CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL

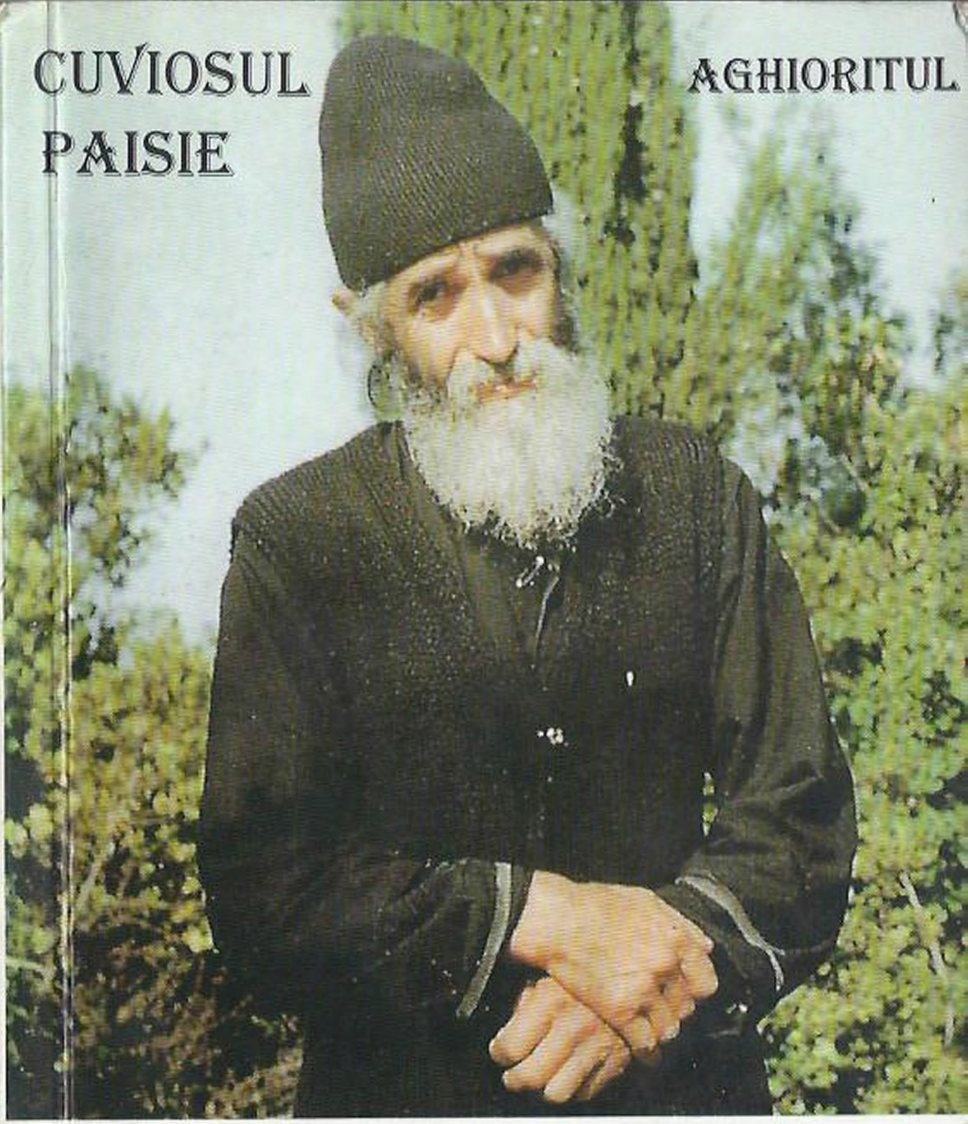

EPISTOLE

CALE către CER

CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL

EPISTOLE

© Copyright

Pentru ediția de față Chilia "Bunei-Vestiri", Schitul Lacu, Sf. Munte Athos, care mulțumește Sfintei Sihăstrii a Sf.Evanghelist Ioan Teologul, de la Suroti (Grecia), pentru generozitatea cu care i-a fost acordat dreptul traducerii și editării în limba română a acestei cărții.

CALE către CER

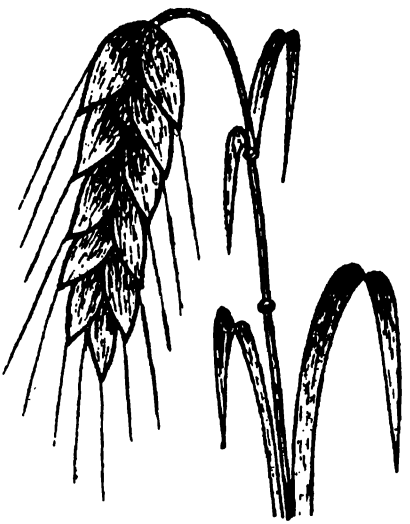

CUVIOSUL PAISIE
AGHIORITUL

CALE către CER

EPISTOLE

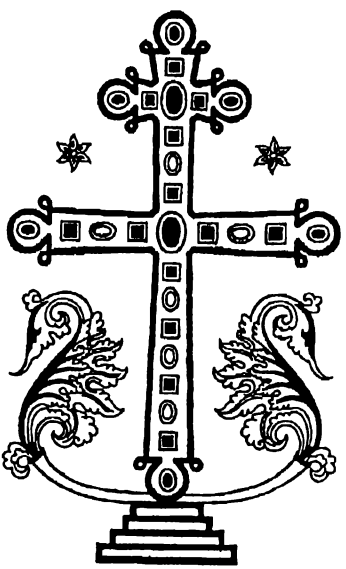

Traducere din elenă de ieroschim. Ştefan Lacoschitiotul

Chilia "Bunei-Vestiri",
Schitul Lacu, Sf. Munte Athos

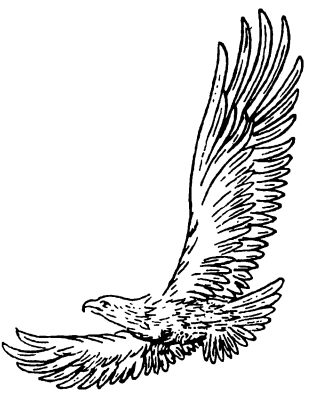

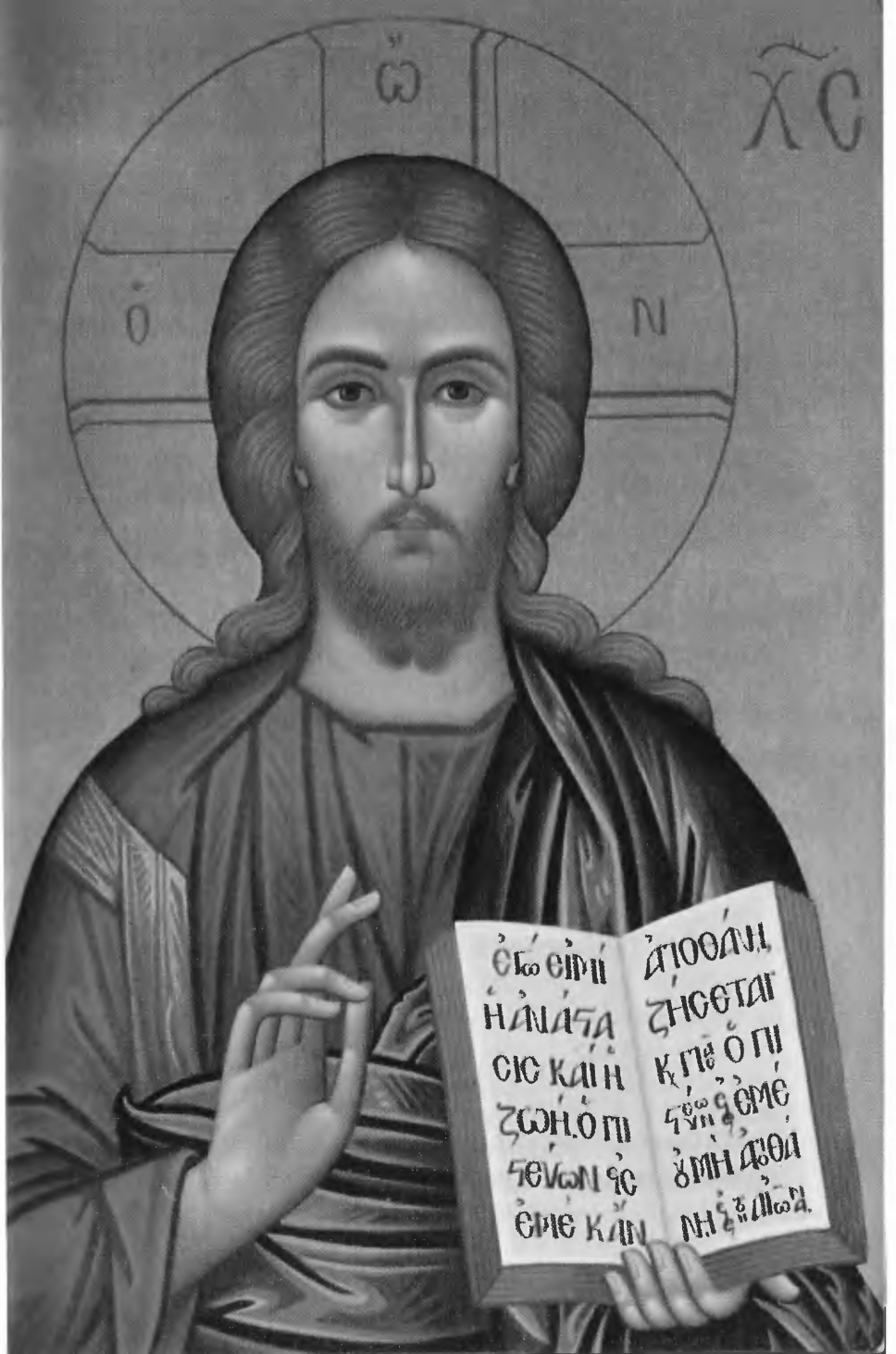
ὤ
Ο
Ν
ΧC

Icoana Domnului nostru Iisus Hristos a fost pictată de surorile Sihăstriei Sfântul Evanghelist Ioan Teologul, cu îndrumarea Bătrânului Paisie, după o întâmplare dumnezeiască ce s-a petrecut cu Bătrânul la 26 mai 1977.

„O inimă ca soarele de mare și de strălucitoare, și tot este puțin, dacă ar da-o cineva lui Hristos drept recunoștință pentru darurile Lui cele mari, și în chip deosebit pentru cinstea aparte ce ne-a făcut-o nouă, monahilor, înrolându-ne în tagma Sa îngerească prin chemări personale".

Din cuprinsul „Epistolelor" de față am ales apoftegma de mai sus în dorința de a da, dintru început cititorului român, în străfulgerarea câtorva cuvinte, o cât de mică „fotografie duhovnicească" a Marelui Bătrân, contemporanul nostru – Cuviosul Paisie Aghioritul (1924-12 iunie 1994). Am ales-o nu pentru că aceasta ar fi mai importantă decât altele, căci întregul cuprins, până la ultima prepoziție, conjuncție și virgulă „curge de sus" deopotrivă ca un fluviu de har, fiecare apoftegmă având, în contextul respectiv, unicitatea ei valorică de folos sufletesc; ci pentru că parcurgând, cu atenția și evlavia cuvenită, prezentul text până la sfârșit ne este cu neputință să nu înțelegem că din însuși oceanul smeritei cugetări și negrăitei sale milostiviri a răsărit un asemenea soare minunat, inima sa mult și curat iubitoare, ale cărei raze binefăcătoare (cuvintele sale), tuturor celor ce le primesc și le ascund în inima lor, monahi și mireni deopotrivă, li se fac pline de dorite și dulci tămăduiri.

Pentru cuvântul ascultării vom așterne câteva smerite rânduri despre scrierea ce ne stă înainte, deși cu totul nevrednice de neasemuita ei frumusețe, după ce trebuie să mărturisim și aceasta: nu puțină vreme am fost stăpâniți de o sfială temătoare, cam asemănătoare celei ale unei nechibzuite furnici dornice să urmărească zborul unui vultur; dar și de o amețeală cutremurătoare, încercarea îndrăzneață de a scruta, fie și câtuși de puțin, înălțimile ascetice și mistice în care se află și din care adesea gră-

iește Cuviosul, nefiind nicidecum lesnicioasă unei minți întunecate de griji și preocupări lumești. Dacă nu ar fi fost marea milostivire a Bătrânului de a întinde mâna, și aleasa sa știință de a crea lesne legături personale prin pogorământ chiar și cu cei mai neputincioși dintre începători, am fi renunțat la temerara noastră tentativă, oricum cu mult mai presus de puterile noastre.

***

Grupate în 6 părți, sub titluri emanând o nespus de delicată smerenie, epistolele ascund și totodată – celor ce vor să-și redobândească vederea duhovnicească – le dezvăluie experiența, trăirile și bogăția gândită a unui păstor, doctor, dascăl și părinte duhovnicesc ajuns la sfințenie și întemeiat în ea. După ce le-au primit, între 13-1-1971 și 21-11-1975, în împrejurări duhovnicești și cronologice potrivite Cuvioșiilor lor, destinatarele, maicile și surorile sinodiei „Sihăstriei Sfântului Ioan Teologul" de la Suroti (lângă Tesalonic), le-a oferit apoi cu mărinimie tuturor, schimbându-le însă ordinea cronologică și, spre un cât mai mare folos sufletesc obștesc, preferând să ni le prezinte în succesiunea lor metafizică. Într-adevăr, adresate mai întâi începătorilor care am fost și care – înaintea staturii de titan al Duhului a Bătrânului Paisie – rămânem mai toți, epistolele arată omului trupesc, pătimaș, vândut păcatului, pe parcursul a 6 capitole (etape), calea suitoare de pe pământul văii plângerii și ispitirii la raiul cel prea frumos al desfătării dumnezeiești.

Cu o simplitate uimitoare, Bătrânul face referiri, asemănări și comparații cel mai adesea imprevizibile, uneori între războiul văzut și cel nevăzut, evocând figuri istorice (Dioclețian, Mussolini), alteori ridicându-ne de la observații asupra florei și faunei terestre și maritime, la înțelegeri anagogice de mare însemnătate și profunzime duhovnicească. Ne amintește despre șerpi și despre mersul pe

lună, despre atletism și despre astronautică, despre telegrafie și operațiuni bancare, despre modă și despre fotbal. Dar despre toate, în cel mai tradițional sens al Filocaliei și Patericului, căutându-se, pentru toți și pentru fiecare în parte, cel mai curat, adânc și real folos duhovnicesc.

***

Rugăciunile sale, fie uneori chiar și foarte scurte, au deopotrivă minunate imprevizibilități ale vredniciei sale personale și străluminări asemănătoare cu cele ale slăviților Părinți mai vechi și mai noi ai Ortodoxiei. Dar să-l auzim cum se roagă pentru sine: „Trebuie zis lui Dumnezeu zi și noapte: «Slavă lui Dumnezeu pentru că trăiesc. Slavă lui Dumnezeu pentru că voi muri»". Și cum se roagă pentru alții: „Dumnezeule, ajută mai întâi pe cei care au mai mare nevoie, fie vii, fie adormiți frați ai noștri". Rugăciunea este socotită de Bătrân cheia indispensabilă pentru orice reușită, bună agonisită și biruință duhovnicească: „Rugăciunea, prin lipsa somnului, hrănește sufletul, dăruindu-i și trezvia duhovnicească, și-l păzește pe suflet precum este ocrotit copilul în brațele mamei. În mod firesc este mai înțelept pruncul ce aleargă cu sete în brațele mamei sale, suge și se hrănește cu dragostea și afecțiunea ei cele atât de dulci, decât noi cei mari, când evităm unirea cu Dumnezeu prin rugăciune, pe care de multe ori o considerăm o corvoadă".

***

Stăruitor ne învață Bătrânul smerenia, străduindu-se să ne aducă și să ne țină în hotarele ei nehotărnicite și desfătate, prin numeroase apoftegme asemănătoare cu acestea: „Cel ce se bucură când este lăudat de oameni este batjocorit de draci". „Dacă nu ești luptat de draci să nu crezi că ai ajuns la măsuri mari și se tem de tine, ci să știi că

Bunul Dumnezeu te păzește (deoarece ești slab duhovnicește) ca pe puiul de găină de uliu". Cât de limpede și de frumos ne spune că nu se poate dobândi și păstra adevărata fericire fără adevărata smerenie, prin care vine viața prin și în harul Sfântului Duh: „Fericiți sunt acei oameni care au izbutit să imite smeritul pământ care, deși se calcă de toți, totuși pe toți îi rabdă cu dragostea sa și îi hrănește cu afecțiune, ca o mamă bună, el, care și-a dat și materie pentru trupul nostru la creație. El primește de asemenea cu bucurie orice i-am arunca, de la roade bune până la gunoaie necurate, pe care le transformă fără zgomot în vitamine, și le oferă cu îmbelșugare, neîncetat, prin roadele sale, oamenilor buni și răi".

***

Cine este Bătrânul înțelepțit de sus, din capitolul al treilea al lucrării, care nu mai vorbește nimic de la mintea sa, ci numai ceea ce îi insuflă dumnezeiescul har spre folosul cât mai deplin al celor ce îl cercetează la coliba sa din „grădina Maicii Domnului", lăsăm pe cititor să ghicească.

Acesta a fost întrebat odată de un monah (începător):

– Când eram în lume, Părinte, eram mai bun; acum, de când am venit la mănăstire, de ce sunt mai rău ?

A răspuns:

– Acesta e adevărul, frate, deoarece în lume te comparai cu mirenii; în mănăstire te compari cu sfinții.

A fost întrebat altădată (de un altul aflat mai pe la mijloc):

– Ce să fac, Părinte, căci pizmuiesc și mă bucur când frații mai sporiți fac greșeli ?

A răspuns:

– Să spui: „Dumnezeule, Te rog să-i ajuți pe frați, ca fiecare să ajungă la măsura sfântului al cărui nume îl

poartă, iar pe mine să ajung la măsura fraților". Fă așa și vei vedea lucrarea lui Dumnezeu.

A fost întrebat de un monah foarte sporit:

– Părinte, mintea mea se mișcă singură la rugăciune nu numai ziua, ci chiar și când doarme. De multe ori mă trezesc și într-adevăr, continuă fără întrerupere și cealaltă rămășiță a rugăciunii. Nu cumva e o înșelare ?

A răspuns:

– Înșelare nu e, frate, dar nici al tău nu e. E darul lui Dumnezeu și va trebui să-i mulțumești, dar și să-L rogi să-l dea și altora care sunt mai buni ca tine. Să spui lui Dumnezeu: „Dumnezeul meu, dacă astăzi nu Te-ai îngrețoșat de mine și mi-ai dat darul Tău cel dumnezeiesc, va trebui să-l dai tuturor făpturilor Tale care sunt cu mult mai bune decât mine".

Nodul gordian al problemei visurilor și tâlcuirii lor, acest adevărat Alexandru Macedon al bătăliilor gândite îl taie cu sabia Duhului și cu ascuțișul minții sale îndumnezeite în modul următor înaintea unuia care l-a întrebat oarecând:

– Părinte, trebuie să credem în visuri și să le explicăm ?

A răspuns:

– Frate, dacă ai ajuns la măsura lui Iosif, trebuie. Dacă nu, nu.

Cu aceeași sabie, cu același tăiș și cu aceeași nonșalanță, bătrânul taie și un al doilea nod gordian, al ecumenismului, printr-un argument-retezătură de o imparțialitate, obiectivitate și echitate desăvârșită:

„Dacă am fi trăit după Sfinții Părinți, am fi dobândit toată sănătatea duhovnicească, pe care ar fi invidiat-o toți heterodocșii și astfel și-ar fi lăsat înșelăciunile lor bolnăvicioase și s-ar fi mântuit fără piedică. Aceasta deoarece ei acum nu se mai mișcă de tradiția noastră patristică, ci

vor să vadă și continuitatea noastră patristică, înrudirea noastră adevărată cu Sfinții noștri."

***

Asemeni altor doi uriași ai ortodoxiei contemporani lui – Gheron Iosif Isihastul († 1959) și Părintele Arhimandrit Sofronie († 1993) – pentru Bătrânul Paisie numai teologia practică însușită prin osteneli ca ale Părinților, teologia ca stare de har poate fi numită ca atare în chip nemincinos:

„Toți cei ce se nevoiesc patristic se fac teologi practici prin cercetarea lor de către harul Sfântului Duh. Iar acei dintre aceștia care au știința de carte exterioară, precum și pe cea lăuntrică, a sufletului, pot descrie tainele dumnezeiești și le pot explica în mod corect, precum au făcut mulți dintre Sfinții Părinți".

Cu condeiul său de foc ceresc și ca unul ce fiind învățat și înțelepțit de Dumnezeu ***are învățătura sa proprie*** *– asemeni Sfinților Maxim Mărturisitorul și Ioan Scărarul – el demască impostura, cabotinajul, plagiatul până la limita furtului de cele sfinte al celor ce prin abuz de citate patristice vor să se legitimeze, prin acest vicleșug ieftin, ca următori autentici ai Sfinților Părinți:*

„Iar dacă nu se înrudește cineva cu Sfinții Părinți și vrea să traducă sau să scrie, va nedreptăți și pe Sfinți, și pe sine, și lumea prin duhovnicia sa tulbure.

Iarăși nu e bine ca să teologhisească cineva cu teologii străine, deoarece unul ca acesta seamănă cu omul sterp care înfiază copii străini și îi prezintă apoi ca pe ai lui proprii, apărând ca un tată cu mulți fii. Sfinții Părinți au scos din inima lor cuvântul dumnezeiesc sau experiențele lor din luptele lor duhovnicești împotriva răului și din focurile ispitelor, lucruri ce le-au mărturisit sau scris smerit, ca să ne ajute pe noi, cei născuți după ei, din dragoste; dragoste pe care n-au ținut-o niciodată pentru ei înșiși,

precum și smerenia și toate harismele lui Dumnezeu au recunoscut că sunt ale lui Dumnezeu".

Mulți lupi îmbrăcați în piei de oi, sau papagali, iar nu urmași ai Părinților din vechime, ucigași tăinuiți mai vechi sau mai noi, ucigând cu litera tradiției, pe care au trâmbițat-o cu nerușinare ca fiind Duhul ei, care nefiind născuți de sus nu pot duce decât până la împotmolirea în mlaștina idolatriei duhovnicești pe cei amăgiți și orbiți de ei, au fost și sunt veștejiți și înfierați astfel de Bătrân.

Din rădăcina și tulpina unei teologii înțelese, însușite și asimilate în modul de mai sus, nu este de mirare că în viața Cuviosului s-a ivit și floarea cea rară și inestimabilă a sfințeniei ortodoxe: ***mistica****. Din zeci de apoftegme care îl „trădează" ca ajuns la măsura dumnezeiască a omului ceresc și îngerului pământesc o redăm numai pe aceasta:*

„Mirenii îi numesc norocoși pe astronauții care se mișcă în spațiu, câteodată în jurul Lunii, alteori pe Lună.

Însă fericiți sunt nematerialnicii lui Hristos, „zburătorii prin rai", care urcă la Dumnezeu și regulat umblă prin rai, în locuința lor permanentă, cu mijlocul cel mai rapid și fără mult combustibil, ci cu un posmag".

Să nu ne lăsăm derutați de simplitatea și ușurința cu care minunatul Bătrân sugerează sau vorbește despre trăiri și experiențe mistice mai presus de fire, socotind expresii ca „decolări spre rai" sau „zboruri prin rai" ca simple figuri de stil ale unei exprimări retorice care se vrea atrăgătoare.

În Sfântul Munte, în Grecia, în mănăstirea Părintelui Arhimandrit Sofronie din Anglia (care dădea binecuvântare ucenicilor săi să-l cerceteze pe pustnicul athonit) am auzit zeci de istorisiri despre fapte, lucrări, întâmplări și descoperiri puternice să dovedească marea înrudire duhovnicească a Bătrânului cu Sfinții Cuvioși Maxim Cavsocalivitul și Eufrosin Bucătarul, Sf. Andrei cel Nebun pentru Hristos, Sf. Simeon Noul Teolog și Sf. Isaac Sirul, ca să dăm numai câteva nume dintre cele mai reprezentative

ale misticii ortodoxe, deși enumerarea acestora ar putea continua nestânjenit fără să ne temem că am exagera câtuși de puțin. În numeroase împrejurări Bătrânul ar fi putut răspunde ca și Sf. Ambrozie de la Optina, care fiind întrebat de creștini veniți de la sute sau mii de km: „Ai fost în cutare zi și în cutare loc și ai făcut cutare lucru (minunat) ?" – răspundea: „Nu eu, ci îngerul meu".

*Dintre multele auzite de la oameni vrednici de crezare, frumos întocmiți și bine întemeiați prin teorie și practică duhovnicească deopotrivă, iarăși nu vom reda decât una. Ea este publicată în SYNAXIS (cateheze vatopedine) nr. 1, octombrie 1996, fiind intitulată „Puterea rugăciunii" și are „girul" a doi mari contemporani ai Cuviosului Paisie: PS Iacov, Episcop de Argolida, în Peloponez, ierarh plin de har, amintind de măreția și râvna primilor creștini, și Gheronda Iosif, încercatul și iscusitul ucenic și biograf al lui Gheron Iosif „cel din peșteră", binecunoscut de acum cititorilor români.**

„Când eram tânăr ne-a spus Episcopul nostru (P.S. Iacov de Argolida – n.ed.) pe atunci un simplu preot, am mers odată în Sfântul Munte pentru a cere cuvânt de folos de la Părintele Paisie, cel din Kareia. Fiind primit cu dragoste și cunoscându-l destul de bine, îndrăzni să-l întrebe pe monahul athonit care îi este pravila de rugăciune. Acesta, declarându-i că, de obicei, nu prea vorbește lumii despre asta, dar, fiind vorba de un tânăr preot, îi spuse următoarele: „Încep citind canoanele și acatistele Sfinților zilei respective, precum și Paraclisul Maicii Domnului. Apoi mă rog pentru tot clerul, pentru monahi, pentru ierarhi, pentru cei cu familii, pentru cei cunoscuți și pentru rude, pentru cei în nevoi și necazuri, apoi, între 2 și 3 noaptea, mă rog", zice, „pentru toți tinerii și tinerele care, la ora aceea, își pierd vremea prin baruri, ori păcătuiesc". Și viitorul episcop fu uimit de nevoința Bătrânului.

** Prin lucrarea sa de curând apărută în limba română „Bătrânul Iosif Sihastrul", mult îndrăgită de cititorii români.*

Apoi, într-o zi, un tânăr îi povesti cum, într-o noapte, pe la ora două și jumătate, venea cam amețit de la restaurant, gonind pe motocicletă. Bineînțeles, avu loc un accident. „Nu-mi amintesc, zice, decât că am intrat într-un camion, că motocicleta s-a făcut zob, însă pe mine, lucru tare ciudat, m-a ținut în brațe un monah și n-am pățit nimic!" Venind acasă și povestind cele întâmplate, fu îndrumat de părinți către Sfântul Munte, „de vreme ce ai văzut un monah", îi ziseră.

Așadar, plecând împreună spre Grădina Maicii Domnului, nu mică îi fu mirarea Episcopului nostru când, la Kareia, tânărul se opri deodată și îi arătă un călugăr, zicând: „Acesta este!".

Era chiar Părintele Paisie! Vedeți, spune Episcopul, aceasta este puterea rugăciunii".

Ei bine, trebuie să mărturisim și aceasta: multcuprinzătorul în dragoste Bătrân are „investiții" duhovnicești și în ... România, și încă făcute în urmă cu mai bine de 20 de ani.

Să istorisim, spre a dovedi aceasta, o altă întâmplare minunată:

Dar..., să încetăm cu istorisirile, spre a nu abuza mai mult de timpul, bunăvoința și răbdarea cititorilor noștri, căci două cuvinte din Pateric din cele „Pentru Avva Pimen" parcă ne stau înainte mustrându-ne cu asprime. Pe unul parafrazându-l vom spune: „Paisie sus, sus în cer, iar noi jos, jos pe pământ!"; iar celuilalt îi vom adăuga numai un cuvânt și acela între paranteze: „Nu vin la măsură de povestire (toate) cele despre dânsul!".

Celor lucrători și care deja știu mai multe și mai mari despre Cuviosul decât noi, pentru că în locul unui teleferic util spre mai grabnica și mai deplina cunoaștere a persoanei și operei Bătrânului le-am oferit o călătorie osteniioasă, pe o serpentină obositoare și plictisitoare, le ce-

rem smerit iertare și să se roage pentru noi, jalnici și mai morți de foame (duhovnicească) negustători de grâu străin.

Vom încheia, nu înainte de a menționa apostolatul făcut de Bătrânul ajuns la fericita nepătimire, după o îndelungată luptă ascetică de o asprime prin care s-a vădit multora·că a mers până mucenicie pentru împlinirea poruncilor dumnezeiești, despre care atât de minunat scrie Sfântul Isaac Sirul , cel atât de mult iubit și urmat de Bătrân. El a primit dintru înălțime duhul înțelegerii, al înțelepciunii și al cuvântului ca haruri prin care a hrănit, a adăpat, a odihnit, a mângâiat, a luminat și a întărit duhovnicește ani în șir, zi-lumină, mulțimi nenumărate de credincioși greci și străini, pentru care se ruga stăruitor, prin privegheri adesea de toată noaptea, asemenea marilor Stareți ai Ortodoxiei de pretutindeni și din toate vremurile.

Știind că dragostea niciodată nu cade, și crezând cu neîndoire că Iubitorul de oameni Dumnezeu – Care i-a dat atâtea daruri și l-a slăvit încă de pe pământ pe cel ce L-a slăvit zi și noapte, în și prin toată viața sa –, acolo sus, i-a sporit harismele celui ce necontenit a vărsat pâraie de lacrimi, și-a vărsat sângele inimii și și-a pus sufletul în rugăciune pentru mulți, luând îndrăzneală vom striga cu smerită îndurerare de inimă către Marele Bătrân:

Cuvioase Părinte Paisie roagă-te pentru noi, pentru Ortodoxie și pentru toată lumea lui Dumnezeu !

ÎNSEMNARE CA PROLOG

Aceste epistole s-au scris de fericitul Bătrân Paisie și au fost trimise către Sfânta Sihăstrie a Sfântului Evanghelist Ioan Teologul.

Epistolele au fost pregătite pentru această editare cu puține luni mai înainte de adormirea Bătrânului, dar el ne-a spus ca ele să se editeze după adormirea sa și să cuprindă și testamentul său, care legalizează și asigură curăția și neschimbarea epistolelor.

Sfânta Sihăstrie
a "Sfântul Evanghelist Ioan Teologul"
Adormirea Maicii Domnului, 1994

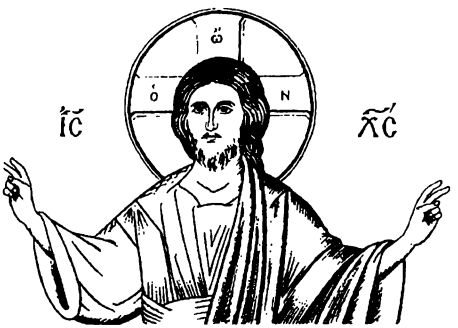
Ὁ Ὤν
ΙC
ΧC

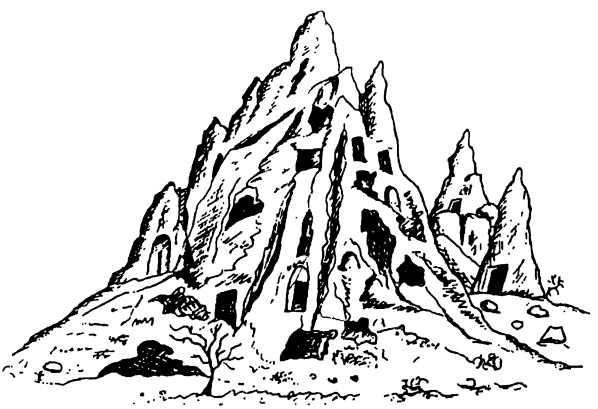

Epistolă - testament

Către Sfânta Sihăstrie
a Sfântului Ioan Evanghelistul de la Suroti

Astăzi, 2 februarie 1988, Întâmpinarea Domnului, am socotit că este bine să scriu și să trimit această scrisoare Sihăstriei Evanghelistului Ioan de la Suroti, către obștea stareței Filoteia, pentru a o avea într-un fel ca un testament, deoarece nu știu când voi muri și nu vreau să se creeze probleme după moartea mea.

1. Sfintei Sihăstrii a Sfântului Evanghelist Ioan de la Suroti, acestei obști a stareței Filoteia, aparțin sfintele moaște ale Cuviosului Arsenie Capadocianul, precum și drepturile tipăririi celor două cărți ce le-am scris: „Părintele Arsenie Capadocianul" și „Cuviosul Hagi-Gheorghe Athonitul".

2. Aceeași Sihăstrie a Sfântului Evanghelist Ioan de la Suroti are dreptul să editeze toate caietele needitate ce le am, fie scrisori ce le-am trimis de-a lungul timpului, fie însemnări pe care surorile le-au păstrat de la sinaxele ce le-am făcut. Deci, pentru toate acestea, netipărite din 1967 până acum, în 1988, și până la moartea mea, numai obștea stareței Filoteia, care locuiește la Sfânta Sihăstrie a Sfântului Evanghelist Ioan de la Suroti are drepturile de care am spus mai sus. Celelalte surori care au plecat la Alexandropoli cu Părintele Policarp nu au drepturi, deoarece nu mi-au ascultat sfatul și, precum se vede, nu s-au

folosit de toate acestea, deși le-am sfătuit ani întregi. De aceea, de acum înainte mă rog numai să le ajute Hristos. Amin.

Astăzi deci, de Întâmpinarea Domnului, fiind prezenți Părinții care s-au semnat, și în prezența nevăzută a lui Hristos, scriu și trimit această scrisoare a mea și vă rog să fie respectată și să țineți cele ce le-am spus în ea. Și mă rog să vă învredniciți de răspuns bun în ziua Judecății lui Dumnezeu și de Împărăția veșnică a lui Hristos. Amin.

Cu multă dragoste în Hristos, Monahul Paisie

Sfântul Munte,
Chilia Mânăstirii Cutlumușiu „Panaguda"

Părinții martori,

Ieromonahul Paisie,
Ieromonahul Arsenie,
Monahul Isaia

EPISTOLA I-a

Către începători

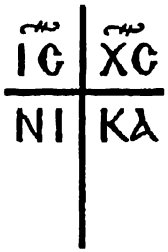

Chilia Cinstitei Cruci 19-03-1973

Maică Stareță Filoteia, binecuvântați.

Această epistolă scrisă pe caiet* am alcătuit-o pentru ca să o trimit unor tineri din Atena (care vor să se călugărească), care mi-au cerut mereu ajutorul. Am purces la aceasta deoarece, în afară de greutățile venite de la mediul lumesc cel vrednic de plâns și de la cugetul lumesc al părinților lor, mai mare rău le-au pricinuit niște duhovnici iero(ne)monahi, cu ideile lor protestante, precum și ciudățeniile unor mânăstiri moderne și ale unor monahi ai epocii noastre. Totuși, în cele din urmă n-am trimis-o, unul din cele mai serioase motive fiind acela de a nu pricinui turism duhovnicesc în Kapsala.

Am vrut s-o ard, dar mi-a părut rău, căci m-am ostenit trei zile s-o scriu și am văzut în ea unele lucruri bune, care, poate, vor ajuta pe surori în nevoința lor zilnică.

Cred că mă veți înțelege, și nu în mod greșit, pentru praful ce-l fac, deoarece trebuia să prezint în ce constă monahismul ortodox, astfel încât unii ca aceia să-și vadă

* "Epistola către începători" a fost scrisă de Bătrânul pe un caiet confecționat de el însuși.

halul în care sunt și să se rușineze, și altă dată să nu mai grăiască nerozii protestante.

Bucură-te,
Fratele vostru, Monahul Paisie

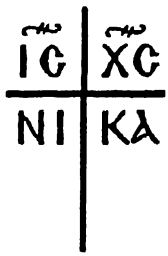

Prima săptămână a Sfântului și
Marelui Post al anului 1973

"Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh..."

Înainte ca mâna mea cea țărănească să înceapă a scrie, este bine să cer iertare de la toți cititorii evlavioși, că eu, analfabetul, încerc să scriu nici limba greacă neștiind-o bine. Alcătuirea aceasta de acum arată poate că ceva nu merge bine, dintr-o pricină pe care, din păcate, nu o cunosc. În gândul meu o spun că scriu acestea cu durere către monahii începători, dar de unde să știu dacă pricina n-a fost egoismul meu cel mare și ascuns, pe care eu singur nu l-am putut deosebi? De aceea, vă rog, rugați-vă să mă miluiască Dumnezeu, dacă așa stau lucrurile.

Faptul că există durere și interes pentru monahii începători este adevărat, deoarece și eu mult m-am chinuit ca începător, până să aflu ceea ce doream. Firește, nimeni n-a fost vinovat pentru că m-am chinuit, decât numai multele mele păcate (ca să-mi curăț unele dintre ele), precum și starea mea de țăran, care a fost a doua pricină a chinuirii mele, căci mă încredeam în tot omul pe care îl întâlneam. Mulțumesc mult lui Dumnezeu pentru toate, deoarece toate m-au folosit mult, căci în afară de rugina omului meu vechi, curățită de loviturile acestea și de experiența ce mi-au adus,

ele mi-au înmuiat și inima mea cea aspră. Iar acum mă rog cu durere pentru începători, ca ei să-și afle îndată condițiile cele mai potrivite cu chemarea lor și să izbândească.

Așadar, unul din cele mai serioase motive din pricina căruia se chinuiesc începătorii este că nu găsesc stareții potriviți ca să-i ajute, deoarece cei mai mulți suntem, din păcate, bătrâni, iar nu Bătrâni. Firește, criteriile de judecată ale începătorului sunt copilărești, de aceea și face greșeli. Adică un începător va fi impresionat îndată de un monah, văzându-l slab, deoarece îl va considera foarte nevoitor. Sau, dacă are barbă mare și albă, îi va părea că este foarte cuvios. El îndată se încrede în aceștia pe baza acestor criterii, dar, deși a început bine, este îndrumat strâmb. Deși a scăpat de marea cea furtunoasă a lumii și ajunge la liman, însă, neputând distinge bine, de multe ori intră în vreo corabie stricată și se scufundă. Sau se încrede pe sine vreunui căpitan neexperimentat, care îl afundă în adânc.

Iertați-mă că vorbesc urât, ca și pentru orice cuvânt aspru pe care îl veți întâlni în continuare, precum și pentru orice indiscreție pe care, poate, o veți întâlni, deoarece singur nimănui nu îi este ușor să le vadă, ci alții din afară de obicei le văd mai curat. De asemenea, aș vrea să vă rugați să mă miluiască Dumnezeu, ca să pot lucra câteva din cele ce le scriu, pe care doar le-am cunoscut. Ca Dumnezeu să mă întărească să pun început, deoarece, din păcate, însumi mă aflu în categoria bătrânilor, iar nu a Bătrânilor. Cu toate acestea, nu-mi pierd nădejdea, deoarece am mulți cunoscuți care se roagă, și Bunul Dumnezeu mă va ajuta pentru rugăciunile lor.

Misiunea monahului

Înainte de a expune micile mele experiențe monahilor începători, este bine să rostesc câteva sfaturi, pentru ajutorare

prin ele, dacă se află încă în lume, dintr-un motiv sau altul. Iar acest mic ajutor poate îi va întări pentru tot parcursul călătoriei lor monahale.

Deci, lucrul cel mai de temei al începătorului care se află încă în lume este să afle un duhovnic iubitor de monahi, deoarece cei mai mulți duhovnici ai epocii noastre sunt luptători de monahi și, în multe feluri, se luptă cu monahismul, mai ales folosind pe Marele Vasile cu Vasiliadele sale și lucrarea socială etc.

Nu vreau să aduc de față viața Marelui Vasile înainte de a începe Vasiliadele, ci, simplu, să-mi spun gândul meu referitor la ceea ce ar face Marele Vasile dacă ar trăi în epoca noastră. Mi se pare că ar lua din nou peștera și metaniile, văzând flacăra dragostei (de la Vasiliade și de la alți Sfinți Părinți) că s-a întins peste tot, nu numai la cei credincioși, ci chiar și la cei necredincioși, care toți împreună constituie Pronia Socială, care cuprinde chiar și membri ai Asociațiilor Filantropice Duhovnicești (prea adesea numai pe hârtie eficiente). În puține cuvinte, Pronia Socială strigă în fiecare zi: "Sfinți Părinți ai epocii noastre, lăsați-ne filantropia nouă, mirenilor, care nu putem face altceva, iar voi căutați de vă ocupați cu ceva mai duhovnicesc."

Din păcate însă, unii clerici nu numai că nu fac asta, pe care nici nu o înțeleg, ci, mai rău, împiedică pe cei ce înțeleg și vor să se dăruiască în întregime lui Hristos, simțind puternic chemarea plecării (din lume). Nu ajung cele ce le aude un monah începător de la mireni, ci aude încă o grămadă și de la clericii care au pretenția nesăbuită ca monahii să lase pustia și să vină în lume și să se ocupe cu lucrarea socială a filantropiei. E bine să citez și câteva "cununi" pe care le împletesc acelora care părăsesc lumea, numindu-i "leneși, individualiști, lași etc." și asta deoarece se consideră pe ei înșiși eroi, care se nevoiesc în mijlocul societății păcătoase, iar pe monahi niște fricoși, care fug să-și mântuiască numai sufletul lor.

Mă minunez cum de nu pot înțelege ei marea misiune a monahului! Monahul fuge departe de lume nu pentru că urăște lumea, ci deoarece iubește lumea, și în modul acesta o va ajuta mai mult prin rugăciunea sa în lucruri care nu se fac omenește, ci numai prin intervenția dumnezeiască. Așa mântuiește Dumnezeu lumea. Monahul nu spune niciodată: "Să mântuiesc lumea", ci se roagă pentru mântuirea întregii lumi, ca și pentru a sa. Când Bunul Dumnezeu a auzit rugăciunea sa și a ajutat lumea, iarăși el nu zice: "Eu am mântuit lumea", ci "Dumnezeu".

Așadar, în câteva cuvinte, monahii sunt telegrafiștii Maicii Biserici și, prin urmare, dacă fug departe de lume, aceasta o fac din dragoste, deoarece fug de paraziții lumii, pentru a putea avea o legătură mai bună cu ea și a ajuta mai mult și mai bine lumea.

Firește, pretenția nesăbuită ce o au unii clerici, precum am spus, ca monahii să coboare în lume, o au și unii soldați neghiobi, când unitatea lor este în primejdie. Adică pretind ca telefonistul să lase aparatul său și să ia și el pușca, ca și cum astfel s-ar salva situația, dacă ar adăuga încă o armă alături de alte două sute. În timp ce telefonistul se spetește să ia legătura, strigând: "M-auzi, m-auzi? etc.", ceilalți cred că spune cuvinte multe în aer. Însă telefoniștii inteligenți nu îi ascultă, chiar dacă aceia îi insultă, ci se nevoiesc până prind legătura, după care cer ajutor imediat de la Statul Major (suflet). Și așa vin mari puteri aeriene, de uscat, marine etc., salvând situația, iar nu pușcociul lor. Tot astfel și monahii se mișcă cu puteri dumnezeiești prin rugăciunea lor, iar nu cu multele lor puteri personale. În epoca noastră, când răul și-a ieșit din limitele sale, avem nevoie de intervenția lui Dumnezeu și pentru acest motiv în plus.

Altceva este dacă monahul se află în lume, când o cere nevoia, pentru o perioadă mai mică sau mai mare, spre a ajuta și cu puterea sa duhovnicească personală pe care

i-a dăruit-o Dumnezeu. Această lucrare el o consideră de altfel ca secundară, pe lângă lucrarea sa de totdeauna, care este rugăciunea. Aceasta o face în mod firesc și monahul care stă în chilia sa și care folosește rucodelia sa ca pe o a doua lucrare. Căci văzând pe cineva alături de el că suferă, îl ajută cu ce are. De asemenea, când îl cercetează cineva care are vreo nevoie, le lasă pe toate și încearcă să-l ajute și omenește cu ce poate.

Scopul monahului nu este deci să se ocupe de multe rucodelii și să adune bani mulți pentru a ajuta pe cei săraci, deoarece aceasta este o cădere duhovnicească. Căci el poate să ajute cu tone, nu numai cu kilograme (când, de pildă, este secetă, prin rugăciunea sa el putând să umple hambarele lumii). Astfel, Dumnezeu "ridică pe cel sărac din pulbere și din gunoi pe cel lipsit".* Să nu uităm ce a făcut proorocul Ilie.

Așadar, monahii nu părăsesc pustia pentru a merge în lume să ajute vreun sărac, nici să cerceteze vreun bolnav la spital, oferindu-i o portocală sau o altă mângâiere (lucru care se face de obicei de către mireni și pe care îl va cere Dumnezeu de la ei). Monahii se roagă pentru toți bolnavii, pentru a-și câștiga îndoita lor sănătate, și Bunul Dumnezeu Se milostivește spre zidirea Sa și-i ajută să se facă bine, ca și aceștia să ajute pe alții, lucrând ca niște creștini buni.

Monahii nu cercetează nici pe cei din închisoare, deoarece ei înșiși sunt închiși de bună voie din multa iubire ce o au față de Făcătorul de bine și Mântuitorul lor Hristos, iar Hristos dăruiește iubirea Sa îmbelșugată acestor fii ai Săi, monahilor. Căci fiind ei în labirintul Cetății (Mânăstirii), prezența și iubirea lui Hristos o preface în rai. Toată această bucurie paradisiacă, pe care o simt monahii, ei o cer de la Hristos, ca El să o dea tuturor fraților noștri celor închiși,

* I Regi 2, 8

care se află în toate închisorile lumii. Astfel, Bunul Dumnezeu este mișcat de dragostea fiilor Săi celor buni și revarsă mângâierea Sa asupra sufletelor tuturor celor închiși și de multe ori chiar îi eliberează.

În afară de acești închiși, monahii ajută și pe alții, mai greu închiși; nu pentru zece sau douăzeci de ani, ci pentru veșnicie, și care au mai mare nevoie de ajutor. Aceștia sunt frații noștri cei adormiți pentru o vreme, pe care monahii îi cercetează în felul lor și le oferă multe răcoritoare duhovnicești. Bunul Dumnezeu îi ajută pe cei adormiți și-i înștiințează în același timp și pe monahi, printr-o bucurie de nedescris, pe care le-o dăruiește în urma rugăciunii lor celei cu durere pentru frații noștri cei adormiți, ca și cum le-ar spune: "Nu vă necăjiți, fiilor, i-am ajutat și pe cei adormiți!"

Poate va spune cineva: "Oare este de trebuință să ne rugăm pentru ca să-i ajute Dumnezeu?" Desigur, trebuie să-L rugăm. Și foarte mult Se înduioșează Dumnezeu când ne doare pentru aproapele nostru și-L rugăm ca să-l ajute, căci atunci intervine Dumnezeu, fără ca să se silească libertatea. Aici se poate vedea și marea noblețe duhovnicească a lui Dumnezeu, Care nici măcar diavolului nu-i dă dreptul să protesteze. De aceea vrea ca să-L rugăm pentru a interveni. Și Dumnezeu vrea să intervină imediat, ca să ajute făptura Sa. Firește, dacă Dumnezeu ar vrea, și acum l-ar aduna pe diavolul ghem în iad, dar ni-l lasă pentru binele nostru, deoarece prin loviturile răutății lui, pe care ni le dă, tot praful patimilor noastre se risipește.

Prin toate acestea ce le-am arătat și le voi arăta mai jos vreau să subliniez marea misiune a monahului, care este cea mai serioasă dintre toate lucrările filantropice omenești. Aceasta deoarece mai înainte ca cineva să devină monah, a făcut datornica lui filantropie dându-le pe toate,

precum a spus Hristos tânărului*, ba încă și pe sine însuși s-a dat lui Hristos (Părintelui său Celui bogat). De aceea acum, ca fiu al Său (ca monah necâștigător), el are parte în avuția lui Dumnezeu și cere câte vrea de la Părintele său Cel milostiv. Iar Părintele său îi dă cu îmbelșugare milele Sale, când vede că nu se vatămă, nefericiților Săi fii.

Așadar, un începător aude multe de la unii clerici, care încearcă să-l îndepărteze de la această măreție a monahismului. Dar multe și de la mireni. În afară de acelea ce nu se spun (nu se spun de către oamenii serioși), spun că monahul este ca un lucru mort, căci nu face copii etc.

Nu vreau să-i cercetez pe cei ce spun acestea, dacă ei au copii, deoarece acesta este scopul căsătoriei, și atunci viața lor are sens. În timp ce monahul are altă misiune, Fecioria o "altă existență". Dar și pe cei ce au copii aș vrea să-i întreb: "I-au ajutat să dobândească raiul, sau i-au ajutat numai materialicește?" Prin urmare, monahii care se îngrijesc de mântuirea sufletelor oamenilor sunt părinți cu mai multă dragoste decât părinții cei după trup și au mai mulți copii chiar și decât cel care are cel mai mare număr de copii, deoarece toate făpturile lui Dumnezeu ei le consideră fiii și frații lor și se roagă cu durere ca toți oamenii să ajungem la menirea noastră, alături de Dumnezeu. Deoarece pentru unii nu este ușor să înțeleagă renașterea duhovnicească ce o pricinuiesc monahii oamenilor, voi arăta modul cum contribuie ei chiar la nașterea trupească de copii. Deși ei înșiși se înfrânează chiar și de la gânduri trupești, atunci când au îndrăzneală către Dumnezeu ei rezolvă sterpiciunea multor mame, fie că sunt în viață, fie ei și adormiți. Prin urmare, monahii nasc și morți fiind, atunci când sunt sfinți.

Firește, monahii nu ajută predicând Evanghelia de pe amvon, pentru luminarea celor mici și celor mari, deoarece

* Mt. 19, 21

monahii trăiesc Evanghelia. Astfel, ei propovăduiesc Evanghelia prin modul cel mai pozitiv, al exemplului, lucru de care însetează lumea, mai ales astăzi, deoarece toți, mai puțin sau mai mult, s-au cultivat în epoca noastră și astfel pot spune și adevăruri mari - din cele ce au citit -, dar care n-au nici o legătură cu mulți care, de la înălțimea amvonului, prea adesea nu fac altceva decât să se văicărească. Pe scurt, monahii nu sunt simplu niște felinare ce luminează pe străzile orașului, ca să nu se poticnească oamenii, ci faruri aflate la depărtare, sus pe stânci, ce îndreptează corabia lumii prin licăririle lor. Și corăbiile din larg se orientează prin ele pentru a ajunge la destinația lor. De aceea, nici chiar părinții n-ar trebui să împiedice pe copiii lor, când Dumnezeu îi cheamă să devină monahi (telegrafiștii Bisericii), deoarece misiunea aceasta este foarte mare și mai înaltă decât aceea pe care ei înșiși o fac pentru Dumnezeu, prin propria lor misiune. Mirenii merg regulat la biserică și dăruiesc o lumânare sau o lampadă*, monahul însă sălășluiește în Biserică în fiecare zi și s-a dăruit pe sine în întregime lui Hristos, arzând de dragostea Lui, Îl slăvește și-I mulțumește pentru sine și pentru toată lumea.

Acestea toate fiind spuse, nu pot înțelege ceea ce fac unii clerici și mireni, care se luptă cu monahismul. Precum Armata consideră Transmisiunile arterele Corpului de armată, așa și Biserica noastră la fel consideră monahismul. Aș vrea să aflu de care Biserică aparțin acești oameni binecuvântați care se luptă cu monahismul?

Pregătirea în lume

De aceea, iubiții mei frați, voi, care ați primit chemarea personală de la Hristos pentru Tagma Sa îngerească

* Lumânare mai groasă pentru policandru.

(a telegrafiștilor Bisericii), încercați să aflați mai întâi de toate un duhovnic iubitor de monahi care să vă ajute și să vă supravegheze atâta vreme cât vă mai aflați încă în lume. La nevoie, se poate să fie și căsătorit, dar să fie iubitor de monahi, iar nu iero(ne)monah, atunci când este luptător de monahi. De asemenea, luați aminte și la ceea ce voi spune, împreună cu toate celelalte, în intervalul cât vă mai aflați încă în lume.

Despre păstrarea nevinovăției sufletești și trupești

Ar fi de preferat să ai legături cu copii mai mici de vârstă decât tine, care sunt îngerași, și nu cu cei mai mari sau de vârsta ta, când sunt drăcușori.

Mai bine e să trăiești înstrăinat de mediul lumesc și să te afli alături de Dumnezeu, decât să ai legături cu mediul lumesc, ca să nu te considere, chipurile, nesociabil, și să te înstrăinezi de Dumnezeu fără să-ți dai seama.

Mai bine e să fii considerat chiar prost de către femei (sau tânăra de către băieți), din pricina cumințeniei și nevinovăției tale duhovnicești și să ridici această cruce grea, deoarece în ea se ascunde toată puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu, și atunci vei fi mai puternic decât Samson și mai înțelept decât înțeleptul Solomon.

Când mergi pe jos este mai bine să rostești rugăciunea și să nu privești la dreapta și la stânga, chiar dacă vei fi luat în nume de rău de rudele tale, deoarece, chipurile, le disprețuiești și nu le vorbești, decât să le cercetezi cu deamănuntul și să te vatămi și să fi luat în nume de rău chiar și de oamenii mireni care gândesc în mod viclean.

După slujba din biserică este de mii de ori mai bine să fugi ca o sălbăticiune de oameni, ca să-ți păstrezi înțelepciunea duhovnicească și orice ai câștigat de la biserică, decât să stai să casti gura la cravate (sau la blănuri, tânăra)

și să te sălbăticești duhovnicește din pricina zgârieturilor ce ți le va face vrăjmașul în inimă.

Când nu ai de lucru și nu poți valorifica vremea în cele duhovnicești, este de preferat să mergi la cocină, să muți porcii și să te tăvălești în nămolul lor și apoi să te întorci la casa ta, să te speli, să te schimbi și să simți ușurarea băii, decât să te înșeli și să mergi la bar, lăsând apoi sufletul tău să se tăvălească în noroiul plăcerilor, iar întorcându-te acasă neliniștit, să simți apoi acestea ca pe un iad prin chinuirea inimii tale.

Mai bine este să mergi la coteț și să vezi cum cotcodăcesc găinile deodată, decât să te înșeli și să mergi în casa vecină ca să spui cele duhovnicești la femei (sau cea tânără la bărbați), deoarece oricât de duhovnicească ar fi lucrarea aceasta, ascunde totuși o mulțime de curse ale vrăjmașului. De aceea, e mai bine pentru tinerii care vor să-și păstreze fecioria să se depărteze de femei ca de diavolul (precum și cele tinere de băieți) - și cred că Hristos nu-i va lua în nume de rău, deoarece fac aceasta din neputința vârstei lor -, decât îndrăznind, să fie ciuntiți, ca și copăceii de capre, și să se facă nefolositori.

Mai bine este pentru tânăr să se nevoiască cu asprime, când trupul îi este vioi sau moale, pentru a dobândi bărbăție, decât să fie rănit de trupul său cel dezordonat, sau cel molatec de caracterul său femeiesc slab, adică de simțămintele și moleșelile femeiești.

Fratele meu, aceste cuvinte aspre ale mele să le consideri absolut necesare, ca pe o sârmă ghimpată pentru îngrădirea micului tău copăcel duhovnicesc, până ce se vor înălța ramurile tale, deoarece Mama Biserica așteaptă roadele tale.

Așadar, dacă acum iei aminte, mai târziu, în afară de roadele tale, vei oferi și umbra ta cea deasă și răcoroasă, și sub umbra ta vei adăposti nu numai oi, ci chiar și capre

chinuite, care nu te vor mai putea vătăma, ci pe care, prin harul lui Dumnezeu, le vei putea ajuta.

Încearcă să faci astfel ca și munca ta și mediul să te ajute oarecum, câtă vreme mai ești în lume, pentru a ți se da prilej ca și în munca ta să te ajuți puțin pe tine, ca să mergi apoi la casa ta cu liniște și să te concentrezi mai bine. Atunci nevoința ta îți va fi mai ușoară.

Studiul duhovnicesc

Pentru concentrarea ta, în general, și mai ales în rugăciune, precum și pentru întărirea sufletului tău, îți este absolut necesară citirea Noului Testament și a cărților ajutătoare ale Sfinților Părinți pentru a-l înțelege. Nu citi încă Vechiul Testament, ca să nu te vatămi, deoarece nu te afli încă într-o stare duhovnicească bună și te vei sminti. Mai târziu însă, când vei ajunge la nepătimire, toate te vor ajuta și uimi, dar nu acum, când vârsta ta nu te ajută.

Ajută foarte mult Viețile Sfinților, Patericul, Everghetinosul, Scara, Războiul nevăzut, Sfântul Efrem și Lavsaiconul. Încă este bine să cercetezi pe Avva Isaac, cu toate că e considerat necesar mai ales pentru cei sporiți, căci ajută și pe începători pentru a prinde sensul cel mai adânc al vieții și să alunge orice fel de complex, dacă există.

Cercetând deci toate aceste cărți ale Sfinților Părinți, ele îți vor încălzi sufletul și te vor ajuta să te căiești mult, ca să imiți pe Sfinți și, în paralel, îți vor aduce o mare smerenie, când te vei compara pe tine cu Sfinții. Lucrul acesta, firește, îți va alunga și orice simțământ fals ce ți s-ar fi născut mai înainte, prin care te considerai oarecum sfânt, comparându-te cu hippy etc., deoarece numai Dumnezeu cunoaște inimile oamenilor, în timp ce noi judecăm "după înfățișare".*

* In. 7, 24

Să nu iei în mâinile tale reviste murdare; ele nici măcar să nu fie aruncate prin camera ta. Nici măcar o dată, împins de vârtejul vârstei tale, să nu te îndemne vrăjmașul să le iei în mâini, deoarece nu numai că te vei răni, ci vei avea și pe vrăjmașul batjocorindu-te pe tine, pentru care lucru te vei căi și te va durea.

De asemenea, să nu citești cărți și tipărituri revoluționare, care se referă la teme bisericești, ca să-ți păstrezi liniștea, deoarece tu nu ești competent pentru aceste probleme serioase. Ai nevoie de cărți care să te ajute la pocăință. Dacă vrei să ajuți Biserica, îndreaptă-te pe tine însuți, și imediat se îndreaptă o părticică a Bisericii. Și dacă aceasta ar face-o toți, Biserica ar fi îndreptată.

De aceea, rezumă-te la cărțile Sfinților Părinți despre care am spus, și îndepărtează-te și de orice carte îndulcitoare a unor scriitori contemporani, care pun numai titluri mari, pentru a mișca interesul duhovnicesc, dar care te obosesc citindu-le. Precum și vaca, ce are ieslea plină de paie, se obosește mestecând și rumegând toată ziua, dar nu dă nici un pahar de lapte.

Înainte de a începe citirea din Sfinții Părinți, fă cel puțin două minute rugăciune, ca să te lumineze Dumnezeu să înțelegi noimele dumnezeiești. Dacă nu-ți ajunge timpul de studiu, nu e nevoie să te grăbești să termini capitolul, deoarece scopul nostru nu este să terminăm capitolele, ci să intre ceva în capul nostru.

Iarăși, să nu-ți placă numai să citești și să rămâi cu admirația față de Sfinți, deoarece aceasta o fac mirenii, care citesc cu sufletul la gură noile peripeții ale lui Tarzan și se mulțumesc cu atât. Scopul nostru însă este duhovnicesc și trebuie ca, încet-încet, să ne hrănim cu nevoințele din viețile Sfinților Părinți. De aceea, când citim, să imităm vaca ce preferă trifoiul în locul paielor și care, după ce mănâncă, rumegă mâncarea, în felul acesta făcând hrana lapte.

Când spun "ca să-ți rumegi studiul tău", nu înțeleg să cercetezi coaja, precum de obicei fac unii, care cercetează culoarea frumoasă a cojii de portocală, numărând cu atenție porii ei, dar nedând atenție rodului, ca să se hrănească din vitaminele cele multe ale Părinților. Adică ei nu cercetează pe Sfânt, viața sa sfântă în isprăvile sale, sau în ce a spus, ci la ce dată le-a spus sau dacă barba Sfântului a fost toată albă, sau sură, sau neagră. Acest fel de rumegare a citirii seamănă cu cel al vacii sterpe, care nu dă nici lapte, nici nu fată, ci își adaugă sieși grăsime cu multe toxine, sfârșind la casap.

Pe cât poți, caută ca în casa ta să ai pentru citit o liniște corespunzătoare și, dacă e cu putință, o cameră separată, ca să simți atmosfera de chilie. Deoarece aceasta te va ajuta mult ca să te afli pe tine însuți și, în paralel, îți va da puteri duhovnicești ca să treci orice fel de greutate cu liniște, fără enervare.

Pregătirea părinților și fraților

Împreună cu toate pregătirile tale, este absolut necesar să-ți pregătești și părinții, încet-încet, spunându-le scopul tău dumnezeiesc (că vrei să devii monah), ca să nu fie surprinși mai târziu și să intre la multe gânduri. Ca să nu devii, poate, pricină să pățească ceva rău de la auzul neașteptat, dacă suferă de ceva, și să-ți pricinuiască istorii în mânăstire. De aceea, încearcă pe cât poți ca toate încâlciturile tale lumești să le descâlcești în lume, ca în mânăstire să fii gata să te integrezi în frățime și să te rogi liniștit.

Pe părinți încearcă să-i pregătești cu un înțeles pe care să-l poată înțelege, unul care să nu fie din Evanghelie sau din Sfinții Părinți - dacă sunt neștiutori sau nu vor să-l înțeleagă -, ca să nu te faci pricină ca ei să hulească pe Sfinții Părinți și să păcătuiască.

În tot timpul cât mai stai în lume să ai ochii în patru. Și aceasta deoarece atunci când părinții tăi vor afla că te vei face călugăr îți vor aduce chiar unele persoane, cu scopul ca să te încurce și să te însoare, pentru ca să nu le pleci și să te piardă de lângă ei. (Oare pe cei pe care îi căsătoresc îi au aproape de ei?)

De aceea, fratele meu, fugi departe de ospețe etc., chiar și de cele familiale, deoarece ele îți vor pune piedici. Și dacă te-ai prins o dată, nu e nevoie să te prinzi și a doua oară, deoarece te-ai prins pentru totdeauna. Iar dacă îi vei întreba cu binișorul pe părinții tăi dacă sunt mulțumiți de viața lor lumească, cu toate că au dorit-o ei înșiși, sigur îți vor spune că se căiesc dar, cu toate acestea, încearcă să încurce în această viață și sufletele care sunt chemate de Dumnezeu la viața îngerească și folosesc, unii dintre părinți, și mijloace satanice pentru împlinirea scopului lor. Înțelegeți desigur cât de nefericiți pot să-i facă pe copiii lor, afară de păcatul pe care îl săvârșesc ei înșiși.

De aceea fugi de ospețe etc., ca să fii mai sigur. De altfel, ce treabă avem noi cu asta? Nu suntem de acord nici cu bucuriile lor lumești, dar nici cu scârbele lor lumești, deoarece ei altfel le suportă. Prin urmare?

În genere, să te depărtezi și de orice împrejurare care irită (fie chiar și puțin) pe omul tău cel vechi, dacă vrei să păstrezi sănătatea sufletească și trupească, care îți va fi absolut necesară în mânăstirea unde vei merge mai târziu. Fiecare rană din lume, pricinuită din neatenția ta, fie mică, fie mare, trebuie să știi că îți va pricinui întârzierea intrării în mânăstire și îți va trebui un doctor duhovnicesc experimentat ca să te supravegheze, iar tu, firește, vei suferi în schimbările tale.

În cazul în care vrei să devii monah, dar ai părinți bolnavi sau bătrâni, fără sprijin, sau frați mai mici, sau surori nemăritate, ia aminte să nu pleci înainte de a te sfătui (cu duhovnicul), deoarece și tu vei fi chinuit de conștiința ta în mânăstire, și ceilalți care vor rămâne fără ocrotire poate vor cârti.

Dacă ești foarte sensibil din fire, e un motiv în plus să nu pleci, în cazul acesta, fără de sfătuire, deoarece vrăjmașul te va lupta atunci printr-o sensibilitate exagerată, ca să te subțieze mai mult și să te rupă. (Adică să-ți aducă o melancolie, sau o nebunie, sau altceva mai rău. Doamne ferește!) Atunci când, după cuvenita sfătuire și cercetare, nu te va mai frământa nimic, vei avea și binecuvântarea duhovnicului tău, care se va îngriji ca orice problemă familială a ta să o aranjeze el, în cazul acesta el asumându-și întreaga răspundere.

Dacă în cazul acesta nu te sfătuiești (cu duhovnicul), ci pleci cu credința în Dumnezeu că este atotputernic și poate ridica toate piedicile tale familiale, asta, firește, este bine, fiindcă Dumnezeu, fiind atotputernic, și cincisprezece surori nemăritate de ai avea, le poate aranja bine într-o zi. Dar deoarece nu știm dacă plecarea noastră se face din această credință mare în Dumnezeu sau ca să ne aranjăm noi ca persoană, în timp ce, de fapt, avem mare lipsă de dragoste, de aceea în acest caz să nu ne încredem în noi înșine, ci să ne sfătuim. Firește, dacă într-adevăr avem această mare credință în Dumnezeu, acesta e un semn foarte bun de însănătoșire duhovnicească.

Deci, în cazul că există într-adevăr nevoie de ocrotire, precum am spus, iar credința ta nu este mare, să nu faci lucruri mai presus de puterile tale, ci stai liniștit și ajută, cât timp e nevoie de sprijinul tău, și fă cu râvnă câte poți

din cele duhovnicești, deoarece și aceste puține au mare valoare în ochii lui Dumnezeu, și Dumnezeu nu Își va opri harul Său, văzând dragostea ce o arăți celorlalți și că suferi în această atmosferă.

Trebuie să știi, fratele meu, că Dumnezeu este și foarte drept, și nu te va nedreptăți de vei merge mai târziu la mânăstire. Ci El te va împinge cu mâna Sa cea dumnezeiască să urci câte două scările virtuții, chiar dacă nu poți merge deloc la mânăstire, din pricina datoriilor tale binecuvântate, și îți va pregăti una din bunele mânăstiri ale raiului.

De aceea, în cazul acesta să ajuți cu bucurie și să-ți păstrezi liniștea, fără să murmuri împotriva celorlalți, pentru că, chipurile, ți se fac piedică. Fratele meu, nu folosește când pe de o parte le oferim puțină pâine, iar pe de alta îi adăpăm cu otravă, deoarece nimeni nu este vinovat față de noi. Se poate ca și piedicile acestea să fie spre binele nostru, ca să ne pregătim mai bine și, prin urmare, lipsa noastră de coacere duhovnicească este pricina pentru care trebuie să rămânem la datoriile noastre familiale.

Slăvește deci pe Dumnezeu, liniștește-te și pregătește-te cât poți mai bine, socotindu-te în gândul tău frate începător și nevoindu-te fără zgomot pe cât poți.

În cazul în care ai surori nemăritate, ia aminte să nu cârtești, nici să le spui că mai stai în lume din pricina lor, ci să le spui că nu ești încă pregătit. Altfel, săracele vor fi nevoite să se mărite de nevoie, ca să te elibereze. Asta va fi robie și pentru ele și pentru conștiința ta mai târziu, căci sufletul tău se va afla neîncetat rob.

Dacă din pricină binecuvântată rămâi pentru părinții tăi bătrâni și fără sprijin, iar ei au pofta să te însoare, dar tu simți chemarea de monah, ia aminte să nu te înduioșezi în privința asta, deoarece te vei chinui.

Fratele meu, să nu te mâhnești dacă ei vor și plânge

vreodată, deoarece te vor face nefericit printr-o viață pe care nu o doreai, și tu însuți vei plânge toată viața ta. În afara de aceasta vei chinui încă o persoană, care nu este vinovată întru nimic.

Cred că pentru acești părinți care insistă să-și căsătorească copiii cu sila, fără să ia în considerare chemarea lor de la Dumnezeu pentru ceata îngerească, n-ar fi rău să fie închiși în mânăstiri separate și siliți, chiar și pentru puțin timp, ca la bătrânețe să-și păzească fecioria prin viață ascetică: post, priveghere, rugăciune. Aceasta mult le-ar ajuta ca să învețe astfel să respecte libertatea omului, pe care o respectă Însuși Dumnezeu și să-și ajute copiii potrivit cu chemarea pe care le-a hărăzit-o Dumnezeu, iar nu să-i facă să se chinuiască.

De asemenea, același canon trebuie să fie pus unor mame care făgăduiesc pe copiii lor de mici pentru mânăstire, în timp ce lor li s-a părut grea călugăria ca să o trăiască, și își fac copiii nefericiți, fie că merg la mânăstire, fie că nu merg și se căsătoresc (când sunt sensibili și își chinuie astfel conștiința lor).

Firește, unele mame se îndreptățesc oarecum (ca mame), când într-o boală a copilului lor își pierd cumpătul și în durerea lor făgăduiesc pe copil mânăstirii. Cred că Bunul Dumnezeu nu ia în considerare acest fel de făgăduințe și n-ar trebui ca tinerii să aibă remușcări în cazul când, crescând, văd că nu pot deveni monahi. Cu conștiința liniștită, unii ca aceștia să își întemeieze familii și să trăiască, pe cât pot, alături de Hristos. Nici pentru mama lor care a făcut făgăduința să nu se mâhnească, deoarece Dumnezeu a știut durerea mamei în cazul acesta.

Acestor maici le trebuie puțină temniță, și să stea închise numai cu puțin posmag, căci din egoism femeiesc se laudă altor femei care, dorind să aibă fiu cleric, constrâng pe copiii lor să devină arhimandriți (firește, aceste cazuri

sunt puține), fără să gândească dacă temperamentul copilului este pentru feciorie sau nu. Dacă copilul este râvnitor, se va nevoi cu asprime ca să corespundă, încununându-se cu cununi mucenicești de către Hristos. Iar dacă nu e râvnitor - ferească Dumnezeu! - își va face rău sieși și Bisericii.

Așadar, chestiunea fecioriei nu o aranjează mama, ci ea numai își va îngriji copiii, când sunt mici, să-și păzească fecioria. Iar când sunt mari să-i ajute pe cei ce vor să-și păstreze fecioria și apoi să se facă monahi. Atunci li se cuvine cinste, când au colaborat ca să se împlinească chemările lui Dumnezeu.

Plecarea din lume

Deci, când va veni acea clipă binecuvântată să pleci din lume și să devii călugăr, cercetează-te mai întâi pe tine însuți, dacă inima îți este întreagă, dacă îți aparține, sau dacă ți-a luat vreo oarecare persoană vreo părticică din ea. Fratele meu, să nu îndrăznești să pleci la mânăstire mai înainte de a-ți aduna toată inima ta, deoarece altfel nu vei reuși. Chiar și unul la mie dacă o ai dăruită vreunei persoane, vrăjmașul îți va da de lucru mai târziu, căci se va întări în acea una la mie bucățică a inimii tale și te va război când cu trupul, când cu gândurile, fie prin război combinat. Iar răul cel mare este că după aceea, când vei deveni monah, îți va stăpâni toată inima și atunci se face "înainte adânc și înapoi torent".

A fi cineva luptat numai de trup nu constituie o piedică să devină monah. Este suficient ca problema căsătoriei să nu-l fi preocupat sau, dacă l-a preocupat, de mulți ani să fi tăiat lanțul căsătoriei și inima să și-o aibă adunată în el însuși.

Firește, un suflet care este luptat mai mult de trup din pricina temperamentului energic, desigur că se va nevoi

mai mult ca să-l îmblânzească. Și, fără îndoială, mai multă plată va avea de la Dumnezeu cel ce se va nevoi mai mult, numai să unească cu postul său și smerenia, iar la priveghere rugăciunea. Atunci Bunul Dumnezeu va ajuta și va semăna îndată liniștea și pacea în suflet, împreună cu toată dragostea și afecțiunea Sa, în fiii care se nevoiesc să țină poruncile Sale și vor să se mântuiască.

O altă problemă serioasă la care trebuie să iei aminte înainte de a porni să devii călugăr, astfel ca tu să ai pace în mânăstire, iar părinții tăi să aibă toate binecuvântările lui Dumnezeu și aici și în viața de dincolo, după ce vei fi plecat cu binecuvântarea duhovnicului tău, este să-i încredințezi pe toți și toate problemele lor lui Dumnezeu. Desăvârșita încredere în Dumnezeu este o rugăciune continuă pentru ei. Prin urmare, nu ai nici un motiv nici să te gândești la ai tăi, dar nici chiar să te rogi pentru ei, deoarece pe toate le-ai încredințat lui Dumnezeu, împreună cu tine însuți.

Dacă faci aceasta, fratele meu, mult te va ajuta să dobândești dragostea cuprinzătoare, adică o astfel de dragoste așa cum are Dumnezeu. Ieșind din mica dragoste a micii tale familii, în felul acesta intri încet-încet în marea familie a Bisericii, dobândind astfel marea dragoste cuprinzătoare și iubind pe toți oamenii deopotrivă. Față de unii, dragostea ta se va exprima în bucurie, iar față de alții în durere. Pe toți îi vei considera frați, deoarece toți suntem fiii Evei (ai marii familii a lui Adam - a lui Dumnezeu). Atunci și în rugăciunea ta vei spune: "Dumnezeule, ajută mai întâi pe cei ce au mai mare nevoie, fie vii, fie adormiți frați ai noștri." Atunci inima ta se va împărți întregii lumi, iar tu nu vei avea nimic decât numai dragostea cea mare, care este Hristos.

Alegerea mânăstirii

După ce ai pornit cu bine să devii monah și ai lăsat patria ta "de aici", ia aminte ca nu cumva să te entuziasmezi îndată de persoane și lucruri în prima mânăstire pe care o vei întâlni și să te închinoviezi imediat.

Ci mai întâi cercetează și află mânăstirile cele mai duhovnicești, caută să vii în contact cu părinți duhovnicești și să te sfătuiești cu ei. Apoi, după ce vei nota două-trei mai duhovnicești și după ce le vei vizita ca un simplu închinător, reținând și impresiile despre fiecare mânăstire, cercetează după aceea care dintre toate are cele mai bune recomandări duhovnicești și atunci mergi de te închinoviază. Însemnările impresiilor tale despre mânăstiri ține-le până ce te vei întări, deoarece vrăjmașul se poate să-ți aducă aminte de celelalte mânăstiri, ca să te scoată și să te facă să umbli fără rânduială. Astfel vei avea și tu material ca să lupți cu cele "pentru" mânăstirea ta și "împotriva" celorlalte, care erau mai multe.

Deci, în acest mod (ca un simplu vizitator și începător) vei căuta să afli locul care să te odihnească și modul corespunzător vieții monahale, fie ea de obște, sihăstrie sau chilie etc. Când spun "sihăstrie" nu înțeleg pe cele din lume, ci pe cele din Sfântul Munte, în care locuiesc unul sau doi nevoitori într-o colibă. Cele mai multe colibe nu au bisericuță.

Sihăstriile din lume în esență sunt tot mânăstiri de obște, însă unii arhierei evlavioși le recunosc ca Sihăstrii, în felul acesta asigurându-le că au Stăpâni (Episcopii) în veacul acesta, care intră în ele ca niște "soacre mari", creând probleme, cu toate că au binecuvântații atâtea și atâtea alte probleme ale Mitropoliei de care să se ocupe. Adică sihăstriile acestea sunt tot vieți de obște, dar sunt ocrotite de unii episcopi, începând a fi recunoscute ca sihăstrii.

Pe lângă toată această alegere bună a mânăstirii, ia aminte și la climă, dacă ești bolnăvicios. Cele nordice și expuse soarelui totdeauna sunt sănătoase, precum și locurile care n-au multă vegetație. Unde vezi loc însorit, piatră albă și arbuști mici, locul acela este foarte sănătos și apele foarte bune. Unde sunt melaga și comora* este umezeală, afară numai dacă mânăstirea este în pantă și o vede soarele. Văgăunile și locurile fără soare, deși au brad, totuși au și umezeală. De asemenea, unde se află castanul, acolo este și multă umezeală, fără numai dacă este rar și așezat spre soare.

Firește, este bine să iei aminte și la clima mânăstirii, dacă ești bolnăvicios și nu ai mare râvnă, ca nu cumva mai târziu să murmuri sau să fii nevoit să pleci la altă mânăstire. Dacă însă nu iei aminte de la început și te afli într-un loc oarecum nesănătos, este de preferat să te iconomisești puțin în privința ascezei, ca să nu uzezi păturile pe pat și să nu fie nevoiți și alții să-și rupă încălțările cu vizitele lor, ba făcând pe oameni și să cheltuiască și să se mâhnească.

Fratele meu, dacă n-ai reușit să te închinoviezi într-un loc bun, în cel mai rău caz îți vatămi trupul. Dar ceea ce va trebui să cauți mai mult este ca clima duhovnicească a mânăstirii tale să fie sănătoasă, așa fel ca să nu se vatăme sufletul tău, mai ales atunci când și tu însuți ești puțin bolnăvicios duhovnicește. Când spun "bolnăvicios duhovnicește" nu mă refer numai la micile sau marile neputințe trupești, ci la bolile virtuții. Adică, atunci când firea omului e vicleană gândește totdeauna viclean, viclenind încă și cele nevinovate. (Cu toate că aceștia sunt considerați deștepți, demonizații de către duhul lumii; dar, deoarece sunt demonizați, de aceea sunt și bolnăvicioși duhovnicește.)

* Copaci din zona mediteraneană.

Acest fel de oameni au mare nevoie de un mediu sfințit ca să se sfințească. Au nevoie de hrană foarte tare ca să pună început duhovnicesc. În timp ce tinerii, care nu au viclenie și sunt sănătoși duhovnicește, în simplitatea lor copilărească, cu toată sărăcia lor duhovnicească (smerenia), seamănă cu copiii cei săraci dar sănătoși, care fac pâinea proaspătă în întregime sânge.

De aceea, ia aminte atât la clima duhovnicească, în cazul că ești bolnăvicios duhovnicește, cât și la doctorul tău duhovnicesc, ca să fie iscusit să te vindece.

Caută pe cât poți ca: a) Starețul tău să fie om duhovnicesc, cu virtuți, mai mult lucrător decât numai dascăl. Este bine ca el să fi devenit din marinar căpitan, ca să nu aplice pe spate străin toată călugăria ce a învățat-o citind. Ci să aibă din fire dragoste mare, cu dreaptă socoteală, ca să-l doară de fiii săi și să nu-i trimită îndată în rai, în felul lui Dioclețian. Starețul trebuie să fie foarte aspru numai cu sine însuși; în timp ce față de alții trebuie să aibă dragoste mare (nu falsă), de asemenea și mare discernământ, deoarece când lipsește discernământul va pricinui rele fiilor săi chiar prin dragoste (dragoste de tipul lui Eli)*, atrăgând urgia lui Dumnezeu și asupra lui, și asupra fiilor lui.

Mult îl ajută încă pe ucenic dacă starețul este mai mare cu cel puțin optsprezece-douăzeci de ani decât el, deoarece aceasta aduce și un respect firesc ucenicului.

b) Bătrânul să petreacă o viață simplă, fără griji lumești de prisos, și să nu caute deloc la interesele sale (să fie eliberat duhovnicește), ci la cele ale sufletului ucenicului și în general la interesele Maicii noastre, Biserica. Aceasta, firește, va ajuta mult pe ucenic ca să nu asculte niciodată de gândul său și să meargă în lume, chipurile ca să mântuiască suflete, ci își va pune toată încrederea în starețul

* I Regi 1, 3

său care, dacă va vedea ceva bun, îl va trimite el însuși, cu binecuvântarea sa, să ajute lumea.

c) Starețul să fie prietenul liniștii și al rugăciunii, în așa măsură ca să te alipească și pe tine de Dumnezeu prin rugăciune și să afli adevărata bucurie a mângâierii dumnezeiești, deoarece această dulceață cerească îți va aduna mintea și inima din lume în cer. Pentru că atunci când monahul nu simte în chilia sa dulceața dumnezeiștii afecțiuni prin mângâierile lui Dumnezeu și prezența cea vie a Sa, și când nu simte pe Maica Domnului ca pe mama sa, căreia să-i vorbească ca un copilaș mic, uneori spunându-i nemulțumirile sale, alteori bucuria sa, atunci cu ce se deosebesc monahii de nenorociții copii ai orfelinatului?

De aceea, însușirile de mai sus sunt absolut necesare starețului, ca să te ajute, mai ales la început, așa încât să nu-ți aduci aminte de bucuriile false ale lumii și să ți se mărească și mai mult deșertăciunea din tine.

Mult ajută ca mânăstirea să fie depărtată de lume, de locuri arheologice și de zgomote lumești. Chiar și marile locuri de închinare duhovnicească de multe ori se îndepărtează de adevăratul lor scop, pentru că ajung din mânăstiri doar surse de venituri. De aceea, unii episcopi pe bună dreptate ar vrea să le aibă ei înșiși, și nu monahii, deoarece monahii trebuie să iubească neagoniseala pe care au făgăduit-o lui Dumnezeu. Din păcate însă, acești monahi nu se opresc la cele absolut necesare, la cele simple, atât pentru ei înșiși cât și pentru mânăstire, în general, așa fel ca să nu primească de la credincioși și să-i îndemne să ajute ei înșiși pe frații noștri săraci care suferă. Dar ce fac? Adună chiar și sudoarea săracilor, îngrămădind un număr mare de candele și de clopote, și crezând că astfel Se slăvește Dumnezeu. Acest fel de evlavie este ca evlavia pe care au avut-o mulți clerici ruși, care au devenit fără să vrea pricina ca chiar candelele, policandrele și clopotele să devină tunuri, cu care au lovit în însăși Biserica lui Hristos.

Ia aminte, fratele meu, să nu te impresionezi de cele ce ți-am spus, nici de evlavia lumească ce o vei vedea, nici de dragostea lumească, nici de înlesnirile lumești ce ți se vor oferi, nici de orice lucru lumesc ce-l vei vedea în mânăstire, deoarece orice lucru lumesc în mânăstire este și o mare neorânduială.

Deci, toate faptele cele lumești existente în mânăstire consideră-le drept lațuri care, încet-încet, te vor sugruma cu neliniștea pricinuită de ele, deoarece deși te vei afla în mânăstire, nu te vei putea folosi de ele precum ai vrea și vei suferi. Iar dacă te vei folosi de ele, dându-ți-se prilejul, îți vei mări deșertăciunea și vei rămâne complet golit de Hristos. Iar în marele tău gol se va afla și o mare neliniște, aceea care chinuie și pe cel mai mare bogătaș în cele materiale.

Cine este sigur că, având toate înlesnirile, mânăstirea poate lucra mai ușor? Dacă fiecare călugăr ar fi avut pe mama sa ca să-l îngrijească, firește că și aceasta ar fi fost o bună înlesnire. Dacă au băgat în biserică magnetofoane ca să spună cuvintele rugăciunii, firește că și aceasta e o odihnă. O și mai mare odihnă ar fi fost dacă strana s-ar transforma în pat. Cu siguranță, și pentru un pustnic ar fi o înlesnire dacă ar avea un mic mecanism special pentru a întoarce metaniile și un pustnic de paie care să se plece și să se ridice și să-i facă metaniile și închinăciunile, iar el să-și procure o saltea moale pe care să se întindă și să-și odihnească trupul lui cel ticăloșit. Firește, toate acestea odihnesc trupul, dar pe suflet îl lasă gol și nefericit, fără să mai socotim simțămintele femeiești și neliniștea lumească pe care ele o aduc.

De aceea, fratele meu, dacă ai început bine pentru ceva mai înalt, ia aminte să nu sfârșești iarăși la cele lumești, deși ai fugit de cele lumești. Nu uita de ce ai ieșit din lume și urmărește viața cea mai presus de lume, pentru ca să aibă

sens și plecarea ta, și viața ta ca monah. Altfel, păcat de ostenelile și investițiile tale. Nu spun "păcat că ai mâhnit pe părinții tăi", deoarece aceștia vor avea plata lor de la Dumnezeu.

Un alt lucru, de asemenea foarte serios, la care trebuie să iei aminte, sunt criteriile care te fac să iubești pe starețul tău, care trebuie să fie curate, iar nu bolnăvicioase. Adică: să nu te înduioșezi fiindcă este din aceeași regiune cu tine (asta mai mult decât toate). Să nu te impresioneze barba lui mare. Sau din pricina bărbii lui albe să ți se pară foarte cuvios. Sau fiindcă e foarte slab să crezi că e foarte înfrânat (în timp ce el poate fi slab din firea sa). Sau deoarece are nume mare să devii ucenicul lui, lucru ce pricinuiește cea mai mare boală duhovnicească, dacă tânărul monah e mare de vârstă, iar nu un copilaș cu cugetare copilărească.

Dacă ești tânără, să te cercetezi și tu pe tine, nu cumva să te impresioneze stareța deoarece e foarte învățată sau foarte frumoasă, sau fiindcă prezintă însușiri bărbătești, deoarece și acestea toate sunt stări bolnăvicioase. Și este nevoie de mult ajutor pentru sufletele bolnăvicioase ca să filtreze dragostea lor, izgonind toate toxinele duhovnicești, pentru a nu cultiva semințe lumești în pustie.

Monahism și gând lumesc

Toți monahii ar trebui să evite, pe cât pot, mijloacele moderne în funcționarea mânăstirii și să respectăm pustia adaptându-ne ei, pentru ca și pustia să ne hărăzească sfânta sa liniște, ca să ne ajute în pustiirea sufletului nostru de patimile noastre. Nu este drept să vrem să adaptăm pustia cu sinea noastră lumească, deoarece este păcat să necinstim astfel pustia.

Cine vrea, dintre monahii moderni, poate construi o mânăstire pe un bloc, pentru ca să aibă toate înlesnirile

lumii; să se folosească de lumini sau să urce în al treilea cer cu ascensorul, dar să lase pustia în pace. Din păcate, există astfel de monahi care, împreună cu întreg gândul lor cel lumesc, cară și întreg duhul lor lumesc în pustie, cu toate mijloacele lumești, mereu ocupându-se de schimbări și reforme, de înfrumusețări exterioare cu cărămizi și o grămadă de glastre, iar de metanii nu știu ce vor să însemne. Ei sunt fără de nici o frică, gândul fiindu-le doar la mâncare bună și la "cărămizi". Toate acestea arată pe oamenii cei trupești, care sunt cărămidă-lut, iar nu duh al lui Dumnezeu. (Nu mă refer la mânăstirile noi care se străduiesc să se acopere.)

Deci, când monahul n-a aflat lucrarea duhovnicească și nu este ajutat nici de stareți, ci se ocupă numai cu cele exterioare, cu siguranță slăbește duhovnicește, iar în chilie nici legat nu poate sta. Totdeauna îi vor plăcea contactele cu oamenii, să povățuiască și să vorbească despre cupole și arheologie, să le arate glastrele cu diferite flori, să le facă o cină lumească bogată și să-i odihnească numai prin cele de dinafară. Dacă însă ar cerceta cineva ce fel de odihnă este aceasta, va vedea că aceasta nu este odihnă, ci prin aceste preocupări oamenii uită de mâhnirile lor numai pentru puțin, apoi iarăși revin la stresul lor, deoarece gândul lumesc este precum cariul ce lucrează.

Prin urmare, scopul mânăstirilor este duhovnicesc și n-ar trebui să existe elementul lumesc, ci cel ceresc, ca să inunde sufletele cu dulceți paradisiace. Nu putem concura cu mirenii în cele lumești, deoarece, orice am spune, mirenii au mai multe mijloace. Deci, ce vom face? Bieții mireni vor de la noi, monahii, ceva mai înalt, dar ca să reușim în aceasta va trebui să ne depărtăm de orice mângâiere lumească. Deoarece este cu neputință să simțim mângâierea dumnezeiască (dulceața raiului), dacă nu ne îndepărtăm de cea lumească și dacă nu moare cu desăvârșire gândul nostru

cel lumesc. După ce va muri gândul cel lumesc, va trebui să se facă pământ roditor, ca să se dezvolte în noi gândul cel dumnezeiesc, deoarece desfătările dumnezeiești nu se nasc din desfătările trupești, ci din dureri trupești, care se săvârșesc în nevoințele cu cunoștință și discernământ pentru dragostea lui Hristos ale fiilor Săi iubiți, pentru omorârea omului lor celui vechi (lumesc). Părintele Cel bun Își hrănește pe fiii Săi, încă de pe pământul unde se află, cu hrană cerească, și saltă cântând: "Ziua Învierii...", firește, după ce au trecut Postul Mare cu nevoințe, Vinerea Mare pe Cruce și au înviat duhovnicește trăind mereu Săptămâna Luminată. Adică nu prăznuiesc doar o dată pe an Învierea, ci continuu ei sărbătoresc Paștile Domnului, Paștile.

Bunul nostru Dumnezeu a făcut viața omului foarte dulce, în sensul ei bun, duhovnicesc, dar unii dintre noi o facem iad prin ticăloșiile noastre, căci nu alungăm de la noi gândul cel lumesc, ca să facem față lucrurilor duhovnicește. Astfel ne facem viața noastră dulce, în înțelesul ei rău, nevrând să murim vreodată. Și cu cât trec anii noștri se mărește și "of"-ul agoniei, umplându-ni-se sufletul de neliniște. Adică de multe ori unii oameni nenorociți ajung la punctul că vor să-și țină sufletul în istovitul lor trup de o sută de ani cu perfuzie, zicând: "Viața e dulce" și tremurând de frică să nu moară. În vreme ce pentru acela care a murit lumii și a înviat duhovnicește nu există deloc agonie, niciodată frică sau neliniște, deoarece și moartea el o așteaptă cu bucurie, fiindcă va merge alături de Hristos și se va bucura. Iar dacă va trăi, iarăși se bucură, deoarece trăiește iarăși alături de Hristos, simțind în parte bucuria raiului încă de pe pământ și întrebându-se dacă există o bucurie mai înaltă în rai decât aceea pe care o simte pe pământ.

Așadar, aceasta este viața cea dulce, în adevăratul și bunul ei sens. Cu toate că adevărații monahi înțeleg că ceea ce primesc în această viață este doar o parte a bucuriei

raiului și că în rai va fi mai multă, totuși, din multa dragoste către aproapele, vor să trăiască pe pământ ca să ajute pe oameni cu rugăciunea, ca Dumnezeu să intervină și lumea să fie mântuită. Fericiți sunt acești monahi și pentru rugăciunile lor să mă miluiască Dumnezeu și pe mine, cel, din păcate, încă nenorocit. Mult aș vrea ca Bunul Dumnezeu să învrednicească pe toți monahii care urmăm viața îngerească să ajungem la măsurile acestor monahi și să zicem cu toții mereu, zi și noapte: "Slavă lui Dumnezeu pentru că trăiesc. Slavă lui Dumnezeu pentru că voi muri. "

Aceasta este viața îngerească pe care monahii încep să o trăiască încă de pe pământ, îmbrăcați cu o schimă îngerească (fie el tânăr sau tânără), schimă îngerească care preface cele două părți ale ei în două aripi îngerești urcând sufletele foarte sus, prin dragostea curată, nemaiexistând deosebire trupească: "Nu mai este parte bărbătească și parte femeiască."*

Deci această viață pe care monahii o trăiesc încă de aici o vor trăi și toți cei ce se vor învrednici de rai, deoarece în rai nu se vor mai căsători, ci vor fi ca îngerii. Așa a spus Hristos saducheilor.** De aceea noi, monahii, ar trebui zi și noapte să mulțumim și să slavoslovim pe Dumnezeu pentru această mare cinste ce ne-a făcut-o, să ne cheme în cinul Său îngeresc și să ne dea toate posibilitățile duhovnicești ca să ne facem îngeri încă de pe pământ.

Fratele meu începător, toate acestea să le ai în vedere și să încerci să izbândești în ceea ce dorești. Fiindcă ai început bine, ia aminte la toate cele ce le-am spus, ca să și sfârșești bine.

Deci, în afara tânărului care va trebui să fie îndatorat lui Dumnezeu printr-o mare recunoștință, căci i-a făcut

* Gal. 3, 28

** Mt. 22, 30

această mare cinste de a fi primit în cinul îngeresc, precum am spus, bine ar fi și dacă toți părinții acestor tineri ar putea înțelege marea cinste ce le-a făcut-o Dumnezeu, Care a primit să Se înrudească cu ei.

Începutul petrecerii monahicești

După ce ai ales cea mai bună mânăstire (sau chilie, sau sihăstrie etc.) și ai aflat cele mai bune condiții duhovnicești și te-ai înștiințat lăuntric despre starețul tău, va trebui să arunci ancora, punând metanie de începător, prin care încerci și ești încercat în același timp.

Dacă vrei să-ți pui o rânduială bună și să sporești duhovnicește sănătos în călătoria ta monahicească, ca să nu obosești și să obosești (pe alții), mai întâi de toate să-ți deschizi inima ta starețului tău și să-i faci o mărturisire generală. Lucrul acesta consideră-l absolut necesar, fratele meu, precum fiecare bolnav care intră în spital își spune istoria sa pentru ca să fie ajutat mai bine de medic. Ia aminte ca nu cumva să ascunzi vreun plan de-al tău (chipurile duhovnicesc), deoarece vei fi chinuit tu însuți mai târziu de însuși planul tău, aflându-te afară de planul lui Dumnezeu și nevoindu-te cu ale tale netrebnice puteri omenești și nu cu cele dumnezeiești.

Dacă vrei să intri în planul sfânt al lui Dumnezeu, întoarce-le pe toate spre Dumnezeu și leapădă toate planurile tale, aruncă-te în spatele starețului tău, precum copilul cel cuminte, fără să te lovești și să lovești, fiindu-i recunoscător că te duce în spate în rai, alături de Dumnezeu, dând seama lui Dumnezeu pentru tine.

Afară de mărturisirea generală, e bine să-i spui și toate gândurile tale zilnice, până ce te vei întări într-o stare sănătoasă. Consider și lucrul acesta absolut necesar, precum și bolnavul care la început este sub observație în fiecare zi, pentru a scăpa și de cea mai mică temperatură.

Este adevărat că la început, pentru un începător de multe ori nu ajunge un stareț până ce "va intra apă pe jgheab", dacă starețul va vrea să facă o lucrare bună, știind marea responsabilitate ce a luat-o pentru sufletul ucenicului său. De aceea, fratele meu, ajută-l și tu pe starețul tău în problema mântuirii sufletului tău prin ascultarea ta cea oarbă.

Ca să nu obosești în problema ascultării și să nu rănești, va trebui să intri în noima ascultării, ca să o simți ca pe o necesitate. Numai atunci ascultarea te va elibera, deoarece ascultarea nu e robie, ci eliberare.

Deci, când ai înțeles că starețul răspunde pentru tine și că el se îngrijește de mântuirea ta și că orice face o face pentru binele tău, iar nu ca să te chinuie, atunci să te bucuri când îți spune: "nu face aceea", sau "nu face aceasta", sau "vino aici", sau "mergi acolo", căci ai înțeles că toate se fac pentru binele tău, ca să te ferească de orice rău prin experiența ce o are, din întâmplările sale sau din ale altora.

Atunci te vei bucura când faci ascultare sau când întrebi, și vei dori să nu faci nimic după capul tău, nici măcar în cele mai mici lucruri, ca să nu faci gafe. Iar dacă din delicatețe față de starețul tău, ca să nu-l obosești, vei face orice te va lumina Dumnezeu, iarăși, înlăuntru, inima va fi supusă.

Din păcate, această mare taină a ascultării, care este libertatea, vrăjmașul o ascunde și o prezintă complet invers ucenicului, în felul acesta chinuind și pe ucenic prin a se considera pe sineși rob, dar și pe stareț, care nu-l poate ciopli ca un meșter. Atunci, ucenicul consideră toate uneltele făcătoare de bine și loviturile ce i le dă starețul său, ca și chinurile mucenicilor, precum și pe starețul său de multe ori ca pe Dioclețian.

De multe ori ucenicul le primește cu bucurie, dar are

impresia că va lua două cununi de la Dumnezeu pentru răbdare, a cuviosului și a mucenicului, lucru ce nu are sens, ci este o mare înșelare ce i-o face vrăjmașul.

Ce bine este pentru ucenic când intră în noima ascultării și se eliberează, și când starețul lucrează liber în sufletul ucenicului! Atunci se bucură amândoi și se veselesc, și acolo e Hristos - "unde sunt adunați doi sau trei".* Căci se poate să fie doi sau trei, dar să fie vrăjmașul acolo.

În perioada când ești încercat, dacă vreodată îți vine greu, smerește-te înaintea starețului tău și spune-i greutatea ta. Dacă iarăși îți vine greu, smerește-te iarăși, deoarece sau a uitat, sau vrea să-ți măsoare pulsul, ce rezistență ai. În același timp, să te rogi ca Dumnezeu să te întărească și să lumineze și pe starețul tău.

Legăturile cu străinii și cu frații

Unul din cele mai serioase lucruri la care va trebui să iei aminte, mai ales ca începător, este problema străinilor. În afară de faptul că va trebui să te depărtezi de ei, va trebui să ceri cu smerenie de la stareț ca să fi departe de arhondaric, ca să poți uita lumea cu toate cele lumești. Dacă ar fi cu putință, ar fi bine ca starețul tău să te așeze între părinții sporiți, ca să vezi lucrarea sfinților nevoitori, deoarece nu te vor putea ajuta citirile în faptele cele multe ce le vei face precum te va ajuta exemplul bun.

Trebuie să știm că începătorul (tânărul) este ca magnetofonul, putând să înregistreze și răul și binele în mintea sa curată. De asemenea, începătorul seamănă și cu un aparat de fotografiat, imprimând orice lucru vede. Dacă acel lucru e rău, vrăjmașul îi va aduce în somn scene nepotrivite și-l va întina din pricina vârstei sale.

* Mt. 18, 20

De aceea, îngrijește-te să te afli departe de cei străini și de arhondarice până ce vei uita cele ale lumii și se va schimba lumea ta lăuntrică prin lucrarea duhovnicească a dragostei dumnezeiești cc se va aprinde în inima ta, după aceea putând să arzi orice gunoi (gând rău) pe care ți-l va arunca vrăjmașul.

Ia aminte să nu te înșele gândul tău, fiind începător, ca să vii în contact cu cei străini, chipurile, pentru ca să-i ajuți, deoarece lucrul acesta vădește boală. Dacă vezi în sine-ți chiar și virtute, trebuie să știi că și această virtute a ta este plină încă de toxine lumești. De aceea fugi de străini, ca mai întâi să te dezintoxici.

Dacă vreodată simți puțină dulceață, să nu crezi că ai câștigat-o prin marile tale nevoințe, deoarece aceasta este doar o ciocolată dăruită de Părintele Cel bun unui copilaș, ca să te îndulcească și să te îndemne să lucrezi și să te hrănești din cofetăria paradisiacă ce ți-a arătat-o. Mai târziu, când nu îți va mai da daruri mici, ci tot darul Său cel mare și dulceața cea neîntreruptă, nici atunci să nu îți spună gândul că acestea sunt din faptele tale, ci de la Dumnezeu. Faptele noastre au fost păcatele și marea noastră nerecunoștință față de Hristos, Făcătorul nostru de bine. Firește, toți oamenii au păcate și nerecunoștințe. De aceea va trebui drept recunoștință să-I oferim cel puțin pocăința noastră și să nu ne depărtăm de Hristos.

Cred că ar fi foarte dureros ca după toată jertfa ce a făcut-o Hristos pentru noi să sfârșim iarăși în iad și să-L întristăm. Așadar, ceea ce ar trebui să ne rețină de la păcat, ca să nu mergem în iad, bine ar fi ca să nu fie focul iadului ce ne înfricoșează, ci râvna cea bună și multa dragoste către Hristos, Făcătorul nostru de bine, pe Care ar trebui să-L iubim cu o dragoste înflăcărată. În puține cuvinte, din iubire ar trebui să nu mergem în iad, ca să nu-L mâhnim pe Hristos.

Fratele meu, va trebui deci să luăm aminte să nu ne îndepărtăm niciodată de Hristos și să avem o legătură continuă cu El prin rugăciune. Iar atenția este bine să meargă înaintea rugăciunii, ca să nu se întâmple precum zice David: "Iar rugăciunea lui să se prefacă în păcat."*

Ia aminte și când te afli în vremea rugăciunii, dar mai mult înaintea rugăciunii, la discuțiile de prisos ale ascultării tale, căci așa te vei ruga mai târziu nerăpit și nerănit, deoarece cuvintele multe pricinuiesc și multe interpretări rele. Dacă vrei să vorbești, Hristos cu bucurie vrea ca să-i asculte pe copiii Lui. Nu pune temei nici pe discuțiile duhovnicești, când nu există sfințenie, deoarece se va începe de la cele duhovnicești și se va termina prin clevetire. Dacă ceilalți discută sau judecă etc., aceasta nu trebuie să te intereseze pe tine, ci să te intereseze păcatele tale și să ceri mila lui Dumnezeu prin neîntrerupta ta convorbire cu El: "Doamne, Iisuse Hristoase..."

Totdeauna să ai gânduri bune față de toți, deoarece, deși ceilalți judecă etc., poate că nu au alte păcate afară de acesta, și astfel aceste clevetiri vor deveni pricina să se smerească și să plângă înaintea lui Dumnezeu și să se unească cu El, în timp ce noi, fratele meu, avem multe păcate și ne ajunge subiectul acesta pentru ca să plângem.

Bine este, pe cât poți, să eviți aceste adunări, precum și curiozitatea, deoarece astfel adunăm zgura gândurilor, iar apoi ne vom osteni mult ca să o lepădăm. Totdeauna să aducem de față gânduri bune și să nu primim telegrame viclene dacă vrem să ne curățim inima și să schimbăm mecanismele viclene ale fabricii inimii noastre cu mecanisme bune. Atunci ea aurul îl va face Sfinte Potire, clopotele sparte le va face policandre, ba chiar și hârtiile vechi aruncate le va preface în șervețele curate. Când însă inima este

* Ps. 108, 6

vicleană, atunci și aurul cel bun îl va socoti bronz și-l va face gloanțe sau tunuri. De aceea, inima va trebui să se curețe prin a avea gânduri bune pentru toți și prin a nu primi telegramele celui viclean, deoarece "din inimă ies" toate cele rele, și iarăși "din prisosința inimii vorbește gura".*

Deci, atunci când omul va înceta să gândească și să lucreze rău, atunci se apropie de el bunătatea lui Dumnezeu și îi vine nevinovăția copilărească în maturitatea duhovnicească cu discernământ de la Dumnezeu, și cunoaște inimile oamenilor, neluând în seamă socotelile omenești. Și atunci lucrul cel mai minunat este că, deși deosebește pe Sfânt de criminal, totuși îl are ca mai bun pe criminal decât pe sine și-l iubește cu durere și se roagă pentru mântuirea fratelui său. Se roagă și pentru pocăința lui, cu gândul că deși ar fi putut face mai multe rele, s-a silit și s-a limitat la mai puține. Are în vedere condițiile în care a crescut, moștenirea și toate pricinile rele ce i s-au dat, pe care le va avea în vedere Dumnezeu Cel drept. În același timp se mustră pe sine că poate n-a răspuns cum trebuia la prilejurile bune și multe pe care i le-a dat Dumnezeu și se roagă cu smerenie și durere; iar Bunul Dumnezeu îl ajută și pe criminal și-l miluiește, îndoind în același timp harul Său în robul Său cel recunoscător: "Bine, slugă bună..."**

Din păcate, unii dintre noi, pentru că nu vrem să vedem lucrurile cu ochi dumnezeiesc, ne facem și pe noi nefericiți și goi de harisme, și mâhnim și pe Dumnezeu prin nefericirea noastră, punându-L într-o situație dificilă. Adică, dacă ne-a dat vreo harismă îndată ne mândrim, și mai rău este că rănim și alte suflete prin purtarea noastră mândră. Dacă nu ne dă ne vede în mâhnire și Îl doare, ca pe un Părinte bun, pentru că are bogăție din belșug, pe care vrea să ne-o dăruiască.

* Mt. 15, 19; Mt. 12, 38

** Mt. 25, 21

Ce bine este când ne cunoaștem pe noi înșine! Atunci smerenia ne va deveni o stare de fapt și Dumnezeu ne va reîmpropietări cu darurile Sale dumnezeiești. Atunci vor înceta să funcționeze legile duhovnicești - "oricine se înalță pe sine se va smeri"* -, deoarece vom păși numai pe jos și nu vom cădea; și vom primi continuu harul lui Dumnezeu care, în mod neschimbat, se dă celor smeriți.

Punerea în valoare a chiliei

Încearcă, pe cât poți, ca pe lângă contactele cu oamenii să eviți și orice mângâiere lumească, dacă vrei să o simți pe cea dumnezeiască, care nu se compară cu nimic omenesc. De aceea, să iubești chilia, stupul tău, deoarece ea te va ajuta în concentrarea ta și vei face mierea virtuților, care te vor îndulci mai mult ca mierea.

Chilia te va face să urci la înălțime prin înțelegerea ce ți-o va oferi și prin dumnezeiasca dragoste ce îți va umple inima. Chilia ta îți va fi casa ta cea iubită, dar și casa lui Dumnezeu, unde te vei mișca liber și simplu, ca și copilul cel mic în casa sa părintească, unde simte siguranța părinților săi și afecțiunea lor îmbelșugată.

Deci, merită osteneala să ne facem chilia ca o bisericuță cu icoane și cu orice altceva ne va ajuta ca să o avem la evlavie, astfel ca ea să ne dea evlavia și să aibă puterea să ne atragă în ea, ajutându-ne chiar și mintea să ne-o concentrăm în rugăciune și, în general, la datoriile noastre duhovnicești, către care ne va da buna dispoziție să le facem cu bucurie.

Firește, se întâmplă și zile în care, sau din pricina ostenelii, sau din a bolii, să nu le putem face pe toate precum trebuie. Dar e rău dacă le lepădăm cu desăvârșire,

* Lc. 14, 11

pentru că astfel vrăjmașul câștigă teren și ne stăpânește inima. În aceste cazuri va trebui să facem ceva, fie și puțin, precum fac bunii soldați care, atunci când nu pot ataca, trag câteva rafale de mitralieră și vrăjmașul nu se apropie; iar mai târziu, când află primul prilej bun, atacă pe vrăjmaș cu arme grele și-l biruiesc.

Atenția afară din chilie

Fratele meu, când vei ieși afară din chilia ta, ai în vedere pe vrăjmaș, care e gata de atac. Și răul este că cel rău nu numai caută pretext, ci și creează pretexte și te prinde în focurile tirului său, rănindu-te.

Imită iarăși pe bunul soldat care, ieșind din locașul său, are "în mână" arma automată. Așa și tu să ții metaniile și să fii treaz, ca să nu-ți risipești, dintr-o mică neatenție, bogăția pe care ai adunat-o cu multă osteneală în chilia ta.

Metaniile să nu-ți lipsească niciodată din mână, deoarece ea e sfoara de care tragem o dată, de două ori, de cinci și de zece ori, și astfel se înmoaie, în cele din urmă, uleiul duhovnicesc, făcând să pornească mașina noastră duhovnicească a rugăciunii neîncetate. Chiar și când a pornit mașina ta, nu părăsi metania, ca să nu se îndemne și alții s-o părăsească, deși lor încă nu le-a pornit mașina rugăciunii.

Ieșind din chilia ta, pentru ca să eviți orice rău (în afară de curiozitate) să-ți limitezi cuvintele tale cele multe la "Binecuvântează" și la "Să fie binecuvântat"*, și atunci vei fi binecuvântat și de Dumnezeu și iubit de toți. Astfel procedând, nici în ispită nu vei cădea vreodată, pentru că diavolul va fi dezarmat și va fi nevoit să fie el însuși totdeauna căzut, cinstindu-te fără să vrea.

* În tradiția monahală athonită există expresia "Să fie binecuvântat" (lucrul la care m-ai trimis de ascultare), care se folosește de ucenic ori de câte ori este trimis să îndeplinească vreo ascultare.

Dacă întâlnești vreun flecar nu te întoarce din cale, ci fă pe grăbitul și îndepărtează-te cu smerenie. E bine să fii nepăsător înainte de a te pricepe ce vrei să faci. Dacă totuși l-ai întâlnit, nu-l evita brusc, ca să nu-l rănești. Și dacă vezi că începe să judece, spune-i cu dragoste: "Frate, pe mine ar trebui să mă judeci, care sunt vrednic de plâns, și nu pe ceilalți, care sunt mai buni ca mine." Ia aminte să nu-l mustri, mare sau mic de ar fi el, deoarece lucrul acesta este o nerușinare. Nici să-l dojenești, deoarece Se va scârbi și Dumnezeu de tine și nu numai că nu te va ajuta ca să-ți tai multele tale greșeli, ci va îngădui, luându-ți harul Său, să devii mai flecar ca acela. Poți, dacă vrei, să nu auzi cele ce-ți spune și să te rogi neîncetat, în scurta vreme ce-l vei suporta pe fratele tău, ca să nu se vatăme, fiind el fără dispoziție duhovnicească.

Rugăciunea neîncetată și cunoașterea de sine

Pentru rugăciunea neîncetată folosește, dacă vrei, un mod simplu, în cazul că ești simplu și nu poți intra în adevărata înțelegere a Sfinților Părinți trezvitori ai Filocaliei, și nu te vei înșela. Deoarece unii, din păcate, nu-și pun ca scop omorârea omului vechi, pocăința și smerenia, având ca mijloc ajutător asceza pentru sfințirea sufletului, ca să simtă profund păcătoșenia lor și nevoia milei lui Dumnezeu, rostind "Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă" cu durere dulce, ci încep cu o asceză seacă și urmăresc plăcerile dumnezeiești și luminile și înmulțesc mereu rugăciunile cu metania, de aceea se sfințesc după gândul lor, după socotelile matematice ale rugăciunilor făcute. Fac ei, firește, și scăunel exact după măsură și toate celelalte, adică aplecarea capului și respirația, exact cum scriu Sfinții Calisti și Grigori ai Filocaliei - dar acestea sunt mijloace ajutătoare -, și încep să socoată că se află undeva aproape de sfinți și trag la ațe.

Și când cred că s-au sfințit, îndată vine vrăjmașul și aprinde televizorul, făcându-i să urmărească în continuare proorociile diavolești etc.

De aceea, fratele meu, în rugăciunea ta nu cere nimic altceva afară de pocăință; nici lumini, nici minuni, nici proorocii, nici harisme, nimic afară de pocăință. Pocăința îți va aduce smerenie, smerenia îți va aduce harul lui Dumnezeu, iar Dumnezeu te va avea în harul Său, dăruindu-ți orice îți trebuie pentru mântuire și orice altceva în cazul că îți va trebui ca să ajuți un alt suflet.

Lucrurile sunt foarte simple și nu avem motiv să le încurcăm. În felul acesta rugăciunea o vom simți ca pe o necesitate, spunând-o de multe ori, și inima noastră va simți o durere dulce rostind rugăciunea, iar Hristos ne va dărui și El mângâierea Sa cea dulce în inima noastră.

Așadar, rugăciunea nu obosește, ci odihnește. Obosește numai atunci când nu intrăm în înțelesul ei și nu înțelegem sensul ei descoperit nouă de Sfinții noștri Părinți. Dar când înțelegem nevoia milei de la Dumnezeu, atunci, fără să ne forțăm în rugăciune, această nevoie a foamei ne va sili să deschidem gura asemenea unui prunc, ca să sugem, și ne vom afla, în același timp, în toată siguranța, ca și pruncul în brațele maicii sale, duios îmbrățișat fiind de dânsa.

Ca telegrafiști, așa cum suntem noi, monahii, va trebui să ne aflăm în permanent contact cu Dumnezeu și, pe cât posibil, și "în continuă ascultare", pentru mai multă siguranță, astfel ca, în fiecare clipă, să avem îmbelșugate puteri dumnezeiești. Vrăjmașul, firește, nu se liniștește, ci totdeauna lucrează în multe feluri. Cu toate acestea putem să-l valorificăm și pe el, prin a-l face lucrător fără plată, ba chiar să ne ajute în rugăciunea neîncetată. De pildă, atunci când ne aduce gânduri rele sau hule să începem rugăciunea și să-i spunem lui michiduță: "Bine că m-ai brodat, căci Îl

uitasem pe Hristos." Când facem asta nici michiduță nu mai stă, căci nu e prost să lucreze degeaba și să facă și un bine sufletului nostru.

Iarăși, dacă vrem să trecem la o lucrare mai fină, să luăm cele mai mari patimi ce le avem la rând și greșeala săvârșită în ziua respectivă și să cerem mila lui Dumnezeu cu smerenie, ca să ne eliberăm, cu: "Doamne, Iisuse Hristoase..." În felul acesta se dezrădăcinează patimile și în același timp ne rămâne și buna obișnuință a rugăciunii, neurmărind numai obișnuința exterioară a ei, care ne aduce simțăminte false și înșelări.

Deci, când cineva vine întru cunoștința de sine și își dă seama de marea sa păcătoșenie și de marile faceri de bine ale lui Dumnezeu, atunci inima se înmoaie, oricât de împietrită ar fi ea, și adevăratele lacrimi curg singure, iar omul nu se silește nici în a se ruga și nici în a plânge. Deoarece smerenia și râvna lucrează în inimă mereu ca niște burghie, și izvoarele se înmulțesc, iar mâna lui Dumnezeu mângâie neîncetat pe copilul Său cel râvnitor care lucrează.

Când te ocupi cu păcătoșenia ta și săvârșești lucrarea cea fină, dintru început să ai totdeauna nădejdea în Dumnezeu, pe care s-o ții strâns, ca să n-o pierzi niciodată. Păcatele care nu sunt ale firii trupești le poți analiza în amănunt, ca să te smerești. Însă cele care sunt ale firii trupești nu le cerceta deloc, ci numai să te socoți pe tine însuți un burduf necurat și plin de murdărie. Nici să îndrăznești să faci rugăciune pentru persoane cu istorii trupești, deoarece, pe lângă faptul că aceasta se consideră neobrăzare, căci tu însuți încă nu te-ai împăcat cu Dumnezeu, dar pe deasupra vrăjmașul te va și murdări cu gânduri necurate ziua, iar noaptea îți va aduce năluciri nepotrivite și te va întina.

Dacă în somnul tău ți se va întâmpla așa ceva, nu

cercetа nimic, de asemenea nici vreo întâmplare din viața ta trupească de mai înainte, din care te-a izbăvit Dumnezeu ca pe puiul de cloșcă din ghearele uliului, căci este periculos. Precum vrăjmașul de multe ori aruncă grenade ca să omoare pe soldat, dar Dumnezeu îl păzește făcând să nu se producă explozia și deci soldatul se izbăvește de moarte; dacă însă după aceea el stă și examinează grenada, scormonind-o, ea explodează și îi aruncă creierii în aer. La fel poate păți și un tânăr când scormonește păcatele firii trupești. De aceea, atunci când ne înfășurăm într-un burduf murdar suntem în mai mare siguranță.

Studiul duhovnicesc

Să citești, pe cât poți, viețile sfinților, care accentuează pocăința, ca să te folosești.

Nu citi cărți dogmatice, deoarece nu sunt pentru începători. Dar chiar și mai târziu, dacă nu știi carte, să nu le citești, deoarece precum din pricina Filocaliei unul lipsit de carte cade în înșelare, înțelegând-o anapoda, la fel și cărțile dogmatice te pot duce la o altfel de înșelare. Înșelarea din Filocalie va pricinui o liniște diavolească a simțământului fals că nu ești decât cu puțin mai jos (în smerenie) decât Sfântul Grigorie Sinaitul. Iar erminia dogmei îl face pe cel fără carte, deși este o fiară sălbatică și plin de invidie înfricoșată, să creadă că este Sfântul Marcu Eugenicul.

Firește, și studiul potrivit este și el o problemă a stareților, dar, în mod simplu, voi spune și în aceasta gândul meu. La început un capitol pe zi din Evanghelie este absolut necesar și pentru sfințirea noastră, deoarece alungă toate cele rele. De asemenea, cărți patristice, prin care să poți înțelege Evanghelia, deoarece toate cele patristice sunt râuri ce izvorăsc din Evanghelie. Când mergem pe cursul râurilor aflăm izvorul, și nu cădem ca protestanții în văgăuni.

Sinaxarul ajută mult deoarece în el fiecare poate afla orice fel de vitamină de care are nevoie sufletul său. Este bun și sinaxarul zilei. De asemenea, Sfântul Ioan Scărarul este absolut necesar pentru fiecare monah (ca prototip), precum și Everghetinosul (sau Patericul), Lavsaiconul, Limonariul, Sfântul Efrem, Războiul nevăzut, Filocalia (dacă ești cu carte) - afară de tomul IV, "Despre rugăciunea minții", deoarece acolo este nevoie să ai și nevoință ca să înțelegi, și nu-ți va ajunge numai faptul că ești învățat (de nu vei avea și un povățuitor experimentat, care este foarte necesar). Deoarece este primejdios, precum am spus, să nu amestece cineva lacrimile sale ieftine cu cele prețioase ale Sfinților Părinți și să se înșele. Iar aceasta este cu atât mai periculos pentru caracterele sentimentale.

Același pericol, poate și mai mare, poate veni din lucrările Sfântului Simeon Noul Teolog, deoarece unii ca aceștia amestecă, afară de lacrimi, și dumnezeiasca dragoste a Sfântului cu propriile lor simțăminte, precum și dragostea Sfântului ce o avea către Starețul său cu sentimentalismul lor, de multe ori bolnav și plin de toxine duhovnicești, lucru pe care este greu să-l înțeleagă.

De asemenea, și femeile au nevoie de atenție (din pricina caracterului); să nu citească pe Sfântul Simeon dacă încă n-au dobândit bărbăția sufletească. Este nevoie de ajutor atât de la stareță, pentru a filtra dragostea lor și a se îmbărbăta duhovnicește, cât și de la ele însele, pentru a întoarce toată nevoința lor împotriva moliciunii care pricinuiește acest mucegai. Firește, medicamentul necesar aici este viața aspră, precum și limitarea la absolutul necesar a băilor. Din viața aspră va veni îndoita însănătoșire, a sufletului și a trupului, iar din această sănătate se vor naște dulcețile dumnezeiești (din petrecerea aspră trupească care se face cu cunoștință și discernământ).

De aceea, fratele meu, nu te rușina să tai orice se

face pricină spre a te despărți de Hristos, oricât de mult te-ar durea. Trebuie să știm că Hristos ne va socoti aceasta ca mucenicie, când ne doare mai mult. Și negreșit vom fi socotiți mari mucenici și mărturisitori, deoarece astfel mărturisim de fapt sfânta noastră credință și păzim sfintele porunci ale lui Hristos.

La toate acestea ce le-am spus, în continuare foarte mult te va ajuta Avva Isaac, deoarece el face să se înțeleagă sensul cel mai profund al vieții, ajutând pe omul care crede în Dumnezeu să-și alunge orice fel de complex, mare sau mic, dacă îl are. Puțină citire din Avva Isaac întărește sufletul cu multele ei vitamine.

Este adevărat că unii stareți nu-l recomandă pe Avva Isaac, ca să nu le plece călugării în pustie... Dar Avva Isaac nu recomandă elevilor de la școala generală să meargă la Universitate, nici acelora care încă n-au terminat gimnaziul. De aceea, starețul va trebui să-l ajute în privința aceasta pe noul începător, ca să-l înțeleagă pe Sfânt și să se folosească mult din cartea lui cea inspirată de Dumnezeu.

Când un începător prezintă astfel de simptome (adică vrea să plece la pustie), deși n-a terminat nici gimnaziul cel duhovnicesc, unul ca acesta se dovedește un cap sec. Când spun "sec", nu-l înțeleg cu desăvârșire gol, deoarece în capul lui sec are totuși o părere înaltă despre sine. De aceea este nevoie de ajutor, ca să înțeleagă și să arunce această părere, ca să Se apropie Dumnezeu de el și să-i dea dumnezeiestile Sale idei, deoarece numai o idee despre noi înșine împiedică toate ideile dumnezeiești ale lui Dumnezeu să se apropie de noi. Dar vrăjmașul cel viclean ce face? El îl examinează pe începător ca și medicul, ca să-i afle durerea, și-i lovește și capul, iar dacă aude tuc-tuc în capul gol îi bagă seringa, îl umflă și-l ridică în aer. Atunci cel începător se nevoiește cu asprime, dar prin aceasta nu face altceva decât că lovește în aer și se lovește de aer.

De aceea, înainte de a începe orice lucrare duhovnicească, trebuie să aruncăm la gunoi acea idee a noastră, scârbindu-ne de ea, deoarece altfel, orice am face, le vom explica prin "vocabularul eului" nostru și le vom face grăsime pentru eul nostru trupesc, mărind mereu nesimțirea noastră duhovnicească cu "pielea de porc cea groasă" a noastră. Adică, deși starețul face ucenicului observații aspre pentru greșelile mari, ucenicul va rămâne nepăsător, gândind că-i face observații ca să-l încerce, deoarece a ajuns la măsura sfințeniei.

Acest fel de lucrare fină face aghiuță celor despre care am spus și, mai devreme sau mai târziu, ei cad în ispită mare.

Așadar, va trebui să ne scârbim de noi înșine și să ne ocupăm numai de sinea noastră cea vrednică de plâns, ca mai întâi să ne împrietenim cu Dumnezeu, iar după aceea vine dragostea cea mare la robul cel smerit, care dragoste dumnezeiască îi aprinde focul dragostei sale (atât cea față de Dumnezeu, cât și cea față de aproapele său), zburând în întregime ca cei înalți cu vițuirea, dar cugetând că el nu e nimic, ci numai pământ, și bucurându-se că ceilalți vor rodi.

În privința aceasta ajută mult a nu ieși din chilie și a nu avea contact cu alții, deoarece atunci pe toți oamenii îi va socoti sfinți. Încearcă deci, fratele meu, să-ți iubești chilia, și toate obiectele chiliei tale să fie pustnicești: rogojina, scăunelul simplu, scândurile, fața de masă de in sau dintr-o pânză neagră, ca acestea să te transpună în Tebaida și Nitria și să-ți aducă aminte de nematerialnicii Sfinți Părinți, iar nu fotolii și nayloane, care mereu îți vor fura mintea spre lume, îți vor aduce aminte de multe și-ți vor întina gândurile. Mult ajută ca înainte de rugăciune să citești fie cât de puțin din Pateric în atmosfera ascetică a chiliei tale, ca să ți se încălzească inima și să ți se acopere toate grijile ascultării cu Patericul, ca astfel să te poți ruga nerăpit.

Asceza

Deoarece de obicei începătorii au mare entuziasm - și trebuie să aibă -, pentru ca să nu se vatăme deodată de asceza fără discernământ, este bine să dau două sfaturi în privința asta, căci de multe ori ei fac precum torentul care își pogoară apele sale deodată, iar după aceea nu mai are nici o picătură pentru sine însuși sau pentru vreun trecător. În afară de aceasta, orice ar îndrăzni să răsară pe malurile lui se usucă. Se poate ca începătorul să-și piardă și răbdarea și să murmure în cazul că i s-ar vătăma sănătatea. De aceea totdeauna va trebui să privim la cel mai mare câștig duhovnicesc și să ne nevoim cu discernământ.

Deoarece trupul nostru e legat de sufletul nostru, și scopul cărnii e să se supună duhului și să-l slujească cuminte pentru buna reașezare a sufletului, acestea ce le voi spune vor fi într-un fel înțelepciune medicală și dietă mai mult pentru trup, de la care avem nevoie de unele puteri ale sale, iar nu de neorânduielile lui. De aceea și îngrijirea măgărușului (a trupului) va trebui făcută cu discernământ, cu ovăzul potrivit, ca să-l putem ține în frâu și să nu facă neorânduieli, dându-ne cu copita și aruncându-ne câteodată - Doamne ferește! - în vreo prăpastie. Iar răul cel mai mare este că trupul aruncă sufletul în iad, în timp ce măgarul îl aruncă pe călăreț în cel mai rău caz în vreo prăpastie, nevătămând cu nimic sufletul stăpânului său.

De multe ori se întâmplă și astfel: deși trupul ne este schelet, totuși dă cu copitele (face neorânduieli). Atunci noi, ca să-l smerim, micșorăm hrana și înmulțim nevoințele, dar cu toate acestea trupul continuă să fie fiară. În aceste cazuri pățim ca acel țăran fără minte, care își lasă măgarul flămând și-l încarcă cu povară grea ca să se liniștească, deoarece dă cu copita mereu. Dar ticălosul animal nu e de vină, ci samarul său cel rău, care i-a rănit spatele. Adică,

în timp ce de multe ori pricina e de la noi, este iubirea de sine (egoismul), mândria, judecata, lipsa de dragoste, prin care alungăm harul lui Dumnezeu și se apropie de noi aghiuță, băgându-ne foc și în oasele uscate, noi mărim posturile și nevoințele duhovnicești, metaniile etc. ca să smerim trupul; însă trupul nu se smerește, deoarece lipsește smerenia și dragostea de la sufletul nostru.

Așadar, în aceste cazuri când ne vine război trupesc și vedem că el continuă și după ce facem puțin post, puțină priveghere cu rugăciune, trebuie să înțelegem că "picură în altă parte". Îndată să cădem cu fața la pământ înaintea lui Hristos și mai întâi să cerem iertare, rugându-L totodată să ne lumineze ca să ne cunoaștem greșeala și pe omul pe care l-am rănit sau nedreptățit, cerând și de la el iertare. Iar când vom cere iertare cu smerenie de la Hristos, îndată se depărtează flacăra trupească și ne aducem aminte și de pricina acesteia, fapt care ne ajută să ne smerim și mai mult, după care vine cu îmbelșugare harul lui Dumnezeu.

Prin urmare, noi suntem pricina, iar nu trupul în cazul acesta, căci nu ne-a durut pentru fratele ce a greșit și nu ne-am pus în locul lui, ca să ne doară și mai mult, ci l-am judecat cu asprime. De aceea Dumnezeu Și-a luat harul Său de la noi, lăsând să lucreze legile Lui duhovnicești, îngăduind să cădem în mâinile vrăjmașului, care ne-a prăjit trupul în tigaia sa, murdărindu-ne în același timp și sufletul. Dimpotrivă, războiul trupesc al tinerilor se depărtează de îndată cu puțină nevoință, precum am spus, deoarece Hristos Se milostivește de fiii Săi ce se nevoiesc și-i ajută degrabă, căci El nu vrea ca să se chinuiască făpturile Sale. De altfel, El Însuși ne-a spus-o în Sfânta Evanghelie: "Jugul Meu este bun și sarcina Mea ușoară."* Însă va trebui ca și noi să fim "blânzi și smeriți cu inima".**

* Mt. 11, 30

** Mt. 11, 29

Fără îndoială că multor tineri li se va ivi întrebarea: "De ce Dumnezeu îngăduie să fim războiți de diavolul desfrânării, în timp ce există alte patimi înlăuntrul nostru (mândria etc.), existând și alți draci?"

Mi se pare că aceasta se întâmplă deoarece Fecioria este prima înaintea celorlalte două făgăduințe ale noastre, sărăcia și ascultarea, și deoarece mândria este cel mai mare păcat, iar judecata alungă dragostea, lucruri pe care nu le înțelegem, și de aceea tânărul își urmărește starea lui duhovnicească de obicei de la cele ce se petrec în trup. Dacă nu îl luptă nimic, crede că merge bine, el putând să se afle de fapt într-o astfel de amorțeală încât să nu înțeleagă nimic despre celelalte patimi care se ascund. Deci Dumnezeu îl slobozește pe diavolul desfrânării, care îl smerește fără să vrea și astfel, prin smerenie, Se apropie Dumnezeu de el. În puține cuvinte, diavolul desfrânării, prin zguduirile pe care i le pricinuiește tânărului, îl face să înțeleagă că nu merge bine.

Discernământul în postire

În afară de aceste pricini ce le-am spus ale războiului nefiresc al trupului, va trebui să fim atenți și la alte lucruri, care se fac și acestea pricini ale măririi războiului, ca de pildă problema alimentației noastre.

Din început trebuie aruncată tigaia, ca să nu ni se mai prăjească trupul și să ne ferim și stomacul de ulcer.

Ajută toate cele fierte cu untdelemn crud. Dintre verdețuri trebuie să evităm mușțarul, care produce încălzire în trup.

Când este luptat cineva de somn, va trebui ca dintre verdețuri să evite marolele, zochiaua* și cel mai mult macul și usturoiul.

* Plantă ce crește în Sfântul Munte și este foarte folosită la salată fiartă.

De asemenea, război trupesc aduce laptele de cutie (mai ales când se obișnuiește regulat și se bea concentrat). Ajută mult laptele natural, care aduce somn când suferim de insomnii; de asemenea și teiul aduce somn în aceste cazuri.

Ceaiul negru (fabricat în China) alungă somnul atunci când vrem să priveghem, precum și cafeaua. Pe lângă că ajută la priveghere, o cafea ajută mult tinerilor atunci când, câteodată, suferă câte o vijelie trupească fiziologică.

Adică se întâmplă câteodată să ne cuprindă brusc un nor de dorință trupească care să ne întunece mintea, să ne paralizeze trupul etc., și, deși în aceste cazuri e nevoie de nevoință, omul e dezarmat atât din partea minții, fiind ca beat, cât și din partea trupului, fiind paralizat, cerând somn, mâncare etc. (toate cele împotrivă). Deci, în aceste cazuri (care decurg din nepăsarea duhovnicească de mai înainte) foarte mult ajută o cafea - și două la nevoie - care imediat îi alungă, prin fortificare, toată acea beție trupească, împreună și somnolența și paralizia, precum și greața, dându-i toate posibilitățile să se nevoiască în post, în priveghere și rugăciune cu metanii și alte nevoințe duhovnicești, prin care își dobândește îndoita sa sănătate.

Mierea ajută foarte mult, însă produce și multă căldură și e bine ca tinerii să o evite în doze mari, ca și untdelemnul și brânza multă. Mierea se poate lua dimineața, o linguriță într-un pahar cu apă călduță, ca să se dilueze și apoi să o bea cineva, dacă vrea o băutură bună și folositoare, care să-l ajute în digestie și în constipații. În aceste situații ajută mult de asemenea smochinele fierte, ceapa coaptă sau fiartă și mai mult prazul, mai ales când le folosim cu untdelemn crud.

Ceapa crudă ca aliment, când este proaspătă sau când pe cele vechi le lăsăm să înghețe, ca să se elimine otrava, sau când, mai târziu, începe să înverzească, numai atunci

nu vatămă și nu produce anomalii în intestine care, atunci când sunt vătămate, le vatămă și mai mult apa de ploaie, mai ales când stomacul este gol.

La masă să eviți vinul (mai ales dacă ești tânăr), deoarece provoacă căldură și război trupesc, precum și amețeală, înarmând pe diavol cu armele date de tine.

Dacă ești bătrân, sau tânăr dar bolnăvicios, atunci folosește puțin vin care completează oarecum mâncarea ta simplă. Vinul ajută mult pe bătrânii extenuați, precum și pe tinerii extenuați care suferă de reținerea urinei, fortificându-le rinichii. De asemenea, vinul ajută și pe cei ce au stomacul slab și nu suferă apa (pe care de cum o beau îndată o dau afară). În aceste situații mult ajută să punem în pahar două degete de vin și apoi să-l umplem cu apă. Și așa să bem această apă tulbure, deoarece nu e bine să tăiem cu desăvârșire apa, fiindcă ea e absolut necesară pentru rinichi. Când câteodată ni se închide urina, rezultate foarte bune dă roca (varza sălbatică), iar mai mult ajută iarba cămilei, care crește în pustiul Sinaiului și care trebuie mâncate crude sau cu puțin untdelemn crud (salată simplă)

Nici apa multă nu e bună, deoarece ea produce balonări și război, mai ales seara, pe lângă faptul că această balonare împiedică răsuflarea la rugăciunea neîncetată. De aceea, e bine să se evite toate cele sărate, care vatămă, precum și dulciurile multe, care pricinuiesc sete, semințele uscate, care aduc și sete, dar și război, și să se folosească alimentele ușoare și simple, ca să ne ajute în zborul nostru duhovnicesc în rugăciune.

Pe cât se poate, e bine ca să se evite în general toate alimentele grase și salatele, care murdăresc sufletul, precum și conservele, pentru că toate acestea, pe lângă că sunt antiigienice pentru trup, sunt antiigienice și pentru suflet prin căldurile și transpirația etc. ce le elimină trupul, silind pe om să se spele mereu, căci altfel miroase ca un turc care

nu este miruit cu Sfântul Mir. În timp ce prin viața ascetică omul se face oarecum nematerial și, deși ne se spală, totuși strălucește și miroase plăcut.

Pe lângă mâncăruri, la care va trebui să luăm aminte, va trebui să luăm seama și la timpurile potrivite, ca să ne ajute în nevoința noastră duhovnicească, deoarece și aceasta are mare însemnătate. E bine ca dimineața, la ceasul al treilea bizantin (ora nouă) să se mănânce de prânz, iar la ceasul zece bizantin (ora patru după-masă) să se cineze*, iar mâncarea de seară să fie de obicei mai nesărată, precum am spus, ca să nu se bea multă apă nici în vremea mâncării, nici după aceea, ci numai după trei ore. Așa vom avea și stomacul ușor, fără balonări, căci nu s-au diluat sucurile lui de apa cea multă, și s-a făcut și digestia bine, evitându-se astfel toate acrelile și amărelile.

Este bine să evităm și felurimea mâncărurilor, deoarece pe lângă faptul că așa este călugărește, felurimea pricinuiește totdeauna și anomalii, pentru că de multe ori o mâncare nu se potrivește cu alta.

Metaniile

Când mâncăm devreme seara (ora patru după-masă), noaptea ne putem ruga foarte bine, putând face chiar și metanii, după ce au trecut trei-patru ore, firește, nu multe. Însă rugăciuni și închinăciuni putem face și imediat după ce s-a citit Pavecernița. E bine ca metaniile să le facem când ne sculăm, ca să se dezghețe uleiurile și să se pornească mașina noastră duhovnicească spre rugăciune.

Firește, programul acesta se va ține când ne aflăm în

* În Sfântul Munte Athos, slujbele de noapte și Liturghia de obicei se săvârșesc de la miezul nopții până la ivirea zorilor (aproximativ), potrivit tradiției vechi a Bisericii Ortodoxe.

chilie. Când vreodată ești găzduit, va trebui să mănânci ceea ce ți se oferă, fie sărat, fie acru, fie conservă de este. Să nu impui tipicul tău în mânăstiri străine sau în case duhovnicești. De aceea e bine să stăm în chilia noastră ca să avem continuitate în tipicul care ne ajută. În aceste cazuri va face fiecare ce va putea, fie metanii, închinăciuni sau rugăciuni. Însă metaniile este mai bine să nu le facem imediat după mâncare, mai ales dacă am mâncat târziu, ci cel mult să facem câteva, fără să ne îndoim mult, ci numai să îngenunchem drept.

Metaniile, precum am spus, ajută mult după somn, când ne sculăm noaptea, însă pentru cel tânăr și înainte de a se culca seara, dar după ce au trecut circa patru ore de la masă, precum am spus. Afară de pornirea mașinii noastre duhovnicești pentru rugăciune, ele ne aduc și multe alte bunuri. Mai întâi de toate, astfel ne închinăm lui Dumnezeu și Îi cerem, cu smerenie, mila Sa. Al doilea bine care ne vine prin ele este că se smerește trupul cel sălbatic și vine liniștea și nepătimirea trupului. Iar al treilea este că ne dau și sănătatea trupească, alungând tot mucegaiul moliciunii și aducând omului îndoita sa sănătate.

Cei ce obosesc în facerea metaniilor pot să le facă cu intervale, câte puține după fiecare ață de metanii. Modul acesta de a le face este odihnitor și folositor și pentru rugăciune.

Discernământ la somn

În afară de metanii, pe care nu trebuie să le facem după masă, deoarece vatămă foarte mult, mai mult vatămă să ne culcăm imediat după masă (mai ales când ești tânăr, deoarece asta îți va pricinui și război trupesc).

Mult vatămă pe tineri somnul de dimineață, deoarece este pricinuitor de sminteală, și încă mai mult, când slujba

s-a terminat foarte devreme și se înșală de mănâncă și se culcă, deoarece și acea puțină hrană este foc. Firește, vorbesc pentru un tânăr sănătos și nu pentru unul bolnăvicios, al cărui trup s-a smerit de boală, precum și al bătrânului de bătrâneţile lui.

Pentru tineri e bine să doarmă devreme, ca să se folosească și de orele bune de somn, cele folositoare de până la miezul nopții, fugind de somnul omorâtor și pricinuitor de ispită de după miezul nopții, deoarece cât folosesc cele patru ore de dinainte de miezul nopții nu folosesc cele opt de după.

Pentru cei înaintați în vârstă și pentru tinerii ce au ajuns la nepătimire, sau firea lor este blândă și le dă această posibilitate, se pot folosi duhovnicește în rugăciune de la apusul soarelui până la miezul nopții, deoarece aceste ore sunt bune și ajută la rugăciune; precum și somnul în aceste ore ajută (nu pentru că există ore bune și ore rele).

Totdeauna trebuie să urmărim câștigul duhovnicesc cel mai mare. În cazul acesta, cred că cel mai mare câștig pentru tânăr este să doarmă foarte devreme de cu seară (dacă este posibil și după apusul soarelui) și să se deștepte la miezul nopții pentru rugăciune.

Când se înnoptează, înainte de a ne culca este absolut necesară rugăciunea (fie și puțin Doamne, Iisuse...), ca să ni se curățească mintea și inima. De asemenea și când suntem întinși să spunem mereu rugăciunea, ca să ne ia somnul cu ea și ca să continue chiar și în vremea când dormim. Simțim atunci că ne rugăm și în somn, și aceasta este realitatea, deoarece când ne deșteptăm continuă restul rugăciunii. Acesta, firește, este un semn bun și arată ivirea zorilor zilei duhovnicești.

Așadar, când ne întindem, mult ajută când facem semnul crucii pe pernă, încrucișăm mâinile, ne întoarcem puțin pe partea dreaptă și ne cercetăm pe noi înșine, dacă

adică suntem gata pentru cealaltă viață sau nu. Deoarece de unde putem ști dacă adormind ne vom mai și scula. Așa cum suntem întinși și cu aceste gânduri despre moarte, este bine să rostim și câteva tropare ale slujbei înmormântării și apoi neîncetat rugăciunea, fiindcă toate acestea ajută la sfințirea sufletului nostru.

Când însă nu luăm aminte și nu ne nevoim duhovnicește, ci hrănim bine trupul cu grăsimi și multe mâncăruri (mai ales tinerii) și adormim după ce mâncăm (căci multele mâncăruri aduc și somn); când ne întindem pe saltea moale fără rugăciune și când ziua am lăsat mintea noastră slobodă să umble în lume și să adune imagini, urmează ca trupul să pună la dispoziție căldura, iar vrăjmașul să ne ruleze în somn filmele sale cu lucruri nepotrivite și să ne întineze. De aceea nu trebuie ca pe toate să le punem în spatele diavolului, deoarece de cele mai multe ori noi suntem vinovați pentru că nu suntem cu luare-aminte.

Atenția în nevoința duhovnicească

Prin urmare, este absolut necesară luarea-aminte în timpul zilei. Adică să luăm aminte la mintea noastră și la toate ce le-am spus, așa fel ca să nu păcătuim nici noaptea, deoarece vrăjmașul ceea ce nu poate să ne facă ziua încearcă să ne facă în somn, fie și o întinare sau dorință lumească, pe care nu le-ar fi primit sufletul de s-ar fi aflat în trezvie în timpul zilei.

Așadar, monahul care poartă schima îngerească nu primește nici un gând necurat nici ziua și nici noaptea, pe care o pregătește în toată ziua, iar viața lui nu se aseamănă cu viața mirenilor. Căci viața monahului depășește cu mult viața firească prin nevoințele sale duhovnicești cele mai presus de fire și trăiește viața îngerească cea mai presus de fire cu trupul său nematerial. Aici vedem și diferența ce

există între viața monahului și cea a mireanului. Adică, dacă un mirean ar dori chilia monahului, cu atmosfera sa de evlavie, și viața monahului, și o imită puțin, fără îndoială urcă la rai. Însă când un monah ar dori camera căsătoriților și ar pofti puțin viața lor, coboară la iad, dacă nu apucă să se mărturisească îndată, să plângă și să ia aminte pe viitor. Când spun "să plângă" înțeleg și lacrimile inimii, suspinele cu zdrobire ale inimii, cu adâncă părere de rău etc.

De aceea îndeosebi nouă, monahilor, ne este absolut necesară luarea-aminte (de altfel, "Părinți niptici" înseamnă "Părinți cu luare-aminte") și trebuie să luăm aminte la toate ce ajută la simplitate.

Printre toate celelalte, ajută mult și patul nostru, care să fie simplu, din lemn, cu scânduri, și în loc de saltea să punem o pătură sau ceva mai gros, dacă cineva e bătrân sau tânăr bolnăvicios, ca să nu se vatăme și să nu poată închide ochii.

Când vreodată cineva vrea să doarmă puțin, ca să se odihnească, dar nu-l ia somnul, să cerceteze dacă nu cumva stomacul său e cu desăvârșire gol. Atunci nu vatămă un posmag și va adormi imediat.

Când iarăși vreodată simți o neliniște generală și nu o poți determina de unde provine și nu te ia somnul, dacă ești tânăr, scoală-te imediat și pune-ți în valoare vremea prin îndatoririle tale duhovnicești, deoarece starea aceasta îți va produce la început enervare și vei înceta rugăciunea, iar apoi vrăjmașul îți va aduce gânduri necurate și te va prăji pe pat cu zbuciumul ce ți-l va pricinui în trupul tău aprins. Când se întâmplă ca asta să se petreacă de mai multe ori, va trebui ca starețul să știe aceasta, mai întâi pentru ca ziua să o iconomisească și pentru odihnă, iar în al doilea rând să afle pricina de unde provine, ca să-l vindece. Dacă anomalia e a stomacului etc., mult ajută să stăm în genunchi și să întindem mâinile pe perne înalte sau pe masă și să rostim rugăciunea până ce ne ia somnul.

Este absolut necesară observarea de către stareț, pentru ca începătorul să se ajute din experiența acestuia, iar nu să facă experiențe singur și să se chinuiască.

Bucuria duhovnicească

Firește, pentru ca cineva să sporească în călugărie va trebui să fie înțelept, să aibă bărbăție, să se nevoiască cu multă mărime de suflet și curaj, cu mare nădejde în Dumnezeu, atribuind toate bunătățile lui Dumnezeu, să iubească mult pe Dumnezeu și să-i fie frică de păcat, iar nu de moarte. Să se bucure că își păstrează sănătatea sufletului său înlăuntrul pielii și oaselor și să nu se mâhnească că și-a pierdut grăsimile și kilogramele sale, grăsimi care fac bine numai viermilor.

Deci, asceza sfântă (cu discernământ), făcută cu un mare avânt, care se naște dintr-o mare credință având exploziile sale de dragoste față de Dumnezeu, aduce omului adevărata bucurie în viața sa, și el se bucură că trăiește, deoarece inima lui se întraripează, slavoslovind pe Dumnezeu, Făcătorul său de bine; dar se bucură și pentru că va muri, încredințat fiind că va merge lângă Dumnezeu și își va continua acolo slavoslovia sa.

Pe scurt, aceeași bucurie simte și pentru că trăiește, aceeași bucurie și pentru că va muri. Fără îndoială că în rai va fi mai bine, deoarece aici primim de la Dumnezeu numai o parte a bucuriei raiului. Dar, fiindcă și această bucurie de pe pământ este atât de mare, iar pe cealaltă, mai mare, încă nu a cunoscut-o, bucuria o simte în întregime. De altfel, și Hristos ne-a spus: "Împărăția Cerurilor înlăuntrul vostru este."*

* Luca 17, 21

Desigur, aceste lucruri nu se înțeleg cu mintea, decât dacă nevoitorul, împreună cu cărnurile sale, pe care le lasă prin asceză pentru dragostea lui Hristos, dă și mintea sa și vrea să fie considerat nărod pentru Hristos și slab pentru Hristos, ca astfel să ia puterea și înțelepciunea lui Hristos din Răstignirea Sa. După ce nevoitorul s-a răstignit pe sine sus, pe crucea sa, și s-a imaterializat prin asceză; după ce a murit lumii și a înviat duhovnicește, numai atunci le înțelege pe acestea.

Așadar, monahii care trăiesc această Înviere, numai aceștia pot să înțeleagă pe cei osândiți, care sunt departe de Dumnezeu (deoarece aceasta înseamnă iadul) și deoarece îi simt pe aceia că suferă, iar pe ei se văd că se bucură mereu, roagă pe Dumnezeu să scoată, dacă se poate, măcar pe unul care se chinuie în iad, care n-a simțit pe Dumnezeu nici pe pământ, nici acolo în iad, ci mereu se chinuie. La gândul acestei bucurii, că vor scoate măcar un osândit dacă vor cere aceasta mereu de la Dumnezeu, monahii simt o mare bucurie, și din marea lor dragoste, care merge până în iad, ei cred că acea mică părticică a iadului se transformă în rai, deoarece unde este dragoste este și Hristos, și unde este Hristos este și bucurie.

Monahii nu se roagă numai pentru cei vii și cei morți, ci chiar și pentru cei mai nefericiți decât toți, pentru diavoli, care din păcate merg înspre mai rău și evoluează în răutate, deși au trecut mii de ani.

Odată, un monah, în timp ce se ruga în genunchi, plecat jos, spunea cu durere multă în rugăciunea sa: "Tu ești Dumnezeu și dacă vrei poți afla un mod ca să se mântuiască și acești nefericiți diavoli care, deși mai întâi au avut o slavă atât de mare, acum au toată răutatea și drăcia lumii. De care de nu ne-ai apăra Tu, ne-ar fi prăpădit pe toți." În timp ce zicea aceste cuvinte, rugându-se cu durere, vede un cap de câine alături de el că-i scoate limba și își

bate joc de el. Se vede că Dumnezeu a îngăduit aceasta, ca să înștiințeze pe monah că El este gata să-i primească, numai de s-ar pocăi, dar ei nu își voiesc mântuirea lor.

Se vede din faptul acesta, afară de marea dragoste a monahilor ce o dobândesc din dragostea de Dumnezeu, care nu are limite, și marea dragoste a lui Dumnezeu, Care e gata să mântuiască și pe diavoli, cu toate miliardele lor de crime ce le-au făcut, numai de s-ar pocăi.

Pocăința

De aceea, nici un păcătos nu trebuie să deznădăjduiască vreodată, ci numai să se pocăiască, deoarece și păcatele lui sunt mai puține ca ale diavolului, și are și circumstanțe atenuante fiindcă a fost plăsmuit din pământ și a alunecat și s-a murdărit din neatenție.

Nu ne îndreptățim când nu vrem să ne pocăim și să ne spovedim, ci vrem să rămânem în noroi. Sunt unii care, având impresia că vor cădea în aceleași păcate, nu se mărturisesc. Adică peste noroiul vechi adaugă altul și altul deși, dacă li se murdăresc hainele lor le spală și iau aminte să nu le mai murdărească, iar dacă totuși se pătează din nou, le curăță.

Trebuie să știm că și cei mai duhovnicești oameni, chiar și aceștia nu se socot asigurați în toată viața lor. De aceea se și țin pe ei înșiși în siguranța lui Dumnezeu și nădăjduiesc în Dumnezeu, deznădăjduindu-se numai de "eu"-l lor, deoarece "eu"-l aduce toată nefericirea duhovnicească. De aceea și monahii, ca să reușească duhovnicește și ca să ajute mai mult și mai eficace, niciodată nu folosesc expresia și niciodată nu spun: "Să mântuim lumea", ci se roagă fără zgomot și Dumnezeu mântuiește lumea.

Deci, ce vom spune? Monahii nu sunt nici trântori, nici individualiști, nici nefericiți, ci deoarece aceasta voiesc, ei nu reușesc lumește (omenește), ci reușesc duhovnicește.

Deci, monahii sunt fecioarele Evangheliei care, atunci când îi cheamă Hristos, nu-i ademenesc nici bogățiile, nici neamul lor cel bun, ci le jertfesc pe toate și urmează lui Hristos, luându-și crucea și dobândind în felul acesta mărgăritarul cel de mult preț. Ei nu se îndeletnicesc cu deșertăciunea vieții amăgitoare, deoarece mai devreme sau mai târziu toate vor deveni praf, iar cei fericiți lumește își vor afla sufletul nefericit.

Bunul Dumnezeu să ne lumineze și să ne dea pocăință tuturor, ca toți oamenii să ne învrednicim de rai. Amin.

Și acum...

"Unule-Născut, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu..."

Cu dragoste în Hristos,
Monahul Paisie

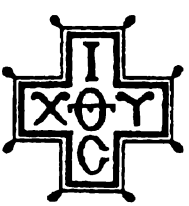

EPISTOLA a II-a

O mică binecuvântare din puține "semințe uscate"

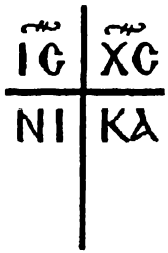

"Cinstita Cruce", 21 noiembrie 1975

"Intrarea în Biserică a Născătoarei de Dumnezeu să ne ajute."
"Slavă Ție, Doamne, slavă Ție, Sfinte, slavă Ție, Împărate..."

Mulțumesc iarăși Bunului Dumnezeu că nu Se îngrețoșează de mine (mucosul Său copil), ci ca un Părinte iubitor totdeauna mă iconomisește cu binecuvântări și cel mai mult în zilele luminate, precum este și ziua de azi, la Sărbătoarea Intrării în Biserică a Născătoarei de Dumnezeu, pe care o prăznuiesc cu mai multă evlavie cei ce se afierosesc lui Dumnezeu și imită pe Maica Domnului.

Binecuvântarea de azi m-am gândit s-o trimit surorilor mele, pe de o parte deoarece nu am avut altceva să le trimit, căci frații sunt obligați să trimită daruri surorilor lor, mai ales când călătoresc. Nu are importanță dacă darul lor este mic sau mare, deoarece ele prețuiesc mai mult interesul frățesc și mângâierea ce o simt prin manifestarea acestei dragoste. Cu acest gând am îndrăznit să trimit și eu aceste puține "semințe uscate" duhovnicești.

Firește, dacă aș fi avut o stare duhovnicească bună, și darul ar fi fost mai mare și mai bun și n-ar fi avut această

coajă groasă, sau mai bine zis multă coajă și puțin miez, precum vedeți. Unele din acestea veți vedea că se aseamănă oarecum, însă au o oarecare diferență, precum nucile de alune. Ba chiar și din acelea ce sunt de același fel va trebui să mănânce cineva multe, deoarece sunt mici, dar nu ca să se sature. De altfel, darul meu nu e ca să te saturi.

Bine ar fi fost să fi avut multe ca să vă fi trimis. Din păcate, în străinătate n-am făcut nici o procopseală duhovnicească, precum au făcut ceilalți părinți care au lucrat cu râvnă și asprime și s-au îmbogățit duhovnicește. Eu am pățit precum spune paremia: "Tânăr leneș, bătrân sărac." Acum, firește, mi-a venit mintea, dar ce să faci cu ea când m-au părăsit puterile trupești și nu mai pot lucra? Ceea ce mi-a rămas acum este nădejdea în marea milostivire a lui Dumnezeu și, cu rugăciunile voastre, nădăjduiesc și eu să mă mântuiesc în dar.

Vă doresc din toată inima sporire duhovnicească și luminare, ca să înțelegeți încă de acum cele pe care eu, din păcate, le înțeleg abia acum.

Monahismul

Pe cât am înțeles eu, pentru ca cineva să se unească cu Dumnezeu va trebui ca mai întâi să se dezlege de lume și să iubească nevoința pentru Dumnezeu, spre a se face plăcut Lui, astfel ca încet-încet să devină înger pământesc - firește, aceasta dacă se nevoiește cu smerenie, deoarece și îngerii cei negri ai lui Lucifer fac și ei mai mare nevoință decât toți, dar ce folos, căci nu au deloc smerenie.

Înainte ca cineva să pornească spre petrecerea îngerească va trebui să creadă cu tărie că, fiind monah, se va ajuta mai bine pe sine și lumea prin rugăciune și cu predica sa tăcută (a pildei), iar în cele materiale iarăși, prin rugăciune, întinzându-și mâinile spre cer și adunând norii

ca să plouă când este secetă, nu întinzându-și mâinile către cei bogați ca să ajute apoi pe cei săraci.

În mânăstire nu trebuie să se îngăduie nici turiști goi, ca să se adune bani și să se îmbrace săraci goi, deoarece și aceasta este o măiestrie a celui viclean, ca să înstrăineze pe monah de binecuvântările lui Dumnezeu și să-l facă lumesc, în timp ce adevărata înstrăinare a monahului, pentru Hristos, îl va face bogat în virtuți.

Toți cei care prin harul lui Dumnezeu au izbutit să cunoască deșertăciunea acestei lumi au primit cea mai mare harismă și nu le este necesară harisma înainte-vederii pentru a vedea cele viitoare, deoarece este destul să-și prevadă* monahul mântuirea sufletului său și să-și ia cele mai bune măsuri duhovnicești ca să se mântuiască.

Îmi spune gândul că cel mai mare vrăjmaș al mântuirii sufletului nostru, mai mare chiar și decât diavolul, este duhul lumesc, deoarece ne atrage în mod dulce, dar ne va amărî în cele din urmă veșnic. În timp ce, dacă am vedea pe diavolul, ne va cuprinde frica și vom fi nevoiți să scăpăm la Dumnezeu, și astfel să dobândim raiul.

Monahii care îi concurează pe mireni în cele lumești se vede că și-au greșit drumul. De altfel, și ei înșiși pot descoperi aceasta din neliniștea lumească ce îi cuprinde.

Cea mai mare neorânduială în mânăstiri este din pricina orânduielii lumești, cu disciplină spartană, care nu numai că obosește, mai ales pe omul obosit de azi, ci izgonește și "sfânta nevinovăție" și absoarbe toate puterile sufletești și trupești în cele pământești, iar omul uită pe Dumnezeu. Vedem marea simplitate a lui Dumnezeu întinsă și la creațiile Sale, precum în luminile Sale cerești (în stele), pe care cu atâta simplitate le-a împrăștiat dumnezeiasca Sa

* Bătrânul subînțelege aici prin "să-și prevadă": "să se îngrijească".

mână fără să folosească ața și colțarul meșterului, și care atât de mult odihnesc pe oameni, în timp ce luminile lumești sunt atât de obositoare, cu tot aranjamentul lor.

De aceea, dacă vrem să trăim îngerește, trebuie să ne depărtăm nu numai de lume, dar și de duhul lumesc, și să ne nevoim ca Sfinții Părinți, ca să putem zbura ușor duhovnicește. Dacă puii grași s-ar putea depărta de locurile unde scurmă după multă mâncare, având și îngrijire omenească în cotețe închise și ar slăbi, ar putea și ei să zboare ca păsările cerului.

Liniștea exterioară, cu nevoință chibzuită, aduce foarte repede liniștea interioară (pacea sufletului), care este condiția absolut necesară pentru lucrarea duhovnicească subțire. Aceasta deoarece cu cât se îndepărtează cineva de lume, cu atât mai mult se îndepărtează și lumea dinlăuntrul său, și atunci gândurile lumești se pun pe fugă, iar mintea omului se curățește, făcându-se om al lui Dumnezeu.

Monahul care s-a curățat, care învie îmbrăcând rasa și murind lumii, îmbrăcându-se lăuntric cu pocăința prin taina schimei îngerești, a făcut prin aceasta cea mai mare minune cu însăși viața sa și nu mai e nevoie să mai facă și alte minuni în viața sa.

Îmi spune gândul că mai mare valoare au icoanele vii, îngerești, decât cele zugrăvite ce se fac de către cei mai buni pictori. Cei ce nu se nevoiesc ca să se facă îngeri, ci își amăgesc gândul numai prin schimbarea locului, a numelui lumesc și a îmbrăcămintii, fără însă să se schimbe și lăuntric, se aseamănă cu acei sărmani care, suferind mintal, se îmbracă cu haine militare, își pun caschetă de ofițer și își agață singuri decorații (dându-se drept generali), umflându-se în pene, dar luându-se în râs de mireni.

La monahii începători se îngăduie mult entuziasm și puțin egoism, câtă vreme sunt mici de vârstă - precum și copiii cei mici se bucură de primii dinți ce le ies și de

primii pași ce îi fac -, dar la cei mari nu se potrivesc acestea.

Nu ne folosește numai începutul bun din lume, dacă nu și sfârșim bine ca să ajungem la cer.

În vechime, Sfinții Părinți luau aminte de sine nevoindu-se cu multă râvnă, fugind de lume, înfrânându-se de la toate, iubind mult pe Dumnezeu și orice hrană duhovnicească pentru mântuirea sufletului lor, preferând mâncărurile fierte fără untdelemn pentru trup, și astfel s-au sfințit. În epoca noastră însă, din păcate, mulți dintre noi nu luăm în seamă asceza, disprețuim mâncărurile fierte în apă din lipsa credinței fierbinți și a dragostei de Dumnezeu și astfel, încet-încet, fără să ne dăm seama am devenit părinți fierți în apă.

Mirenii se nevoiesc cu asprime pe stadion pentru lucruri deșarte, aruncând greutatea sau sulița, lovind mingea în aer cu piciorul sau cu capul, lovind, firește, aerul. Pentru monahi, dimpotrivă, nevoința are un sens înalt, deoarece ea duce la omorârea omului vechi și la lupta împotriva patimilor sufletești (atenția la simțuri, la rugăciune, la smerenie și la dragoste chiar și față de vrăjmaș, adică într-un fel cu totul potrivnic celui lumesc), lovind astfel diavoli puternici și încununându-se de Hristos. Astfel, ei câștigă raiul, iar nu o cupă lumească deșartă.

Înfrânarea ortodoxă și, în general, nevoința duhovnicească privește mereu spre un scop duhovnicesc mai înalt, la sfințirea sufletului. În timp ce nevoința lumească, ca cea a înșelaților yoghini etc., se face pentru a dobândi un trup flexibil și pentru a-și întoarce mâinile și picioarele ca saltimbancii, spre a fi lăudați de oamenii cei fără de minte și apoi batjocorindu-se de dracii cei caraghioși.

Nevoința ce se face pentru dragostea lui Hristos, fiindcă în ea se ascunde și dorirea mântuirii sufletului nostru, pe care o dorește Hristos, îndulcește și odihnește mult sufletul prin osteneala ei, întărește și trupul și aduce în același timp și

nepătimirea, deoarece se smeresc mișcările dezordonate ale trupului, întreținându-se el atunci chiar și cu hrană mai puțină, pentru că se îndestulează repede atunci când există pace în suflet și domolire în trup.

Felurimea mâncărurilor, mai ales a grăsimilor, nu se potrivește nu numai monahilor, ci nici mirenilor evlavioși, în afară firește de sărbători, pentru bucuria zilei, spre slava lui Dumnezeu și spre primirea cu dragoste a străinilor. Pentru bolnavi nu încape vorbă, deoarece dezlegarea pentru ei este îndreptățită, numai să slăvească pe Dumnezeu în durerea lor, ca să se încununeze ca și Sfinții Mucenici.

Înfrânarea pentru tinerii sănătoși este cel mai puternic frâu împotriva patimilor, ca să stăpânească duhul și să împărățească îndoita pace. Prin curăția inimii, ei pot vedea astfel curat pe oameni - precum îngerii privesc pe îngeri. În vreme ce acei ce nu se înfrânează și trăiesc ca neînfrânații, chiar și pe îngeri îi vor vedea trupește ca sodomitenii*, care s-au depărtat de Dumnezeu. Prin urmare, firește este ca cei ce își iubesc trupurile lor bine hrănite și traiul bun să iubească pe oameni trupește, iar prin aceasta să se prăbușească duhovnicește.

Iar cei cărora le place ca trupul să le fie scheletizat prin nevoință, îl cinstesc pe el ca pe niște moaște sfinte și-l iubesc ca pe un prieten bun al sufletului, iar pe toți oamenii îi iubesc cu nevinovăție ca pe niște chipuri ale lui Dumnezeu, ca pe frații lor.

Pruncul nevinovat pe toate le vede cu nevinovăție și toți îl văd ca pe un îngeraș, chiar gol de ar fi, deoarece este îmbrăcat cu harul dumnezeiesc al nevinovăției. În timp ce aceia mari cu vârsta, dacă nu se imaterializează puțin prin nevoință, ca să atragă harul dumnezeiesc al nevinovăției, și puțin goi de ar fi, smintesc mult pe oamenii trupești și apar ca foarte urâți în ochii oamenilor duhovnicești.

Cu mirenii trebuie să avem multă luare-aminte și să

* Fac. 19, 5

nu îndrăznim niciodată să le dăm pretexte părute duhovnicești, ca să nu ne vătămăm și să nu vătămăm, deoarece ei au alt tipic și alt canon...

Gândurile curate curăță mult sufletul și fac nefolositoare toate armele diavolului desfrânării. Astfel vrăjmașul nu ne mai poate lupta nici cu gândurile, nici cu îndemnuri trupești. Iar acea nevinovăție trupească ferește pe om de primejdii mai bine decât orice alt apărător, deoarece atunci în trupul curat se păstrează curat și sufletul, iar în sufletul curat se păstrează harul lui Dumnezeu.

Cei ce primesc gânduri necurate și în același timp se străduiesc să îngrașe trupul cu mâncăruri și odihnă și spun că vicleanul îi luptă din pizmă, îl clevetesc pe diavolul.

Și iarăși, aceia care fără pricină nu se îngrijesc de obligațiile lor duhovnicești și își neglijează păcatele lor cele mici, foarte repede vor cădea, ca și copacii ce se prăbușesc deodată de multa rosătură a cariilor și nu de vreun topor.

Nu există om mai puternic în lume ca acela ce-și lovește fără milă patimile sale și le taie, eliberându-se duhovnicește din robia lor.

Dacă cineva, deși se luptă cu asprime, nu își poate tăia patimile sale, atunci de obicei acolo există mândrie, care continuu își înmulțește lăstărișul său. Altă dată, iarăși, patimile nu slăbesc deoarece există încă predispoziția mândriei sau ne încearcă Dumnezeu ca să ne nevoim mai mult și să luăm plată mai multă, prin care să se mângâie și acei puțini la suflet și fricoși și să se îmbărbăteze și să se nevoiască, nedeznădăjduindu-se de ei înșiși ca unii ce stau pe loc, privind la ceilalți care sporesc.

Bunul Dumnezeu de multe ori nu ne descoperă pe potrivnicii noștri ca să nu ne vătămăm, deoarece nevoitorul în fiecare zi se luptă cu tot mai mulți draci. Cu cât depunem mai multă osteneală să dezrădăcinăm o patimă, cu atât mai mulți vrăjmași se adună și trag în jos de rădăcini. Și deși

cineva atunci nu vede sporirea, ea însă există, și sufletul sporește cu atât mai mult cu cât se smerește mai mult, se nevoiește mai mult și e nevoit să-și afle scăparea la Dumnezeu, prin rugăciune. În această stare de smerenie, a deznădăjduirii de sine însuși, a nenădăjduirii în nimic propriu, se ascunde starea duhovnicească cea bună.

Iarăși, la începuturile vieții duhovnicești, Dumnezeu, din dragoste, nu îngăduie ca nevoitorul să-și cunoască păcătoșenia sa și nici multele faceri de bine ale lui Dumnezeu, ca să nu se deznădăjduiască; mai ales dacă făptura unuia ca acesta este sensibilă.

De aceea, să nu deznădăjduim, ci mereu să ne nevoim cu nădejde, cu smerenie și râvnă, și toate patimile noastre încet-încet se vor dezrădăcina cu harul lui Dumnezeu, deoarece niciodată nu rămâne continuu întunecimea vremii rele pe cer, ci trece și apare soarele. Nădejdea împreunată cu răbdarea alungă iarna cu gerurile ei și aduc primăvara cu vremea ei bună, care încălzește pământul cu lumina soarelui și se ivește covorul lui cel verde. Să nu așteptăm primăvara duhovnicească dacă n-a trecut mai întâi iarna duhovnicească în care am omorât insectele patimilor duhovnicești. Să nu așteptăm să înmugurească dumnezeiescul în noi dacă nu a murit mai întâi omenescul, adică să se întoarcă invers verdele lumesc prin arătura duhovnicească, îngropând sămânța grâului și aducând verdele duhovnicesc care dă rod îmbelșugat.

În mod firesc, potrivit cu felul pământului, înaintează și plugul agricultorului. Dacă ucenicul este aspru, se nedreptățește pe sine însuși, deoarece împiedică pe agricultor să pătrundă adânc. Și, prin urmare, începătorul arată că are în ogorul inimii sale mult pir. Pentru unul ca acesta starețul nu are responsabilitate, deoarece responsabilitatea sa este corespunzătoare cu ascultarea ce o face ucenicul..

Oglinda ucenicului este starețul. Când ucenicul

nu-și descoperă inima sa starețului său, înseamnă că este batjocorită de lume cu mâzgăliturile ei. Cărbunele cădelniței, cu toate că este cu totul înnegrit, dar dacă este lăsat în mâinile paraclisierului, acesta mai întâi îl arde, ca să i se depărteze fumul și impuritățile ce ard, și numai după aceea pune tămâia peste el, aducându-se jertfă lui Dumnezeu și bineînmiresmând biserica.

Tinerii care nu simt ascultarea ca o necesitate, pentru a se apăra de ispite prin sfaturile celor mai mari, ci se mișcă liber după voia lor, repede se vor răni de moarte de către vrăjmașul și vor fi luați robi, deoarece libertatea lumească duce la robia duhovnicească.

Cei ce au izbutit să-și taie voia lor, cu mare ușurință și-au tăiat și lanțurile patimilor, eliberându-se din stăpânirea sufletească a ucigașului de oameni. Monahului ce își urmează voii sale îi urmează înșelarea, iar mireanului ce crede în gândul său de obicei i se întâmplă să sfârșească în psihiatrie.

Cea mai mare izbândă a celui viclean este să strice puțin gândul ucenicului față de starețul său, după care începătorul singur se va prăbuși, precum se prăbușește cupola când se scoate o cărămidă din vârful ei.

Cei care se încredințează în mod simplu părintelui lor duhovnicesc călătoresc cu multă siguranță și odihniți (deoarece sunt duși în spate de starețul lor) și veselindu-se ajung în rai. În timp ce ucenicii care încearcă să fugă de ascultare pățesc ca viteii cei neastâmpărați, care mereu trag funia într-o parte și alta, până ce scot țărușul de care sunt legați, după care aleargă ca nebunii afară din livadă, încurcându-se greu în mărăcini. Și dacă n-ar fi cine să le ajute - ferească Dumnezeu! - ar muri.

Începătorul nu trebuie să se nevoiască după voia sa, ci totdeauna sub supravegherea starețului; să nu se despartă de obște de voia sa, fiind încă necopt, chipurile ca să se nevoiască mai mult în pustie, deoarece și smochinele

necoapte atunci când se rup nu sunt de nici un folos, căci scot lapte în loc de miere, prin aceasta arătând că mai aveau nevoie de alăptare. Precum pruncii au nevoie de alăptare doi-trei ani ca să crească, tot așa și începătorul trebuie să se hrănească cu lapte în mânăstirea sa de metanie cel puțin trei ani și după aceasta Dumnezeu va binecuvânta plecarea, dacă pustia este de folos sufletului său.

Iarăși începătorul nu trebuie să se silească în mod egoist în asceză, deoarece nu se va folosi duhovnicește, ci se va vătăma și trupește și va ajunge netrebnic. Căci și pepenele verde nu se coace prin multa presare ce i-o facem, ci la timpul său se va coace și atunci se va trăda singur de mireasma sa. Cei ce se nevoiesc în mod egoist, cu încredere în sine, se chinuiesc și se prăjesc de toropeala încrederii în sine. În timp ce aceia ce se nevoiesc cu smerenie și se supun cu evlavie gustă din această viață mierea cerească ce picură mereu în inima lor din acea presare a sistolei, care este frica lui Dumnezeu.

Este nevoie de multă atenție la început pentru ca începătorul "să nu ia apă", ci să pună început bun, pentru că dacă fitilul lumânării ia apă la început, după aceea nu mai e de folos, oricât l-ai afunda în ceară, căci va sfârâi mereu. Așa și ascultătorul, dacă nu va pune început bun, mereu va cârti și se va chinui și va chinui.

Îndrăzneala îi este ascultătorului cel mai mare dușman, deoarece alungă evlavia, după care urmează nesimțirea, răzvrătirea și nepăsarea pentru păcatele mici, la început, pe care continuă să le vadă firești, însă nu are odihnă în adâncul sufletului, ci neliniște. Și nici nu va putea înțelege ce are, pentru că inima sa pe dinafară e întărită și nu simte strâmbăturile ce le face. Chiar dacă omul nesimțitor va fi lovit cu toate lemnele, îl va durea numai trupul. În timp ce acel sensibil și râvnitor se rănește adânc și cu un cuvânt și, simțind și greșeala cea mai mică, o socotește de

multe ori ca un păcat foarte mare; el suferă chiar și o hemoragie duhovnicească atunci când oamenii nesimțitori vin fără de nici un discernământ să-i curețe o mică rană cu unghii sălbatice.

La ascultătorul în care există microbi duhovnicești dragostea fierbinte vatămă de obicei la început, în timp ce inima înghețată la exterior a starețului îl dezinfectează și-i aduce evlavia în suflet prin acea sistolă dumnezeiască a răcelii exterioare.

Cel foarte sensibil și afectiv are nevoie de multă dragoste din partea starețului ca să-i înfrâneze râvna și să nu se vatăme brusc în nevoința sa, precum cei ce urcă pe munți măresc încet-încet orele de mers, cu toate că în primele zile sunt foarte odihniți, urcând astfel vârfurile înalte fără să se istovească deodată, din primele zile, încă de la jumătatea drumului.

Când starețul nu are destulă experiență, dar are dragoste și smerenie multă, ajută pozitiv pe fiii săi duhovnicești prin experiența celor experimentați, cu care se sfătuiește, și prin harul lui Dumnezeu, pe care îl primește neîncetat pentru multa sa smerenie. Însă cel nevârstnic care adună tineri ca ascultători își arată marea sa mândrie, pe care o are și în măduva oaselor sale, asemănându-se cu pruncul care se naște cu barbă (monstru), iar cei care îl urmează dovedesc că au o defecțiune, la minte sau la inimă.

Cei care nu s-a întâmplat să se supună vreunui stareț, deși au avut bună dispoziție și duhul supunerii înlăuntrul lor, au luat și aceștia din belșug harul lui Dumnezeu.

Cei care nu sunt bine formați duhovnicește sunt acei sfințiți care studiază psihologia pentru a ajuta sufletele (prin tehnici omenești). Și curios este că dascălii lor, psihologii, nu cred în Dumnezeu și nu admit existența sufletului, sau o admit într-un mod propriu (aproape toți). Din această faptă a lor, acești clerici dovedesc că sunt bolnavi duhovnicește,

că au nevoie de examinările Sfinților Părinți. Unii ca aceștia numai după ce se vor fi vindecat vor putea distinge și ei înșiși acest duh bolnav și vor cunoaște în același timp și harul dumnezeiesc, pentru ca de acum înainte să folosească pentru vindecarea sufletelor ce suferă lucrarea dumnezeiască, iar nu tehnicile omenești.

Când omul reușește să creadă în Dumnezeu și în viața viitoare, cea veșnică, - însușindu-și astfel cel mai adânc sens al vieții - și se pocăiește, schimbându-și viața, vine de îndată mângâierea dumnezeiască prin harul lui Dumnezeu, care îl preface pe om, izbăvindu-l și de toate cele moștenite de el. Așa s-a petrecut cu mulți oameni care s-au pocăit, s-au nevoit cu smerenie și râvnă, umplându-se de har; ei au devenit sfinți la care acum ne închinăm cu evlavie și le cerem să mijlocească pentru noi, deși mai înainte au avut multe patimi și moșteniri rele.

Așa de pildă Cuviosul Moise Arapul, care mai înainte era tâlharul cel mai setos de sânge, având și o moștenire rea, din clipa în care a crezut în Dumnezeu s-a pocăit și s-a nevoit, de aceea cu timpul s-a izbăvit de toate patimile, l-a cercetat harul lui Dumnezeu și s-a învrednicit să primească chiar și harul proorocesc. El a întrecut în sensibilitate chiar și pe Marele Arsenie, care provenea dintr-o mare familie nobilă din Roma, având virtuți moștenite și o cultură înaltă.

Prin urmare, totul este de la harul lui Dumnezeu și pe suflet îl poate ajuta numai un duhovnic harismatic, cu credință, care iubește sufletul și împreună pătimește cu el, pentru că știe marea lui vrednicie, îl ajută în pocăință, îl ușurează prin mărturisire, îl eliberează de neliniște și-l povățuiește la rai, sau alungă gândul cu care vicleanul chinuiește sufletul sensibil, și îl vindecă. Nu există boală mai mare în lume decât gândul, adică atunci când diavolul presează pe om, descurajându-l că nu se află într-o bună

așezare. Și iarăși, nu există mai mare doctor în aceste cazuri ca duhovnicul experimentat, care insuflă încredere prin sfințenia sa și alungă aceste gânduri de la făpturile sensibile ale lui Dumnezeu și vindecă suflete și trupuri fără medicamente, cu harul lui Dumnezeu, făcându-le să dobândească și raiul.

Dragostea

Dragostea duhovnicească este mai înaltă decât dragostea ce o au frații după trup, pentru că se înrudește cineva prin Hristos și nu prin mamă. Toți cei ce au această dragoste nobilă sunt plini de bunătate, pentru că înlăuntrul lor au pe Hristos, iar pe fețele lor este zugrăvită îndumnezeirea. Nu este cu putință să vină dragostea lui Hristos în noi dacă nu ieșim noi înșine din dragostea noastră, astfel ca să o dăm lui Dumnezeu și chipurilor Sale și să ne dăruim mereu celorlalți, fără să vrem ca ceilalți să ni se dăruiască nouă.

Cei care suferă mult pentru mântuirea întregii lumi și ajută nevoindu-se în felul lor și încredințându-se cu smerenie în mâinile lui Dumnezeu, unii ca aceștia simt cea mai mare bucurie cu putință în această lume, iar viața lor este o slavoslovire continuă, pentru că se înalță lăuntric ca îngerii, lăudând zi și noapte pe Dumnezeu. Iar cei ce sunt nepăsători pentru mântuirea sufletelor lor și încearcă să afle bucurie și odihnă în această viață deșartă, se chinuiesc mereu și se împiedică în angrenajele lumești cele nesfârșite, trăind încă de aici în iad.

Cei râvnitori, fiindcă se mișcă în locul ceresc al slavosloviei, primesc cu bucurie și încercările, mulțumind lui Dumnezeu pentru acestea la fel ca și pentru facerile de bine; pentru aceasta ei primesc mereu binecuvântarea lui Dumnezeu din toate, topindu-se lăuntric de recunoștința

față de Dumnezeu pe care o manifestă, ca fii ai lui Dumnezeu, prin orice lucrare duhovnicească ar săvârși.

Deși Bunul Dumnezeu ne dă îmbelșugate binecuvântări și lucrează totdeauna pentru binele nostru, și pe toate le face ca să slujească făpturii Sale și să se jertfească pentru om, de la plante până la animale și zburătoare, mici și mari - ba chiar și El Însuși S-a jertfit ca să elibereze pe om -, din păcate însă mulți dintre noi suntem încă nepăsători față de toate acestea și-L rănim prin marea noastră nemulțumire și nesimțire, deși ne-a dat conștiința care se moștenește împreună cu toate celelalte bunuri ale Sale.

Conștiința este prima lege a lui Dumnezeu, care a fost întipărită adânc în inimile primilor creați, și pe care o primește în continuare fiecare dintre noi ca pe o copie de la părinții lui atunci când se naște. Cei care au izbutit să-și subțieze conștiința lor prin cercetare zilnică de sine înșiși, se simt străini de această lume, iar mirenii se miră de comportamentul lor delicat. Iar cei ce nu-și cercetează conștiința lor nu se folosesc nici de studiile duhovnicești, nici de sfaturile bătrânilor și nici de poruncile lui Dumnezeu, pe care nu le vor putea împlini deoarece devin nesimțitori.

Cei sensibili și afectivi, care pe toate le țin cu scumpătate, de obicei sunt nedreptățiți de cei nesimțitori prin cedările continue pe care ei le fac din dragoste; însă dragostea lui Dumnezeu se află totdeauna cu ei. De multe ori se nedreptățesc și ei înșiși din exagerata lor sensibilitate, mărindu-și micile lor păcate sau încărcându-se cu păcate străine, dar iarăși Dumnezeu îi îndulcește cu bunătatea Sa paradisiacă, întărindu-i totodată și duhovnicește.

Cei care rănesc sau nedreptățesc pe oamenii sensibili lăuntric nu sunt oameni.

Cei care spun că sunt sensibili și au dragoste și gingășie și suferă nedreptăți de la semenii lor, dar spun: "Dumnezeu să le răsplătească", sunt batjocoriți de cel viclean

și nu înțeleg că în felul acesta se blestemă pe sine în chip tainic. În această viață toți oamenii dăm examene ca să trecem la cea veșnică, în rai. Gândul îmi spune că acest blestem tainic este mai prejos de temelia duhovnicească.

Așadar, toți cei care nedreptățesc, pe ei înșiși se nedreptățesc veșnic, și cei care primesc cu bucurie nedreptățile ce li se fac sunt îndreptățiți să ia plata veșnică cu dobândă.

De multe ori Bunul Dumnezeu lasă pe oamenii cei buni în mâinile celor răi, pentru a se vădi bunătatea lor și a-și aduna plată cerească.

Fiecare om în mod firesc va fi răsplătit de stăpânul său la care a lucrat. Cei care lucrează pentru Hristos vor primi aici "însutit și viață veșnică"*, iar cei ce lucrează la stăpânul cel negru, acesta le face viața neagră încă de aici.

Cei care lucrează pentru Hristos, dar cu mândrie, își spurcă virtuțile lor precum se spurcă ouăle prăjite când cade în ele puțin găinat, făcându-se bune de aruncat împreună cu tigaia.

Însă cei ce lucrează cu smerenie și dobândesc virtuți și seamănă cu smerenie, din dragoste, trăirile lor cele tainice, sunt cei mai mari făcători de bine deoarece fac milostenie duhovnicească și ajută foarte mult sufletele slabe sau care se clatină în credință. Și iarăși, cei ce se aruncă pe ei înșiși în lume, din dragoste, după ce mai întâi au aruncat lumea din ei, unii ca aceștia zboară deja în cer și nu sunt prinși de lume.

Dragostea cu neagoniseală exterioară ajută mult ca să se dobândească și neagoniseala de patimi lăuntrică. Aceste două neagoniseli îl fac pe om bogat în bunătatea lui Dumnezeu.

Oamenii buni în mod firesc nu țin răutate în inima

* Vezi Mc. 10, 30

lor, dar nici bunătatea lor n-o țin pentru ei înșiși. De aceea nu țin nici lucruri frumoase, nici nu se mișcă de frumusețile lumii, arătând prin asta credința lor fierbinte în Dumnezeu, precum și dragostea lor cea multă.

Nu există om mai înțelept ca cel milostiv, care dă cele pământești, lucruri stricăcioase, și cumpără cele nestricăcioase, cerești. Precum nu există mai mare neghiob în lume ca lacomul de bani, care mereu adună și mereu nu are, și care în cele din urmă își cumpără iadul prin economiile sale adunate. Aceștia care se pierd prin lucruri materiale sunt pierduți cu totul, pentru că pierd și pe Hristos.

Cel stăpânit de lucruri materiale totdeauna este stăpânit de întristări și neliniște, pentru că pe de o parte tremură ca să nu i se ia acelea, iar pe de altă parte ca să nu i se ia sufletul. Și iarăși, zgârcitul care și-a anchilozat mâna din multa strânsoare și-a strâns inima sa, făcându-și-o de piatră. Ca să se vindece va trebui să cerceteze pe oamenii cei nefericiți și să-l doară pentru ei, așa încât să fie nevoit să-și deschidă, încet-încet, mâna sa. Și atunci i se va înmuia și inima sa cea de piatră, redevenind inimă de om, și astfel i se va deschide și ușa raiului.

Bunătatea înmoaie și deschide inima, precum untdelemnul încuietoarea ruginită.

Cei ce se apropie de cei îndurerați se apropie de Dumnezeu în mod firesc, deoarece totdeauna Dumnezeu Se află alături de fiii Săi îndurerați.

Pe fiii Săi cei buni, care ajută în ridicare crucilor pe semenii lor, Dumnezeu îi întărește duhovnicește și le va ușura crucile încercărilor.

Cei care se gândesc la crucile cele grele ale drepților, niciodată nu se mâhnesc în micile lor încercări, cugetând că, deși au greșit cu mult mai mult în viața lor, totuși suferă mai puțin decât cei drepți.

Cei care se nedreptățesc pe nedrept urmează lui

Hristos, iar cei care se nedreptățesc pentru păcatele lor sunt fericiți, deoarece își plătesc păcatele lor în această viață.

Cei care nu împreună-pătimesc cu cei îndurerați pătimesc de o boală duhovnicească de moarte, nemilostivirea. Și iarăși, cei care sunt deranjați de gemetele bolnavilor și se revoltă fiindcă nu se pot concentra suferă de multe boli duhovnicești.

Cei care iubesc cu adevărat și se nevoiesc după lege rabdă cu dragoste, se jertfesc, se lipsesc și odihnesc pe aproapele lor, care este Hristos.

Cei care vor ca toate să li se dea de alții, fără ca ei înșiși să dea ceva celorlalți, și cer mereu de la Dumnezeu fără să-I dea lui Dumnezeu nici măcar păcatele lor (prin pocăință), se vor înstrăina cu desăvârșire de Dumnezeu și se vor preda ei înșiși în mâinile ucigașului de oameni. Deoarece au cultivat dragostea pentru ei înșiși, firesc este să-și mărească neliniștea deja mare pe care o au și să sufere ceva din iad încă din această viață.

Cei care nu se pogoară la starea semenilor îndurerați sunt părăsiți de Dumnezeu și cad atunci rău, învățând să compătimească. În timp ce acei care se întristează și se interesează de ceilalți, nepăsându-le de ei înșiși, sunt apărați de Dumnezeu și le poartă de grijă și Dumnezeu și oamenii.

Când cineva își dă inima sa lui Dumnezeu, atunci mintea aceluia este răpită de dragostea lui Dumnezeu și, defăimând toate ale lumii, se gândește mereu la Părintele ceresc, fiind îndrăgostit de cele cerești și slăvește ca un înger, ziua și noaptea, pe Făcătorul său.

Dacă e de ajuns ca numai facerile de bine ale lui Dumnezeu, dacă se gândește cineva la ele, să arunce în aer o inimă recunoscătoare, cu cât mai mult, dacă se gândește și la multele sale păcate și la milostivirea lui Dumnezeu!

Cei ce se nevoiesc și își simt păcătoșenia lor și facerile de bine ale lui Dumnezeu, și se încred în marea Lui

milostivire, își urcă sufletele lor în rai cu mai multă siguranță, și cu mai puțină osteneală trupească, atunci când au și intenție bună.

Cei ce se nevoiesc mult, cu multă evlavie, și au ajuns oarecum la starea îngerească, hrănindu-se de mierea paradisiacă, tot nu oferă nimic important lui Dumnezeu în comparație cu cele ce ni le-a oferit El. Deoarece mănâncă miere și-I oferă ceară. Mănâncă fructul dulce și-I oferă lui Dumnezeu rășina copacilor pentru cădelniță. Prin urmare, nu facem nimic și nimic nu oferim lui Dumnezeu în comparație cu marile Lui faceri de bine. Căci Bunul Dumnezeu face din gunoaiele noastre, ba chiar și din bălegar, roade frumoase cu care ne hrănim, iar noi, sărmanii oameni, roadele frumoase le facem gunoi.

Precum bunătatea lui Dumnezeu pe toate le întoarce spre bine, așa și noi, făpturile Sale, va trebui ca pe toate să le facem bine, ca să ne folosim și să folosim.

Oamenii cei buni în mod firesc se folosesc chiar și din căderile semenilor lor, pe care le folosesc ca frână tare pentru ei înșiși, ca să ia aminte să nu se abată de la drum. Însă cei vicleni nu se folosesc, din păcate, nici din virtuțile celorlalți, deoarece ei și pe acestea le explică prin vocabularul lor viclean, pentru că sunt întunecați de negreala ucigașului de oameni, nedreptățindu-se duhovnicește pe ei înșiși și pe alții, totdeauna fiind mâhniți și mâhnind pe semenii lor prin această negreală a lor duhovnicească, căci timpul înnourat pricinuiește mâhnire numai oamenilor ce suferă de duhul întristării.

Bunătatea este una din multele însușiri ale lui Dumnezeu. De aceea, ea întotdeauna iradiază bucurie, alungă norii, deschide inimile, ca și lumina soarelui de primăvară, care scoate flori din pământ, încălzește chiar și șerpii și-i scoate din găurile lor înghețate ca să se bucure și ei de bunătatea lui Dumnezeu.

Oamenii perverși sunt întotdeauna înecați de gânduri și prin inima lor înghețată îngheață și înecă cu gândul pe oamenii îndurerați care scapă la ei să se mângâie; în timp ce aceia binevoitori, prin dragostea lor duhovnicească cea nobilă, cea tescuită de durere, înecă pe draci, eliberează suflete și dăruiesc mângâiere dumnezeiască semenilor lor.

Fierbintea lor dragoste duhovnicească pe cei sensibili îi face mai sensibili, iar pe cei nerușinați îi face mai nerușinați.

Însă pe cel orfan, mai ales de mamă, chiar arici de ar fi, trebuie să-l îmbrățișăm cu durere și dragoste fierbinte, ca mai întâi să se încălzească și să prindă curaj, pentru ca mai apoi să-și deschidă și el inima sa.

Orfanul mărinimos are nevoie de frână tare la marele lui entuziasm, ca să nu se vatăme de osteneală peste măsură, arătându-și marea sa recunoștință.

Dragostea fierbinte a lui Hristos hrănește mai bine decât orice hrană materială și dă multe calorii sufletului și trupului, iar de multe ori tămăduiește și boli nevindecabile fără medicamente, odihnind suflete.

Cei ce nu își jertfesc și sănătatea lor trupească pentru dragostea lui Hristos, disprețuind odihna lor trupească, nu află odihnă duhovnicească nici în această viață, nici în cealaltă, cea viitoare.

Cei ce își jertfesc chiar și viața lor, din dragoste curată, ca să ajute pe semenii lor, imită pe Hristos. Aceștia în mod firesc sunt cei mai mari eroi, deoarece chiar și moartea se teme de ei, căci au înfruntat moartea din dragoste, biruind astfel prin nemurire, luând cheia veșniciei de jos, de sub placa mormântului și înaintând cu ușurință spre fericirea veșnică.

Un om sensibil în mod firesc preferă să fie omorât el însuși, din dragoste, ca să-l apere pe aproapele său, decât a nu se îngriji sau a-i fi frică, ca apoi să fie ucis mereu de conștiința sa, în toată viața sa.

Jertfa pentru semenul nostru ascunde marea noastră dragoste pentru Hristos. Cei ce au intenția cea bună să ajute, dar nu au nimic să dea, și-i doare pentru aceasta, fac milă cu sângele inimii lor.

Iară și cei ce vor să mărturisească pentru dragostea lui Hristos, dar nu există vreme pentru mucenicie, pot ca această dragoste a lor, de care se ard, s-o manifeste prin nevoință trupească pentru sufletele adormiților ce se chinuiesc, ca să afle puțină odihnă.

Oamenii cei nepăsători și nemilostivi, care se gândesc numai la ei înșiși și se hrănesc cu nesimțire, își umplu în același timp inimile lor cu multă neliniște, rozându-se de carii grijilor și remușcărilor, chinuindu-se și în această viață. În timp ce acei milostivi totdeauna sunt îndestulați de dragostea lui Dumnezeu și de îmbelșugatele Sale binecuvântări, deoarece mereu hrănesc pe alții cu dragoste.

Smerenia

Fericiți sunt acei oameni care au izbutit să imite smeritul pământ care, deși se calcă de toți, totuși pe toți îi rabdă cu dragostea sa și-i hrănește cu afecțiune ca o mamă bună, el, care și-a dat și materie pentru trupul nostru la creație. El primește de asemenea cu bucurie orice i-am arunca, de la roade bune până la gunoaie necurate, pe care le transformă fără zgomot în vitamine, și le oferă cu îmbelșugare, neîncetat, prin roadele sale, oamenilor buni și răi.

Omul smerit, precum se vede, este cel mai tare din lume, deoarece și el biruiește, dar și ridică cu ușurință multă greutate străină prin conștiința sa. Deși trăiește disprețuit și nedreptățit pentru păcatele străine pe care și le însușește din dragoste, lăuntric însă simte cea mai mare bucurie din lume, căci este defăimat de această lume deșartă. Ocările,

nedreptățile etc. sunt cele mai bune bisturie pentru cei ce au greșit, căci cu ele se curăță rănile vechi. Iar pentru cei ce n-au greșit, deși sunt cutite de călău, deoarece le primesc cu bucurie pentru dragostea lui Hristos, unii ca aceștia sunt numărați împreună cu mucenicii.

Cei mai înaintați în vârstă, care nu primesc ocările și observațiile aspre, ca să se tămăduiască sau să ia plată (când nu sunt vinovați), sunt mai fără minte decât pruncii, care nici nu vor să audă de doctor, temându-se de injecții, răbdând continuu temperatura și tusea.

Mai multă recunoștință trebuie să arătăm celor ce ne-au brodat și ne-au scos spinii sufletului nostru, decât celor ce ne-ar fi săpat în dar ogorul nostru și ne-ar fi descoperit necunoscuta noastră vistierie ascunsă.

Nu folosește sfărâmarea genunchilor cu nenumărate metanii celui ce nu-și sfarmă în același timp și fața sa cu smerenia (cu pocăința lăuntrică).

Cel care cere smerenie de la Dumnezeu, dar nu primește pe omul pe care i-l trimite Dumnezeu ca să îl smerească, nu știe ce cere, deoarece virtuțile nu se cumpără ca alimentele de la băcănie, câte kilograme voim, ci ne trimite Dumnezeu oameni ca să ne încerce, să lucrăm, să câștigăm și să ne încununăm.

Cel ce se pleacă cu smerenie și primește loviturile de la ceilalți alungă propriile sale umflături, se înfrumusețează duhovnicește ca un înger, și astfel făcându-se începe pe poarta cea strâmtă a raiului.

Fericit este omul acela ce și-a curățat umflăturile sale și călătorește pe calea Domnului cea cu scârbe cu greutate străină (clevetiri etc.), lăsând pe oameni liberi să-i împletească cununi nevestejite prin clevetiri, deoarece unul ca acesta se vede că are smerenia cea curată, care nu cercetează ce zic oamenii, ci ceea ce va spune Dumnezeu în ziua Judecății.

Cel ce vorbește rațional celui iubitor de judecată sau celui puțin la minte și are pretenția de a afla înțelegere de la ei dovedește că nici el însuși nu stă bine, deoarece perversitatea e mai rea decât puținătatea de minte, mintea sa fiind întunecată de răutate și egoism.

Însă cei ce au smerenie au și bunătate și iluminare dumnezeiască și nu se poticnesc niciodată în călătoria lor duhovnicească de cursele celui viclean.

De cele mai multe ori noi înșine pricinuim cele mai multe ispite când ne amestecăm în treburile altora, când vrem să ne înălțăm pe noi înșine. Nimeni nu urcă la cer printr-un urcuș lumesc, ci prin cel duhovnicesc. Cel ce călătorește pe jos călătorește totdeauna cu siguranță și nu cade niciodată.

Cel ce nu se sfătuiește în călătoria sa duhovnicească încurcă drumurile, se ostenește mult și întârzie. Dacă nu se va smeri ca să întrebe, chiar și mai târziu, cu greu va ajunge la destinația sa. În timp ce aceia ce se sfătuiesc călătoresc odihniți, cu siguranță, sunt acoperiți de harul lui Dumnezeu și se luminează, pentru că se smeresc.

Cei ce petrec simplu, cu gânduri bune, își spun toate gândurile lor și, din multa lor smerenie, cred că nu au nici un bine, deși se nevoiesc cu mărime de suflet; unii ca aceștia ascund înlăuntrul lor vistieria lor duhovnicească fără s-o cunoască nici ei, nici alți oameni, și astfel nu se risipesc nici de ei înșiși, nici nu se fură de alții.

Dacă se smerește cineva înaintea omului smerit și sensibil se folosește mult, în timp ce dacă te smerești înaintea omului care nu cunoaște smerenia, cerându-i sfat sau spunându-i căderile tale, îl faci mai mândru și mai nerușinat.

Omul ce nu are smerenie și gânduri bune este plin de nedumeriri și de semne de întrebare. Și, deoarece este mereu zăpăcit, la început are nevoie de un stareț cu mare răbdare, ca mereu să-i dea explicații, până ce i se va curăți mintea ca să poată vedea curat.

Omul smerit și binevoitor, fiindcă are curățenie sufletească și liniștea interioară și exterioară, are și adâncime duhovnicească, văzând în profunzime rațiunile dumnezeiești și folosindu-se mai mult, mărindu-i-se și credința mai mult prin trăirea tainelor lui Dumnezeu.

Cel mândru, pe lângă faptul că este întunecat, este mereu tulburat și lăuntric și în exterior, și din ușurătatea egoismului său stă întotdeauna la suprafața lucrurilor, neputând înainta în adânc, unde se află mărgăritarele dumnezeiești, ca să se îmbogățească duhovnicește.

Rugăciunea

Sufletul care încă se mai uimește de frumusețile lumii materiale dovedește că trăiește încă viața cea deșartă, de aceea este atras de zidire și nu de Ziditor, de lut și nu de Dumnezeu. Nu are importanță dacă lutul acesta e curat și nu este noroi al păcatului, deoarece omul se înrudește cu Duhul lui Dumnezeu și în duh se unește cu Dumnezeu prin rugăciune.

Neîmprăștierea în viața duhovnicească în pustie ajută mult la rugăciune prin multele ei înlesniri. Încă și liniștea singură este o rugăciune tainică, care mult ajută rugăciunii, precum respirația pe om.

Rugăciunea, prin lipsa somnului, hrănește sufletul, dăruindu-i și trezvia duhovnicească, și-l păzește pe suflet precum este ocrotit copilul în brațele mamei. În mod firesc este mai înțelept pruncul ce aleargă cu sete în brațele mamei sale, suge și se hrănește cu dragostea și afecțiunea ei cele atât de dulci, decât noi, cei mari, când evităm unirea cu Dumnezeu prin rugăciune, pe care de multe ori o considerăm o corvoadă.

Nu există oameni mai fericiți decât aceia ce au luat contact cu Centrala cerească și sunt într-o legătură evlavioasă

cu Dumnezeu. Dimpotrivă, nu există mai nefericiți ca aceia care și-au tăiat contactul lor cu Dumnezeu și învârt amețiți lumea și butoanele centralelor lumii, ca să uite puțin de marea neliniște a vieții lor deraiate.

Fericiți sunt aceia ce au în inima lor ca ax pe Hristos și se rotesc bucuroși în jurul Numelui Lui celui sfânt, zicând neîncetat cu mintea lor: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!"

Liniștea (cea îndepărtată de lume) aduce foarte repede și liniștea lăuntrică în suflet, prin nevoință și rugăciune neîncetată, și atunci omul nu este stânjenit de neliniștea exterioară pentru că, de fapt, numai trupul i se află pe pământ, iar mintea sa în cer.

În această situație în mod firesc se aflau Sfinții Părinți, oameni nemateriali, care nu se deosebeau aproape cu nimic de îngeri, deoarece și aceștia se aflau în cer zi și noapte, rugându-se neîncetat cu mintea.

Însă inima cea robită de lumea cea deșartă face și sufletul atrofiat, și mintea întunecată și, deși se vede unul ca acesta că este om, în esență însă nu este decât un avorton duhovnicesc.

Privegherea cu rugăciune dă sănătate și viață în dezvoltarea duhovnicească, deoarece curăță și subțiază mintea, smerește trupul nedisciplinat, încălzește inima cu dragostea față de Dumnezeu și ajută sufletul să primească harul dumnezeiesc.

Rugăciunea de noapte ajută mult mai mult decât rugăciunea zilei, precum ajută mai mult plantelor ploaia de noapte decât cea de zi.

Cei ce se nevoiesc rugându-se cu priveghere, deși îi fură puțin somnul, mișcă mai mult pe Dumnezeu decât cei ce se satură de somn și nu moțăiesc. Iar cei ce adorm în strană sunt de mii de ori mai buni decât cei ce dorm în pat. Așadar nu trebuie să ne istovim toate puterile noastre în

lucruri deșarte, care într-o zi vor deveni praf, și să-i dăm lui Dumnezeu doar oboseala și căscăturile noastre, ca și jertfa ce a adus-o Cain.* Când oboseala este îndreptățită și moțăim e de preferat ca mai bine să ne fure somnul unul-două minute în vremea privegherii și să se cedeze fiziologic decât să-l alungăm cu cafele și să ne sălbăticească nervii mai înainte de vreme, mai ales atunci când firea noastră nu este blândă. E de preferat ca să privegheze cineva mai puține ore, dar cu rugăciune curată, decât să îmbrâncească noaptea să treacă, fără folos duhovnicesc, și apoi toată ziua s-o petreacă alungit ca un cadavru.

La dobândirea rugăciunii curate ajută mult depărtarea de zgomotul lumesc și chiar de oameni, fiind cu desăvârșire singuri, dacă e cu putință. Când ești singur, sufletul se mișcă liber și inima se repede cu evlavie spre Dumnezeu, și astfel i se cojește și înlătură încet-încet coaja ei. Apoi se înduioșează nu numai atunci când se gândește la Dumnezeu, ci și când Îi aude numele sau îl vede scris, și inima îi saltă, sărutându-l cu multă evlavie. În mod firesc, la fel se petrece și cu numele lui Hristos sau al Maicii Domnului, îndulcind lăuntric sufletul.

Monahului i se potrivește să se afle singur și să se odihnească mai mult în rugăciune, atunci când se află singur în chilia sa. De altfel, pentru asta se numește și monah**, preferând să trăiască singur cu Dumnezeu, să vorbească neîncetat cu Dumnezeu, decât să vorbească cu oamenii. Cu cât se îndepărtează cineva de convorbirile cu oamenii, cu atât mai mult se ajută pe sine în rugăciune și ajută cu ea pe oameni, deoarece discuțiile lumești sunt paraziți duhovnicești - chiar numai dacă le aude cineva -, care împiedică rugăciunea neîncetată, mai ales la început. De aceea, atenția

* Fac. 4, 3

** Singur

este absolut necesară atât la început, ca să ne adunăm mintea, cât și după aceea, ca să nu cădem în înșelare.

Studiul Sfinților Părinți ajută mult, deoarece Sfinții Părinți ne explică Evanghelia prin viața lor evanghelică, precum ajută și cercetarea noastră referitoare la păcătoșenia noastră, la nemulțumirea noastră și la multele faceri de bine ale lui Dumnezeu. Toate acestea aduc în mod firesc smerenia și negreșit harul lui Dumnezeu. Studiul duhovnicesc încălzește sufletul și-l povățuiește la rugăciune și nevoință. Cercetarea de sine aduce smerenia și nevoia de rugăciune și de mila lui Dumnezeu. De aceea, înainte de a începe să numărăm boabele metaniilor, e mai bine să ne numărăm multele noastre păcate și multele faceri de bine ale lui Dumnezeu.

În ceasul rugăciunii, atunci când se întâmplă ca mintea noastră să alerge la lucruri urâte, sau să ne vină fără să vrem, să nu începem un război nepotrivit împotriva vrăjmașului, deoarece dacă s-ar aduna toți judecătorii nu vor scoate prin discuție nici măcar cu un drăcușor, ci numai prin defăimare poate cineva să le alunge, ca și pe gândurile cele de hulă. Procedând astfel, vrăjmașul va mai lătra un timp și apoi va pleca. Omul nu trebuie să se mâhnească de hulele diavolului, ci numai de păcatele lui personale și să nădăjduiască în milostivirea nespusă a lui Dumnezeu, deoarece acolo unde lipsește nădejdea în Dumnezeu apare deznădejdea celui viclean.

Deci, pentru ca să ne adunăm mintea în inimă în ceasul rugăciunii ne ajută mult să ne ținem puțin respirația, dar nu continuu deoarece se vatămă inima de această sforțare trupească. Firește, inima nu se curăță cu o astfel de sforțare, ci cu un suspin smerit de pocăință, când iese din adâncul inimii, care aduce mângâierea dumnezeiască, în vreme ce sforțarea trupească aduce descurajare și neliniște, când se înghesuie cineva lăuntric în mod egoist și fără discernământ.

Însă când omul se nevoiește cu nădejde vine mângâierea dumnezeiască, iar sufletul simte intens manifestările dragostei lui Dumnezeu; atunci inima este atrasă de Dumnezeu, iar metania se face cu bucurie din acea căldură dumnezeiască. La început e nevoie în mod firesc de puțină insistență, cu discernământ, până ni se vor încălzi uleiurile noastre duhovnicești și va porni sufletul nostru să se roage neîncetat.

În priveghere ajută mult diversitatea. Când ești singur, să faci mai întâi metanii, apoi închinăciuni și apoi rugăciunea, șezând sau în genunchi, și să repeți modul acesta de lucrare potrivit cu orele disponibile. Felul acesta ajută mult pentru că dă vioiciune duhovnicească și alungă oboseala nemișcării prin mișcări duhovnicești intermediare; de asemenea alungă și moțăielile și aduce iluminarea duhovnicească în vremea rugăciunii.

Munca multă, cu oboseala și cu greutatea ei, mai ales când se face de silă, alungă trezvia și întărâtă sufletul. Aceasta deoarece, prin lipsa rugăciunii și a îndatoririlor duhovnicești, vrăjmașul ne ocupă înălțimile noastre duhovnicești și ne luptă cu trupul și cu gândurile, netrebnicindu-ne toate puterile sufletești și trupești și tăindu-ne comunicarea cu Dumnezeu - din care pricini sufletul nostru este robit de patimi.

Însă munca cu dreaptă socoteală (mai ales la începători) ajută mult, pentru că aduce îndoită sănătate omului și binecuvântarea lui Dumnezeu. Aceasta deoarece omul iconomisește astfel cele absolut necesare pentru sine, poate da binecuvântări și celorlalți, și astfel se slăvește numele lui Dumnezeu și i se iartă cele moarte ale sale. Monahului i se impune în mod firesc noblețea duhovnicească, adică să dea binecuvântări, și nu să trăiască din ele, mai ales dacă e tânăr și sănătos. Noblețea duhovnicească ajută mult, deoarece dă aripi sufletului și

aduce pacea lăuntrică, care întreține trupul cu puțină hrană.

Lucrul de mână ce se face în liniște și rugăciune se sfințește și sfințește pe oamenii care-l folosesc. În timp ce acela ce se face cu grabă și nervozitate transmite această stare demonică și celorlalți. Munca grăbită prin normă este caracteristica oamenilor foarte lumești.

În mod firesc, monahului i se potrivește pacea lăuntrică și exterioară, evlavia și rugăciunea neîncetată pentru sfințirea sufletului său și a sufletelor semenilor săi care nu au prilejul să se roage.

Când lucrul de mână este câteodată zgomotos, mult ajută psalmodia înceată, până ce sufletul va ajunge la acel punct al răpirii dumnezeiești încât să nu mai audă zgomotele sau să le audă când vrea sau, mai degrabă, când coboară mintea sa din cer. În mod firesc, lucrarea de mână va trebui să fie simplă, pentru ca mâinile să se obișnuiască să lucreze singure, fără să aibă nevoie de minte.

Este nevoie de multă atenție ca să nu cheltuim toate puterile noastre trupești la lucrul de mână, iar apoi să nu ne putem face îndatoririle noastre duhovnicești, sau să le facem, dar fără tragere de inimă, privind când va ajunge crucea metaniei la mână și când vom termina metaniile, care ajută mai mult decât toate celelalte nevoințe duhovnicești.

Prin metanii ne închinăm lui Dumnezeu cu smerenie și Îi cerem mila Sa, să ne ierte păcatele noastre; de aceea se și numesc metanii. Rugăciunile făcute cu metaniile pentru noi sau pentru semenii noștri (vii sau morți) este lucrarea de mână cea mai de temelie dintre toate lucrările de mână și este lucrul de mână ce nu se sfârșește niciodată, numai să aibă cineva mărime de suflet și să lucreze cu pocăință. În timp ce, pierzându-ne mai mult în alte lucruri fără valoare, secundare, ne pierdem și sufletul în cele din urmă.

Metaniile multe se fac de obicei atunci când inima noastră saltă de recunoștință față de Dumnezeu, pentru că

sufletul se manifestă și prin acest zbor exterior al metaniilor, care aduc belșug de har și nepătimire trupească.

Metaniile multe, la început, alungă chiar și burțile nefirești și dau omului posibilitatea să urce la înălțimile duhovnicești ale virtuților, precum ar urca înălțimile munților, cu multă ușurință, fără să gâfâie.

Iar dacă nu ne nevoim, vom rămâne într-un loc sau ne vom mișca greu. Dar dacă vom avea multă smerenie, mâna lui Dumnezeu ne va urca spre cer în dar. Însă de nu vom avea nici smerenie - ferească Dumnezeu! - vom apuca coborâșul cel mare. Este bine ca să ne nevoim mult, cu multă smerenie, fără să cercetăm și să judecăm pe ceilalți, fără numai pe noi înșine, dacă vrem să dobândim sănătatea duhovnicească.

Cei bolnavi trupește, care nu se pot nevoi, se pot nevoi duhovnicește cu atenție și cu rugăciune neîncetată pentru dezrădăcinarea patimilor sufletești, cugetând mereu la Sfintele Patimi ale Domnului, pentru ca prin aceasta să li se îndulcească durerile lor și să slăvească pe Dumnezeu pentru răbdare, ca să ia cununa de mucenic.

În vremea rugăciunii, când ceilalți se nevoiesc cu canonul lor, dacă cineva nu poate face metanii să facă închinăciuni sau cel puțin să rostească rugăciunea și să nu doarmă, dacă nu e bolnav sau nu e îndreptățit să doarmă. Mereu să ne cercetăm pe noi înșine, dacă suntem îndreptățiți sau nu, pentru ca să nu ne aflăm rebeli duhovnicește, ca să nu ne facă vreo surpriză vrăjmașul care nu doarme niciodată, ci mereu se gândește cum să afle vreun prilej ca să ne facă rău.

De aceea, când vreodată ne vedem pe noi înșine amorțiți duhovnicește și inima noastră înghețată, va trebui să cercetăm vreun om nevoitor ca să ne desmorțim, sau vreun om în suferință, ca inima noastră să fie nevoită să se îndurereze, ca astfel să ajute cu dragoste și să se încălzească de dragoste, ca să se dezghețe.

Când omul este sănătos duhovnicește și se îndepărtează de oameni ca să-i ajute mai mult cu rugăciunea sa, atunci pe toți oamenii îi socoate sfinți și numai pe sine se crede păcătos.

Mult ajută pustia (în această stare bună duhovnicească) cu dăruirea completă lui Dumnezeu, prin lipsa de grijă și neîmprăștiere a "capului liniștit", pentru ca sufletul nostru să facă mari salturi duhovnicești, dar atunci e nevoie și de multă atenție, ca omul să nu fie înșelat. De aceea va trebui ca cel ce se nevoiește să-și aibă capul foarte bine încuiat, ca să nu-i treacă prin el vrăjmașul gândul mândriei și să-l înșele cu imaginații și lumini false care nu urcă spre rai, ci prăbușesc în haos. Vicleanul prezintă prăpăstiile ca livezi și înșală făpturile slabe ale lui Dumnezeu. În mod firesc, cel care este sănătos duhovnicește nu urmărește nici măcar luminile adevărate în această viață, ci numai mila lui Dumnezeu, iar Dumnezeu dăruiește ceea ce are nevoie zidirea Sa.

Cei din viața de obște, prin întrajutorarea lor frățească, călătoresc mai sigur decât sihaștrii care sunt singuri, dacă nu pricinuiesc sminteli între ei (și se mănâncă între ei), deoarece cu mai puțină râvnă pot spori duhovnicește. În timp ce sihastrul va trebui să aibă multă râvnă, să-și deschidă mai întâi mormântul său și apoi să înceapă nevoința sa duhovnicească cu multă smerenie și discernământ, prin continuă atenție și rugăciune neîncetată.

Începătorul care fuge de siguranța obștei și se închide în mod egoist în chilie pe sine (face pe zăvorâtul) este ca și cum s-ar închide într-o cușcă pentru nebuni. Dacă e și nerăbdător din fire și închis în sine, atunci se îneacă de gânduri și de neliniște. Dacă are puțină smerenie, se va întoarce în obște și se mântuiește; iar dacă insistă în acestea se pierde.

Înaintarea firească a monahului este astfel: mai întâi

să se supună, iar apoi să se instruiască și să se nevoiască mereu, cu multă smerenie, cerând cu evlavie mila lui Dumnezeu. În felul acesta urcă nevoitorul încet-încet pe Golgota, mai întâi se răstignește și apoi învie duhovnicește, bucurându-se îngerește și slavoslovind pe Dumnezeu ca și îngerii.

Iar cei ce trăiesc viața duhovnicească în chip lumesc - adică numai Paști, fără să treacă mai întâi prin Postul Mare, prin Răstignire - este cu neputință să învie duhovnicește, este cu neputință să iubească pe Hristos, deoarece nu i-a durut mai întâi pe ei înșiși, ca să simtă durerile lui Hristos suferite pentru mântuirea noastră, ca astfel apoi să se îndulcească de dragostea dumnezeiască, și având petrecerea în cer.

Așadar, când omul nu merge pe drumul firesc al vieții duhovnicești, Răstignire - Înviere, ca să trăiască stările duhovnicești pascale cele cerești, este mai ticălos decât oamenii mireni. Deoarece mirenii pot înțelege totuși dacă le vorbește cineva despre dragostea dumnezeiască, în timp ce aceia ce au început pentru dragostea dumnezeiască și pentru lucrurile cele înalte, dar sfârșesc prin a le vedea și în bucuriile lumești (cele ce nu osândesc), au rămas la mijlocul drumului ca femeia lui Lot* și este firesc ca inima lor să fie nesimțitoare ca piatra, smintindu-se chiar de cuvintele "iubire dumnezeiască", pe care le aud în cărțile Bisericii noastre.

Acești oameni au mai multă nevoie de rugăciune, pentru ca Dumnezeu să facă minune cu ei, să le schimbe inimile lor de piatră în inimi de carne, duhovnicești, ca să iubească pe Dumnezeu, deoarece numai Dumnezeu poate face din pietre fii ai lui Avraam *, precum spune Evanghelia.

* Fac. 19, 26
* Mt. 3, 8

Teologia

Teologia este cuvântul lui Dumnezeu ce se percepe de sufletele simple, smerite și renăscute duhovnicește, iar nu cuvintele frumoase ale minții ce se alcătuiesc prin tehnica filologică și se exprimă prin duh juridic sau lumesc.

Cuvintele meșteșugite nu pot vorbi sufletului omului, precum nu poate vorbi o statuie frumoasă, afară numai dacă ascultătorii sunt foarte lumești și se mulțumesc în mod simplu numai cu cuvinte frumoase.

Teologia ce se învață ca știință, de obicei cercetează lucruri istorice și, prin urmare, ele se înțeleg în mod exterior; deoarece lipsește asceza patristică, nevoințele lăuntrice, ea este plină de îndoieli și de semne de întrebare, deoarece omul nu poate înțelege cu mintea energiile dumnezeiești, dacă nu se nevoiește mai întâi să le trăiască, ca să lucreze înlăuntrul său harul lui Dumnezeu.

Cel ce crede că poate cunoaște tainele lui Dumnezeu prin teoria științifică exterioară se aseamănă cu acel lipsit de minte care vrea să vadă raiul cu telescopul.

Toți cei ce se nevoiesc patristic se fac teologi practici prin cercetarea lor de către harul Sfântului Duh. Iar acei dintre aceștia care au știința de carte exterioară, precum și pe cea lăuntrică, a sufletului, pot descrie tainele dumnezeiești și le pot explica în mod corect, precum au făcut mulți dintre Sfinții Părinți.

Iar dacă nu se înrudește cineva cu Sfinții Părinți și vrea să traducă sau să scrie, va nedreptăți și pe Sfinți, și pe sine, și lumea prin duhovnicia sa tulbure.

Iarăși nu e bine ca să teologhisească cineva cu teologii străine, deoarece unul ca acesta seamănă cu omul sterp care înfiază copii străini și-i prezintă apoi ca pe ai lui proprii, apărând ca un tată cu mulți fii. Sfinții Părinți au scos din inima lor cuvântul dumnezeiesc sau experiențele lor din

luptele lor duhovnicești împotriva răului și din focurile ispitelor, lucruri ce le-au mărturisit sau scris smerit, ca să ne ajute pe noi, cei născuți după ei, din dragoste; dragoste pe care n-au ținut-o niciodată pentru ei înșiși, precum și smerenia și toate harismele lui Dumnezeu au recunoscut că sunt ale lui Dumnezeu.

Cei ce prezintă harismele lui Dumnezeu ca fiind ale lor sunt cei mai nerușinați din lume și cei mai nedrepți, deoarece nedreptățesc pe Dumnezeu și mai mult pe ei înșiși, pentru că se fac atunci pricini de a li se tăia harul dumnezeiesc, ca să nu fie judecați mai aspru ca nemulțumitorii și să nu se prăbușească din marea lor slavă deșartă.

Cei ce au recunoștință față de Dumnezeu pentru toate și se cercetează mereu pe ei înșiși, cu smerenie, iubind și contemplând făpturile și zidirile lui Dumnezeu, se fac teologi mai credincioși, deși ar fi fără știință de carte, precum și păstorii analfabeți care urmăresc vremea zi și noapte, stând în aer liber, se fac buni meteorologi.

Toți cei ce trăiesc simplu, cu bunătate și cu gânduri bune, dobândind simplitatea și curăția lăuntrică, văd și lucrurile cele mai presus de fire foarte simple, ca firești, deoarece în Dumnezeu toate sunt simple, nefolosind putere mai mare pentru cele mai presus de fire și mai mică pentru cele firești, ci aceeași putere pentru toate. Pentru că la Dumnezeu toate sunt foarte simple, precum și El Însuși este foarte simplu, arătându-ne aceasta Fiul Său aici pe pământ, prin sfânta Sa simplitate.

Când în om merge mai înainte curăția, și vine simplitatea cu credința ei fierbinte și cu evlavia sa, atunci se sălășluiește în noi Sfânta Treime și prin acea iluminare dumnezeiască ușor află cineva cheia noimelor dumnezeiești, așa fel ca să explice Duhul lui Dumnezeu într-un mod foarte simplu și firesc, fără durere de cap intelectuală.

În mod firesc, în raport cu curăția sau viclenia ce o arată cineva face și interpretările sale, folosindu-se sau vătămându-se, folosind sau vătămând. De multe ori vatămă cineva chiar și cu lipsa sa de experiență, deși e mișcat de bună intenție. De pildă, neștiind că există și vin alb, bagă în el vopsea roșie, chipurile să-l facă mai bun, dar astfel otrăvește lumea. Chiar și lipsa de experiență, fără de viclenie, ci având dreptate și rațiune omenească, iarăși va nedreptăți pe Duhul lui Dumnezeu, nedreptățindu-se, prin urmare, pe sine însuși și pe ceilalți.

Prin rațiunea și dreptatea omenească vedem și pe lucrătorii Evangheliei* ceasului întâi și ai celui de al treilea protestând, crezând că au fost nedreptățiți. Însă Dumnezeu, Știutorul inimilor, prin finețea dreptății Sale dumnezeiești, a plătit și osteneala lucrătorilor din ceasul al unsprezecelea, până în ceasul în care au găsit de lucru, alinând neliniștea lor - deși, potrivit dreptății Lui dumnezeiești celei pline de milostivire și dragoste, ar fi dat chiar mai multă plată lucrătorilor ceasului al unsprezecelea, deoarece ei săracii au suferit mult sufletește, chinuindu-se mai mult decât ceilalți lucrători care trupește s-au ostenit mai multe ore. Dar cum să cuprindem noi, sărmani oameni, acestă dreptate dumnezeiască cu mintea noastră limitată, precum și milostivirea Sa cea nesfârșită cu dragostea noastră cea atât de mică? De aceea și dragostea lui Dumnezeu s-a limitat să dea tuturor aceeași plată cu care s-au înțeles, ca să nu smintească mai mult pe cei ce s-au iubit pe ei înșiși mai mult decât pe ceilalți. Și zicându-le: "Nu vă nedreptățesc, cu atâta ne-am învoit...", înțelegem: "Sunt Stăpân cu o dragoste nobilă și o dreptate dumnezeiască pe care nu le puteți înțelege", iar nu: "Sunt Stăpân și nu iau în seamă pe nimeni", deoarece Dumnezeu este Părintele nostru și noi copiii Lui, iar dragostea Sa părintească cuprinde pe toți

* Mt. 20, 1-15

oamenii, căci S-a răstignit ca să ne elibereze și să ne readucă iarăși în rai.

Dacă am fi putut să ieșim din noi înșine (din iubirea de noi înșine), am fi ieșit și din atracția pământului și atunci am fi văzut toate lucrurile în realitate, curat și profund, cu ochi dumnezeiesc. De aceea e absolut necesar ca să ieșim mai întâi din lume în pustie și să ne nevoim cu smerenie, cu pocăință și rugăciune ca să ne facem pustii de patimi, să alungăm zgura duhovnicească, spre a deveni un vas potrivit pentru a primi apoi harul cel dumnezeiesc și a se face un teolog adevărat.

Dacă omul nu își curăță de zgură cablurile sale duhovnicești, continuu el va fi scurtcircuitat și plin de teorii lumești, cu îndoieli și semne de întrebare. Atunci nu mai teologhisim, ci filologhisim istoricește sau cercetăm lucrurile juridic și matematic. Adică, dacă cuiele ce au străpuns pe Hristos au fost trei sau patru, sau câți ostași au fost când au răstignit pe Hristos, și nu înaintăm spre ceea ce are însemnătate, anume că Hristos S-a răstignit pentru păcatele noastre, ca să ne elibereze, și că a suferit mai mult decât toți Sfinții Mucenici. Căci pe aceia (mucenicii) El i-a ajutat efectiv, în timp ce pentru El Însuși n-a folosit deloc puterea Sa dumnezeiască, suferind înfricoșatele chinuri din dragoste și străpungându-I-se amândouă mâini și amândouă picioare. Dacă I s-au străpuns picioarele cu un cui sau două, asta nu are importanță, din moment ce I s-au străpuns amândouă și a suferit chinurile și a băut și fierea ca să ne îndulcească din nou în rai veșnic alături de El, ca lângă Părintele nostru Cel iubitor.

Părinții Bisericii

Sfinții Părinți, odinioară, fugeau mai întâi în pustie și se goleau de patimile lor nevoindu-se și, fără planuri și

programe personale, se lăsau în mâinile lui Dumnezeu, evitând cinstirile și stăpânirile, chiar și când ajungeau la măsura sfințeniei.

Numai atunci când Maica Biserică avea nevoie făceau ascultare de voia lui Dumnezeu și proslăveau numele Lui prin viața lor sfântă. Adică deveneau donatori duhovnicești de sânge, după ce au câștigat starea cea bună a sănătății duhovnicești în pustie, printr-o bună hrănire duhovnicească și printr-o observare atentă și trează a învățăturii patristice.

În epoca noastră însă, mulți dintre noi, ispitiți din păcate de dragostea lumească, ce nu are nici un sens duhovnicesc, mergem chipurile să facem binele, să dăm sânge, dar sângele nostru este plin de microbi duhovnicești și vătămăm mai mult.

Dar dacă am fi trăit după Sfinții Părinți, am fi dobândit toată sănătatea duhovnicească, pe care ar fi invidiat-o toți heterodocșii și astfel și-ar fi lăsat înșelăciunile lor bolnăvicioase și s-ar fi mântuit fără de piedică. Aceasta deoarece ei acum nu se mai mișcă de tradiția noastră patristică, ci vor să vadă și continuitatea noastră patristică, înrudirea noastră adevărată cu Sfinții noștri.

În epoca noastră, din păcate, s-au înmulțit cuvintele și cărțile și s-au împuținat faptele de virtute, deoarece oamenii au fost influențați de duhul lumesc care urmărește numai cele ușoare și evită osteneala trupească. Adică cei mai mulți dintre noi preferă mai mult cititul și puțini sau deloc aplicarea în practică. Ne minunăm numai de sfinții atleți ai Bisericii noastre, fără să ne dăm seama cât s-au ostenit, deoarece nu ne-am ostenit ca să putem înțelege osteneala lor, ca să-i iubim și să ne nevoim cu mărime de suflet spre a-i imita.

Însă cei care se nevoiesc cu mărime de suflet, neodihnindu-se și smerindu-se pe ei înșiși în orice lucrare a lor, ajută foarte mult, pentru că numai atunci se odihnesc sufletele care au nevoie de ajutor și numai atunci se va

odihni lăuntric sufletul lor și în această viață, și în cea veșnică.

Cei care urmăresc stăpâniri în vreme ce sunt stăpâniți de patimi, și prezintă interesele lor personale ca duhovnicești, apelând chiar și la stăpânirile lumești ca să le rezolve problemele lor bisericești, unii ca aceștia sunt deja părăsiți de harul lui Dumnezeu.

Să nu ne înșele cel viclean cu "chem pe Cezarul"*, deoarece Apostolul Pavel s-a predat în stăpânirea Cezarului deoarece a primit de mai înainte vestire de la Dumnezeu că va propovădui pe Hristos și în Roma; de aceea a apelat la Cezarul, ca să fie dus în Roma (ca să i se asigure transportul).

Când cineva încearcă să rezolve problemele bisericești într-un mod ortodox, dar scopul lui e să se aranjeze cât mai bine pe sine însuși, cum va fi oare acela binecuvântat de Dumnezeu?

Iarăși nu trebuie să se mire nimeni de cei ce aranjează treburile bisericești foarte bine, în chip ortodox, dacă ei înșiși nu sunt bine aranjați în Biserică, ci o tulbură cu exagerări sau pogorăminte fără discernământ.

Cele două extreme întotdeauna o chinuiesc pe Maica Biserica, dar și cei ce le promovează se chinuiesc, deoarece aceste două extreme de obicei se împung... Adică este ca și cum un capăt l-ar ține îndrăcitul, când suferă de obrăznicie duhovnicească (dispreț față de toate), iar celălalt capăt l-ar ține nebunul, când are râvnă pruncească cu strâmtime de minte, când - ferească Dumnezeu - pot să se lovească aceste două capete și nimeni "să nu le poată da de capăt".

Cei ce vor putea îndoi aceste două capete, așa fel ca să le unească, se vor încununa de Hristos cu două cununi de smarald.

Nu trebuie să creăm probleme în Biserică, nici să

* Fapte 25, 11

mărim micile neorânduieli omenești ce se fac, ca să nu pricinuim mai marc rău și să se bucure cel viclean.

Cel ce se tulbură mult pentru o mică neorânduială și se avântă brusc ca s-o îndrepte chipurile (cu năvală și furie) se aseamănă cu paraclisierul ușor la minte care, văzând o lumânare curgând, se repede deodată, cu tot avântul, chipurile ca să o stingă, îmbrâncind oameni și sfeșnice și creând astfel mai mare neorânduială în vremea slujbei.

Din păcate, în epoca noastră avem mulți care tulbură pe Maica Biserică. Dintre aceștia, cei cu știință de carte au prins dogma cu mintea și nu cu duhul Sfinților Părinți. Iar ceilalți, care sunt fără știință de carte, au prins-o și aceștia cu dinții, de aceea și scrâșnesc din dinți când discută probleme bisericești, pricinuindu-se astfel Bisericii cea mai mare pagubă, și mai mare rană de la aceștia, decât de la cei ce ne luptă Ortodoxia noastră.

Toți cei ce își justifică răutatea lor prin, chipurile, controlul celorlalți și nu prin al lor înșiși, sau prin a arăta lumii situații bisericești - chiar și lucruri ce nu se grăiesc - pretextând spusa: "spune-l Bisericii"*, să facă început mai întâi de la mica lor biserică, de la familia lor sau de la obștea lor și, dacă li se pare că e bine, atunci să-și bată joc și de Mama Biserică. Dar eu cred că fiii cei buni niciodată nu clevetesc pe mama lor. Din păcate însă, mulți necugetați dau un îmbelșugat material de război ereticilor și răpesc orașe și sate ortodoxe, iehoviștii etc. mărindu-și lucrarea lor misionară.

Faptul că mulți au făcut iehoviști prin acest tipic diavolesc (teatralizarea clerului și a Bisericii) este cunoscut duhovnicilor, părinților cu dreaptă socoteală, precum de asemenea este cunoscut tuturor că n-au făcut nici un iehovist ortodox prin acest mod neortodox.

* Mt. 18, 17

În timp ce Bunul Dumnezeu ne rabdă cu dragoste și nu teatralizează în cazul nimănui, deși știe circul nostru ca un cunoscător de inimi, tot așa nici sfinții niciodată nu au jignit pe omul păcătos în fața lumii, ci cu dragoste și finețe duhovnicească, printr-un mod tainic, au ajutat la îndreptarea răului; iar noi, cu toate că suntem păcătoși, facem dimpotrivă (ca fățarnicii).

Numai omului posedat de diavol îi este îngăduit să teatralizeze pe oameni în fața tuturor, să le spună trecutul (desigur, în privința acelora asupra cărora diavolul are îngăduință), ca să smintească sufletele slabe. Duhul necurat, în mod firesc, nu scoate la iveală virtuțile oamenilor, ci neputințele lor. Oamenii eliberați de patimile lor îndreaptă răul prin bunătate, deoarece nu au răutate. Și dacă ar vedea vreodată undeva puțină necurăție care nu se curăță, o acoperă cu ceva ca să nu se îngrețoșeze cel ce ar putea-o vedea. Iar cei ce scormonesc gunoaiele se aseamănă cu găinile...

Nu este sincer și cinstit cel ce spune adevărul în față, nici cel care îl publică, ci cel ce are dragoste, viață dreaptă și vorbește cu discernământ atunci când trebuie, spunând cele ce trebuie la vremea cuvenită.

Cei ce cercetează fără discernământ au întunecare duhovnicească și răutate, iar pe oameni îi văd, din păcate, ca pe niște lemne. Unii ca aceștia, în vreme ce îi cioplesc fără de milă, făcând pe oameni să sufere, se bucură de cioplitura ce le-o fac.

Cei ce se grăbesc să facă pe Părintele duhovnicesc, având încă multe toxine duhovnicești, seamănă cu gutuile verzi strepezite, peste care oricât zahăr am pune, nici o pricopseală nu li se face, iar dacă li se și face, repede se acresc. Cuvintele dulci și adevărurile mari au valoare doar atunci când ies din guri adevărate și prind rădăcini numai în suflete binevoitoare și la oamenii mari care au minte curată.

Curăția lăuntrică a frumuseții sufletești a omului adevărat înfrumusețează și pe omul din afară, acea dulceață dumnezeiască a dragostei lui Dumnezeu îndulcind chiar și înfățișarea sa. Frumusețea lăuntrică a sufletului, pe lângă că înfrumusețează duhovnicește, sfințind chiar și exteriorul omului, lucru trădat de dumnezeiescul har, înfrumusețează și sfințește chiar și hainele cele rupte pe care le poartă omul lui Dumnezeu.

Mai mare valoare are un om binecuvântat, care s-a schimbat lăuntric și s-a sfințit și pe dinafară, decât toți oamenii care se schimbă mereu numai la exterior (hainele lor), păstrându-și pe dinlăuntru pe omul lor cel vechi cu păcate arheologice.

Mai mare valoare are un cuvânt al omului smerit și cu lucrare, pe care îl scoate cu durere din adâncurile inimii sale, decât o grămadă de cuvinte ale omului exterior, ce ies cu viteză din gura sa instruită, dar care nu mișcă sufletele, pentru că unul ca acesta este trup, iar nu limbă de foc a Sfântului Duh.

Mândria

Cel mai plin de mândrie nu este cel ce se laudă cu mândrie, ci cel ce se laudă că este foarte smerit.

Cel ce se îndreptățește pe sine când greșește își mută inima sa într-un refugiu diavolesc și va continua să greșească tot mai mult, zdrobindu-se fără folos de egoismul său, dacă nu își va zdrobi "eul" său. Cel ce își îndreptățește patimile sale, încet-încet se îmbolnăvește greu, trădându-se de tusea sa.

Cel ce nu are cunoștința păcătoșeniei sale și se mândrește suferă de două boli (duhovnicești): râie și chelbe. Și oricât ar voi să-și ascundă rănile sale și să pară demn, mâncărimea îl va chinui, dar îl va și trăda prin mâncărime.

Cei ce nu primesc observații nici de la oamenii pe care îi iubesc primesc bătăile de joc ale tuturor oamenilor care gândesc lumește, rămânând în cele din urmă lemne strâmbe, făcându-se singuri nefolositori duhovnicește, precum și scândurile care nu primesc rindeaua tâmplarului ca să devină mobilă sfârșesc la cofraje sau schele, călcându-se și murdărindu-se până ce se vor strica și vor sfârși la foc.

Cel foarte mândru, dacă e mai ales și arțăgos, nu se folosește de cel foarte smerit atunci când îl smerește, ci se face de cele mai multe ori mai obraznic, deși chiar și diavolul dispare prin smerenie. De aceea și harul dumnezeiesc pleacă de la cel mândru și se duce la cel smerit.

Cel ce are idee mare despre sine arată că e în afară de sine (nebun), deoarece în loc să mulțumească lui Dumnezeu pentru toate bunătățile ce i le-a dat, Îl nedreptățește, pentru că își însușește harismele lui Dumnezeu.

Cel ce se mândrește mereu, mereu se nedreptățește pe sine însuși, deoarece niciodată nu va avea decolări duhovnicești, ci mereu căderi, până ce se va zdrobi fiindcă nu are inimă înfrântă cu cuget smerit.

Cei ce nu au căderi în această lume, deși au mândria lumii, arată că mândria lor a întrecut limitele ei (a ajuns într-un grad satanic), și căderea s-a făcut în partea din spate a vârfului înalt (cădere luciferică).

Cel ce are mândrie multă este mai rău decât cel ce are diavol, deoarece mândria umflă mereu până se sparge deodată. În timp ce omul ce are duh necurat, pe lângă că se chinuiește și plătește (sau depune, dacă nu s-a făcut pricină el însuși), dar se și smerește de nevoie în ochii oamenilor, și în cele din urmă Dumnezeu îl slobozește, rămânându-i în inimă îndoit folos.

Mândria împiedică mult harul lui Dumnezeu, ba chiar și gândul mândru spurcă virtuțile noastre, precum și găinațul

atunci când cade în ouăle prăjite, face ca ele să fie aruncate, împreună cu tigaia.

Cei ce pot suporta pe cei foarte mândri, fără însă să-i linguşească, aceştia sunt cei mai smeriţi oameni şi cei mai credincioşi drepţi, deoarece mereu vor fi nedreptăţiţi şi disprețuiți de cei mândri.

Mai mare recunoştinţă trebuie să arătăm celor care ne smeresc şi ne nedreptăţesc şi ne adapă cu otravă decât celor ce ne hrănesc cu cinstiri şi cu cuvinte dulci, sau cu mâncăruri şi dulciuri alese, deoarece otrăvurile sunt cele mai bune medicamente ale sufletului nostru.

Să nu cercetăm dacă ne-au amărât pe drept sau pe nedrept, din dragoste sau răutate, ori dacă am fost vinovaţi mai puţin sau deloc, ci să primim cu bucurie câştigul duhovnicesc ce ni-l lasă fiecare încercare, şi să slăvim pe Dumnezeu pentru toate, având recunoştinţa faţă de oamenii ce ne-au nedreptăţit.

Loviturile sunt absolut necesare pentru mântuirea sufletului nostru, pentru că ele distilează sufletul. Cu cât loveşte cineva mai mult hainele şi le stoarce, cu atât se curăţă mai mult, precum şi caracatiţa şi supeaua* prin multa lovire se înmoaie mai bine şi li se curăţă negrelile.

Dimpotrivă, răsfăţările lumeşti ale laudelor vatămă mult sufletele ce sunt bolnave duhovniceşte şi distrug pe cei virtuoşi în această viaţă deşartă (prin laude), când nu-şi ascund virtuţile lor. Laudele ar trebui să fie mai puţine decât virtuţile noastre, ca să ni se încline cântarul duhovnicesc spre cei drepţi în ziua Judecăţii şi să vedem faţa lui Dumnezeu.

Vai nouă când ni se face reclamă că suntem harbuji buni, iar noi pe dinăuntru suntem dovleci (vai ţie, sărmane Paisie!).

* Supea: vietate de mare din familia caracatiţelor

Vai și de trei ori vai când nu luăm aminte și dăm celorlalți impresia că suntem sfinți, căci prin aceasta ne osândim pe noi înșine veșnic, deoarece nimeni nu se va ruga, când vom muri, pentru odihna sufletului nostru, lucru de care vom avea nevoie, ci toți ne vor ferici. (Din păcate nici eu n-am luat aminte nici la aceasta și mi-am omorât sufletul; rugați-vă să-l odihnească Bunul Dumnezeu.)

Odihna lumească și odihna în gândul nostru niciodată nu aduc odihnă în suflet, nici în viața de acum, pentru că lipsește mângâierea dumnezeiască, nici în odihna ceea ce va să fie nu duc, ci încep să chinuiască de aici și continuă în munca cea veșnică, cea nesuferită.

Cel ce se rănește pentru că s-a micșorat în ochii oamenilor prin neatențiile lui, și nu se rănește pentru că L-a rănit pe Hristos, mereu va fi rănit și nemângâiat și va cădea mereu, până ce-și va schimba tipicul, se va smeri, și numai atunci se va izbăvi de căderile de aici și de cea veșnică ce îl așteaptă.

Cel ce se bucură când este lăudat de oameni este batjocorit de draci.

În iubitorul de slavă deșartă nimeni nu va găsi roadă duhovnicească, iar dacă va găsi puține și acestea vor fi goale. În timp ce smeritul, având sărăcia duhovnicească, are bogăție duhovnicească.

Oamenii lumești, ce se hrănesc trupește cu mâncăruri bogate și sufletește cu cuvinte de laudă, rămân flămânzi și goi duhovnicește. Scaunele și stăpânirile ce le urmăresc vor rămâne în lumea cea deșartă, iar ei vor rămâne cu visurile lor ce-i vor chinui mai mult în cealaltă viață, căci ele li s-au făcut pricini să se lipsească de bunurile cerești. În timp ce aceia ce s-au nevoit duhovnicește și au preferat mâncarea smerită și scăunelul smerit (în loc de fotoliu) - punându-se pe ei înșiși pe scăunel s-au judecat pe ei înșiși- vor scăpa de judecata Dreptului Judecător în ziua Judecății și vor moșteni raiul ca niște fii vrednici ai lui Dumnezeu.

Când tindem să ne îndreptățim în această viață și fugim de mustrare, aceasta dovedește că avem încă viu în noi gândul lumesc și acea mâhnire atunci nu va avea deloc pocăință, ci complezență, care va otrăvi sufletul și trupul cu veninul ce-l picură.

Cel ce plânge pentru că a rănit pe Hristos cu păcatele lui primește îndată mângâierea dumnezeiască, potrivit cu măsura mâhnirii sale.

Sufletul mare și gingaș (sensibil) nu se folosește de cercetarea minuțioasă a păcatelor sale, până ce se va întări duhovnicește, pentru că vicleanul îl luptă atunci cu sensibilitatea exagerată, ca să-i creeze neliniște. Vicleanul nu merge contra noastră, ci potrivit cu apele noastre. Adică încearcă să mărească hohotele și mâhnirea ca să întristeze sufletul și să-l înece cu neliniște.

În mod firesc, femeile sunt luptate mai mult de sensibilitatea exagerată ce o lucrează vicleanul, deoarece nu sunt ajutate nici de inima lor multă, și nici de mai puțina lor rațiune ce o au în comparație cu bărbații (care au mai multă rațiune și bărbăție și mai puțină inimă).

Dacă se întâmplă ca vreo femeie să aibă puțina ei minte ascuțită în viclenie și din fire să aibă mai multă răutate și mai puțină dragoste, considerându-le pe acestea bărbăție, și de aceea se mândrește, atunci - ferească Dumnezeu - îl poate întrece pe Papă în infailibilitate și pe Mussolini în barbarie.

Răutatea cu mândrie e un vrăjmaș mai mare și decât diavolul, deoarece nu numai că spurcă virtuțile și le face nefolositoare, ci obosește și trupul și osândește sufletul.

Precum o gaură mică la o conservă e în stare s-o strice, deoarece primește aer, așa și numai un gând mândru dacă ne trece prin cap și prinde atunci aer, face nefolositoare virtuțile noastre.

Egoismul de cele mai multe ori va face cele mai

mari pagube duhovnicești, pentru că el este copilul cel mai vioi și mai fără rânduială al mândriei.

În mod firesc, dacă nu ar exista acest "eu", și oamenii ar folosi numai "tu, el, acela" ar exista smerenie și dragoste și binecuvântarea lui Dumnezeu în lume, iar oamenii atunci ar trăi pe pământ ca în rai.

Bunul Dumnezeu să dea această binecuvântare făpturilor Sale. Amin.

Ispitele

Încercările pe care le îngăduie Dumnezeu sunt potrivite cu puterea noastră de a răbda dar, din păcate, de multe ori se adaugă și batjocurile și indiscrețiile oamenilor nemilostivi, și atunci ne îndoim. Vântul puternic de obicei rupe copacii sensibili și dezrădăcinează pe cei ce nu au rădăcini adânci. Iar celor ce au rădăcini adânci le ajută să înainteze și să se înrădăcineze încă mai adânc.

Bunului Dumnezeu însă nu Îi place modul sălbatic și nemilostiv care pe unii îi dezrădăcinează și pe alții îi rupe, ci a ne comporta în mod milostiv, precum și Dumnezeu este milostiv, și a ajuta pe semenii noștri cu dragoste și compătimire, deoarece oamenii nu sunt copaci, ci chipuri ale lui Dumnezeu.

Firește, nimeni nu poate vătăma sufletul omului, decât numai el însuși.

În încercările pe care le îngăduie Dumnezeu, fiecare este probat și își descoperă singur starea lui duhovnicească, nevoindu-se să se smerească, spre a fi răsplătit cu har de către Dumnezeu atunci când în chip smerit le primește cu bucurie ca medicamente pentru sufletul său, și cu răbdare Îl slăvește și Îi mulțumește lui Dumnezeu. Bine este nouă că îngăduie Bunul Dumnezeu să fim încercați, pentru că altfel am fi avut patimi ascunse și pretenții nesăbuite în ziua

Judecății. Căci dacă le-ar fi trecut cu vederea pe acestea și ne-ar fi luat în rai așa cum suntem, am fi creat și acolo probleme. De aceea îngăduie aici ispitele, ca să ne curețe de praf, să se purifice sufletul nostru cu întristările și plânsetele, ca să fim nevoiți să scăpăm la Dumnezeu și să ne aflăm mântuirea.

Oamenii depărtați de Dumnezeu sunt cei mai nefericiți din lume și în viața aceasta și în cea viitoare, cea veșnică. Iar mai nefericiți și decât acești oameni sunt diavolii, care s-au depărtat de Dumnezeu mai înainte cu mii de ani și continuă să se îndepărteze prin mândria și răutatea lor și să rămână nepocăiți.

Mai fericiți însă decât toți oamenii sunt cei ce au arătat mare pocăință cu durere și înfrângere lăuntrică, în acest fel biruind pe vrăjmașul cel mai dur; și smerindu-și și trupul lor cel fără de rânduială prin asceză - l-au supus duhului -, pricinuiesc mare bucurie în cer prin pocăința lor (prin întoarcerea lor la Dumnezeu).

Când păcatul se învechește în om, diavolul în mod firesc dobândește mai multe drepturi, și ca să plece va trebui să stricăm casa cea veche și să o zidim pe cea nouă.

Cei ce din naștere au diavol în ei au plată foarte mare când nu cârtesc până ce se vor elibera prin harul lui Dumnezeu. Iar cei ce ei înșiși s-au făcut pricină va trebui ca și ei înșiși să se nevoiască.

Cei care s-au născut cu multe patimi moștenite și s-au nevoit să le taie, dobândind și virtuți, sunt mai de lăudat decât copiii care au aflat datorii de la părinți și le-au plătit și au dobândit și mare avere.

În această viață nu trebuie să ne neliniștim pentru nedreptățile ce ni le fac fie oamenii, fie dracii, deoarece acestea nu neliniștesc nici pe Dumnezeu, căci El scrie aceste nedreptăți în casieria Sa cea cerească, unde le păzește spre a ne da dobândă.

Cel ce privește la dreptatea omenească este fără de minte, și mai fără de minte este cel ce nu uită nedreptățile ce i le-au făcut alții și binele ce l-a făcut el altora.

Mai multă recunoștință trebuie să datorăm acelora care s-au purtat urât cu noi decât acelora care se poartă mereu cu recunoștință față de noi și ne răsplătesc în această viață deșartă.

De asemenea, mai mare binecuvântare decât toate este atunci când ne clevetesc pe nedrept și primim aceasta cu tăcere și blândețe.

În mod firesc, cei care sunt aproape de Dumnezeu niciodată nu clevetesc, deoarece nu au răutate, ci numai bunătate, și orice rău este aruncat asupra acestor oameni sfințiți se sfințește (răul acela), iar ei simt o bucurie mare și ascunsă.

Iar oamenii depărtați de Dumnezeu mereu sunt lipsiți de mângâiere și se chinuiesc îndoit, deoarece cel ce nu crede în Dumnezeu și în viața ce va să fie, pe lângă faptul că rămâne fără mângâiere, își osândește și sufletul său veșnic. Oamenii care nu cred în Dumnezeu, sau cred puțin în El și mult în "eul" lor, aduc catastrofe în lume, dar nu izbutesc în planul lor diavolesc. Iar asta deoarece deși acești oameni răi apucă să se concentreze, ei sunt despărțiți îndată de dracii cei răi prin mâncătoria dintre ei, pentru că diavolul care îi concentrează nu are dragoste ca să-i unească, nici smerenie, ca să se rabde unul pe altul, și nici răbdare, și astfel se destramă răul înainte de a face marele rău.

Din păcate, duhul lumesc mereu ascute mintea în viclenie, și cel ce nedreptățește pe semenul său consideră asta izbândă și ia desigur și titlul: "Acesta e diavol; toate le reușește", în timp ce lăuntric suferă de mustrarea conștiinței (micul iad).

Nu există foc mai mare ca arderea lăuntrică a sufletului de către conștiință, care îl chinuie și-l roade mereu

încă din această viață ca un cariu, iar în cealaltă, cea veșnică, în mod firesc îl va roade și mai mult viermele cel neadormit, dacă omul nu se pocăiește în această viață și nu întoarce nedreptățile făcute semenilor lui, fie numai și cu buna sa intenție, în cazul că nu poate în alt fel.

Omul nepocăit este cel mai fără de minte din lume, deoarece pe lângă că se chinuiește de o necontenită neliniște, pentru că nu se pocăiește ca să scape din acest mic iad, care-l va duce în cel mai rău, se lipsește și de bucuriile paradisiace de pe pământ, care vor fi într-o mult mai mare măsură în rai, alături de Dumnezeu.

Nu există mai mare bucurie în lume ca dragostea de Dumnezeu, care, dimpreună cu afecțiunea Sa dumnezeiască, se dă din belșug fiilor Lui cei iubitori încă din această viață; ea numai se trăiește și nu se poate exprima. Cu cât mai mult nu va fi acea dragoste mai mare, pe care ne-o păstrează în rai și nu ne-o dă acum, pentru că n-am putea-o cuprinde în inima noastră de lut!

Sfințenia

Din focurile ispitelor, Sfinții au dobândit Sfințenia și experiența duhovnicească, pe care ni le-au lăsat nouă, cei de după ei, ca să ne apărăm de vicleniile ucigașului de oameni.

În războaiele mari pe care Sfinții le-au dat împotriva patimilor, ieșind biruitori, ei au primit cununile biruinței de la Hristos, împreună cu har îmbelșugat, de aceea și acum ne ajută din cer cu mijlocirile lor, pentru care le datorăm multă recunoștință și evlavie.

Cel ce cinstește pe sfinți fără îndoială cinstește cu mult mai mult pe Maica Domnului; de asemenea, cel ce cinstește mult pe Maica Domnului în mod firesc cinstește mai mult pe Sfânta Treime.

Sfinții nu iau în nume de rău, ca oamenii, dacă cinstim mai mult un sfânt mai mic decât pe unul mai mare, pentru că sunt sfinți și nu au micimile omenești. Sfinții au în mod firesc sfințenia omenească, și nu desăvârșirea dumnezeiască, care este Hristos. De aceea nu trebuie să ne smintim când vedem vreo mică nedesăvârșire printre virtuțile Sfinților. Nici iarăși să luăm ca pildă o nedesăvârșire ce au avut-o la începutul drumului duhovnicesc și să ne îndreptățim neputințele noastre, deoarece la începutul instruirii lor duhovnicești Dumnezeu a lucrat luându-le pentru puțin harul Său ca să-și cunoască neputința lor omenească, să se smerească, ca apoi să primească har îndoit, și astfel să avem și noi pilde de urmat.

Dar de unde știm dacă cele mai multe din neputințele ce le arătau Sfinții nu erau prefăcute, pentru ca să-și ascundă sfințenia lor? Aceasta deoarece dacă Sfinții și-ar fi vândut sfințenia nu ar mai fi avut sfințenie și în mod firesc nu ar mai fi fost Sfinți.

De aceea trebuie să-i avem la mare evlavie și să înțelegem că datorăm multă recunoștință chiar și Sfinților necunoscuți, care ne ajută în tăcere cu mijlocirile lor și cu pilda tăcută a marii lor smerenii, care s-au rugat lui Dumnezeu cu insistență - așa îmi spune gândul - să rămână necunoscuți, ca să nu fie cinstiți de oameni și să continue a-i ajuta pe oameni în același chip, "în ascuns"*.

Sfinții s-au nevoit, firește, fiecare în felul său, duhovnicește, și ne ajută acum iarăși fiecare în felul său sfânt, vorbind fiecărui suflet în limba ce o vorbește și o poate înțelege, ca să se folosească.

Toți Sfinții s-au nevoit pentru dragostea lui Hristos. Sfinții Mucenici și-au vărsat sângele lor, Cuvioșii Părinți și-au vărsat sudoarea și lacrimile, au făcut experiențe

* Mt. 6, 4

duhovnicești cu ei înșiși ca niște buni botanologi, s-au amărât pe ei înșiși din dragoste și pentru chipul lui Dumnezeu, și și-au lăsat rețetele lor duhovnicești, ca prin ele să prevenim răul sau să ne tămăduim o eventuală boală duhovnicească de mai înainte, să dobândim sănătate și, dacă cuprinși de mărime de suflet vrem să-i imităm în nevoințe, chiar să ne și sfințim.

Firește, nu se compară toate nevoințele cuvioșilor: posturile, privegherile etc., nici chinurile tuturor sfinților mucenici cu Patima Domnului nostru, deoarece pe toți i-a ajutat Hristos și durerile lor li s-au îndulcit de marea Lui dragoste și astfel cuțitul călăului l-au simțit pe gâtul lor mai dulce chiar decât arcușul viorii, în timp ce pentru Sine Hristos n-a folosit deloc puterea Sa dumnezeiască și a suferit multă durere în trupul Său gingaș, din dragostea Sa cea multă pentru zidirea Sa, pe care dragoste dacă ar simți-o omul numai atunci ar deveni om adevărat și interiorizat. Iar fără ea este mai nesimțitor și decât zidirile lui Dumnezeu, precum soarele a simțit Patima Domnului și s-a întunecat, nesuferind s-o vadă; pământul și el s-a cutremurat când a văzut-o; pietrele și ele s-au despicat, mormintele și ele au simțit-o atât de puternic, încât s-au deșteptat din ele mulți adormiți de demult și i-au scos afară să protesteze împotriva acelei purtări nemulțumitoare a oamenilor față de Binefăcătorul și Izbăvitorul lor, Dumnezeu.

De aceea, pentru că n-am adus nimic lui Hristos, cel puțin să nu-L omorâm, ci să-I afierosim recunoștința noastră și cu evlavie multă să prăznuim Patima Lui cea Sfântă. De asemenea și pe Sfinții noștri, care și-au vărsat fie sângele, fie sudoarea și lacrimile pentru dragostea lui Hristos, să-i prăznuim cu evlavie, ca să ne ajutăm pe noi înșine. Când auzim Sinaxarul lor: "În această zi pomenirea Sfântului..." să stăm în picioare cu evlavie, ca și ostașii în poziție de drepți, când se citesc numele fraților lor eroi căzuți.

Nevoința și dreapta socoteală, împreunate cu smerenia și cu dragostea sfințesc pe om foarte repede și cu mai puțină osteneală trupească.

Cu cât înaintează cineva în viața duhovnicească cercetându-se pe sine însuși, cu atât mai mult i se deschid ochii sufletului său și deosebește mai bine greșelile sale și multele faceri de bine ale lui Dumnezeu; în felul acesta omul se smerește și se zdrobește lăuntric, atrăgând în mod firesc harul lui Dumnezeu, iluminarea dumnezeiască, prin venirea cărora omul dobândește mai multă dreaptă socoteală.

Pe cel foarte sensibil și mare la suflet Dumnezeu nu-l ajută să-și cunoască nici păcătoșenia sa, nici multele faceri de bine ale lui Dumnezeu, ca să nu deznădăjduiască, ci cu cât înaintează și se întărește îi descoperă acestea. Iarăși, nici pe omul care are mândrie nu îl ajută să-și taie patimile, ca să nu devină mai mândru. Când se va scârbi omul de sine însuși din pricina căderilor continue și-și va cunoaște slăbiciunea sa și se va smeri, atunci se apropie harul lui Dumnezeu de el și îl ajută să urce treptele duhovnicești din două-n două.

De aceea nu trebuie să cântărim sfințenia semenilor noștri cu cântar omenesc, deoarece numai Dumnezeu cunoaște adâncurile oamenilor, ca știutor al inimilor.

Ceea ce va mișca mai mult pe Dumnezeu în ziua Judecății va fi lucrarea ce a făcut-o fiecare din noi pentru omorârea omului său celui vechi.

Mai mare valoare are unul ce a dobândit virtuți prin nevoință decât cel ce s-a născut cu virtuți firești și care va trebui să le dubleze ca să audă: "Bine, slugă bună..."

În mod firesc toți oamenii au puțin discernământ dar, din păcate, cei mai mulți dintre noi nu îl folosim pentru noi înșine, ci pentru semenii noștri (ca să nu... discernem

cele ce ne privesc) și îl spurcăm cu judecata și osândirea și dorința de îndreptare a altora. În timp ce ar trebui să avem dorință numai pentru noi, cei care nu ne hotărâm să ne nevoim "la cald", să ne tăiem patimile, să ne eliberăm sufletul nostru ca să zboare la Dumnezeu.

Cei ce nu se hotărăsc să înceapă nevoința cu mărime de suflet, ci își rostogolesc viața lor spre pierdere de timp, mereu sunt amețiți și bolnavi sufletește și trupește, în cele din urmă făcând nefolositoare și harismele pe care li le-a dat Dumnezeu, fapt pentru care li se va cere răspuns.

Omul inteligent și cu discernământ pune în valoare nu numai harismele pe care i le-a dat Bunul Dumnezeu și facerile de bine ale oamenilor pentru sporirea sa duhovnicească, ci și nedreptățile, disprețuirile etc. semenilor lui, pe care le atribuie răutății ucigașului de oameni, de care îi pare rău pentru halul înfricoșător în care a ajuns, precum îi pare rău și pentru halul în care a ajuns sufletul său și cere mila lui Dumnezeu.

Prihănirea de sine cu judecarea de sine ajută mult la curățirea solzilor de pe ochii sufletului nostru, pentru a vedea curat.

Cei sensibili vor trebui să fie foarte atenți la prihănirea de sine, pentru că vicleanul încearcă să-i aducă la deznădejde (prin sensibilitate exagerată). Prihănirea de sine va trebui să fie însoțită totdeauna de nădejdea în Dumnezeu. În cazul acesta, dacă cineva simte neliniște va trebui să înțeleagă că aghiuță și-a băgat coada sa.

Când cineva suferă mult pentru păcătoșenia sa, sau pentru nemulțumirea sa față de Dumnezeu, dar nădăjduiește mult în Dumnezeu, mult va fi și mângâiat de Dumnezeu. Nu trebuie să deznădăjduim atunci când ne nevoim dar nu vedem nici o sporire, ci o continuă stare pe loc. Noi, toți oamenii, cu puterile noastre omenești, nu facem nimic, cu toate că unul face mai mult iar altul mai puțin. Dar văzând

Hristos mica noastră încercare omenească, pune la început o monedă analogă (cu încercarea), și astfel nimicurile noastre capătă valoare și vedem puțină sporire. De aceea nu trebuie să deznădăjduim, ci să nădăjduim în Dumnezeu.

Numai pentru "eul" nostru trebuie să deznădăjduim și să încercăm, pe cât putem, să-l zdrobim repede, înainte de a ne zdrobi el pe noi. Cei ce se nevoiesc în mod egoist, cu posturi, privegheri etc., se chinuiesc fără folos duhovnicesc, deoarece bat aerul și nu pe draci. În loc să izgonească ispitele, primesc mai multe și, prin urmare, întâlnesc multă greutate în nevoința lor (simt că se îneacă de neliniște). În timp ce la acei care se nevoiesc mult, cu multă smerenie și multă nădejde în Dumnezeu, inima lor se bucură și sufletul lor se întraripează.

Fiecare faptă și fiecare virtute a noastră are nevoie de smerenie, dragoste și discernământ, discernământ care este sarea virtuților. De aceea și Hristos ne spune în Evanghelie: "Orice jertfă va fi sărată cu sare."*

E mai de preferat să mănânce cineva de două ori pe zi câte puțin și să aibă mai multă smerenie și stomac mai ușor, decât să mănânce "o dată pe zi" și să-și umfle atât stomacul cât și capul cu multă mândrie.

Discernământul ajută mult la câștigarea liniștii lăuntrice a sufletului, care contribuie mult la asceză, deoarece hrănește sufletul și trupul cu puteri mai mari decât cele rezultate din hrana materială. Iar când nu există liniște lăuntrică și cele mai bune mâncăruri sunt otrăvite din multul venin ce picură mereu, vătămând omul și sufletește și trupește.

Cei ce sunt hrăniți de dragostea lui Dumnezeu de multe ori neglijează hrana materială sau, atunci când mănâncă, nu simt că mănâncă, deoarece și atunci Îl simt pe

* Mc. 9, 49

Dumnezeu cu tărie și se hrănesc din binecuvântarea cea dulce a dragostei Sale.

Pofta pentru mâncăruri bune este momeala celui viclean și cel care nu le taie se prinde în cârligul vrăjmașului și după aceea se prăjește în propria sa grăsime de trupul său aprins. Dimpotrivă, pofta pentru hrană duhovnicească taie inima de la cele pământești și urcă sufletul în ceruri, gustând din hrana îngerilor.

Pe cei ce nu-și înfrânează inima lor de la dorințele materiale, nu de la cele absolut necesare - aici nici nu încape cuvânt pentru dorințele trupești - și nu-și adună mintea lor în inimă, ca să le dea împreunate lui Dumnezeu, ci le lasă nestăpânite, îndoită nefericire îi așteaptă.

Când lipsește trezvia lipsește și mintea din cap (este furată de aghiuță), și atunci noi rămânem numai cu trupul, fără minte, ca bușteniii. Iar când mai târziu ne adunăm mintea, ea este greu încărcată de gunoaie pe care vicleanul le folosește ca surcele ca să ne aprindă foc în buștean (trup), iar atunci el ne batjocorește și saltă, bucurându-se cu răutate. Ca să nu ni se răspândească mintea trebuie s-o obișnuim să sugă numele cel dulce al lui Iisus înlăuntrul inimii noastre, pentru ca să adunăm sporire duhovnicească. Pentru că atunci când lipsește mintea este ca și cum ar lipsi stăpânul casei și atunci se risipește casa.

Dacă nu avem mintea adunată în timpul studiului duhovnicesc, nu ne folosim nicidecum, ci doar pierdem timpul și ne obosim fără rost, pentru că nimic nu vom putea ține minte, asemenea tipografului care, avându-și mintea aiurea, nu pune cerneală în tiparniță, făcând ca mașinile să lucreze în aer, netipărind nimic.

Cei care își au mintea adunată când citesc, dar se mulțumesc numai cu cititul, fără să pună nimic în practică în vederea sporirii lor duhovnicești, se aseamănă cu agricultorii aceia care se îngreuiază să pună mâna pe plug,

ci stând la umbră deasă citesc mereu cărți despre agricultură și învață multe lucruri teoretice, dar rămân nelucrători și nefericiți.

Femeile se odihnesc și ele mult prin lectură și se pot folosi mai mult decât bărbații, deoarece le lipsește rațiunea multă, având mai multă credință dar, din păcate, puține sunt acele care se folosesc și sporesc, pentru că cele mai multe atunci când se cercetează pe ele însele le apucă boceala și continuă boceala și cercetările microbiologice duhovnicești, fără să înceapă să-și taie mai întâi patimile cele groase și apoi pe cele mici, care și singure dispar încet-încet cu harul lui Dumnezeu.

Deși cele mai multe dintre femei au predispoziții pentru viața duhovnicească, totuși au o mică sporire. Ele au mai puțină rațiune, dar asta nu numai că nu vatămă, ci folosește în problema credinței, în timp ce bărbații, cu rațiunea lor, își clatină credința. Femeile au de asemenea și dragoste în firea lor și își pot dărui inima lor lui Dumnezeu, în timp ce bărbații au nevoie de a fi lucrați, pentru ca inima lor să înceapă a lucra pentru Dumnezeu. De altfel, omul nu se deosebește de o statuie de piatră atunci când nu-i lucrează inima.

Prin urmare, toți avem predispoziții duhovnicești, fie bărbați, fie femei, și nu avem scuze, numai să vrem să punem în valoare posibilitățile analoge ce ni le-a hărăzit Dumnezeu, astfel ca să ajungem în rai lângă El, ca să Se bucure și să ne bucurăm și noi ca fii ai Lui.

Așa cum Bunul Dumnezeu Se poartă mereu cu noi cu dragoste și bunătate și ne cheamă în rai, așa și noi nu trebuie să ne purtăm în mod barbar cu semenii noștri și să ne odihnim la gândul că trimitem suflete în rai cu felul nostru aspru de a fi.

Cel ce se poartă barbar, chipurile deoarece astfel folosește duhovnicește sufletele, este mai rău decât

Diocleţian, pentru că acela a fost idolatru şi nu creştin.

Hristos nu ne recomandă să omorâm oameni prin comportamentul nostru barbar, ca astfel să trimitem suflete în rai, ci să ajutăm pe semenii noştri ca să mergem cu toţii în rai. În mod firesc, cei ce suferă martiriu de la creştini au mai mare plată şi decât mucenicii, dacă suferă cu bucurie şi nu judecă pe cei ce îi chinuiesc, ci le sunt recunoscători pentru răscumpărarea păcatelor lor sau pentru răsplata de care îi învrednicesc - dacă n-au fost vinovaţi în viaţa lor - şi pentru cununa ce o vor lua de la Hristos prin mijlocirea lor.

Omul pătimaş când mustră pe cel egoist este ca şi cum ar lovi tunul în piatră de amnar şi ar scoate foc. Iar dacă cel fără discernământ îl mustră pe cel sensibil mult îl răneşte. Aceasta ar fi ca şi cum un om sălbatic ar lua o perie de sârmă groasă şi ar curăţi o mică urdoare de la ochiul unui prunc.

Tot astfel cel ce predică în mod egoist şi cu tulburare (din patimile sale) cuvântul lui Dumnezeu se aseamănă cu ariciul care duce boabe de struguri în ţepii lui ca să-şi hrănească puii săi însă, mişcându-se mai nervos, mai mult îşi răneşte puii săi - mai ales când sunt sensibili - decât îi hrăneşte.

Cei ce au mult discernământ au o nobilă dragoste şi smerenie şi chiar adevărul amar îl îndulcesc prin bunătatea lor, spunându-l cu multă simplitate şi folosind astfel mai mult decât prin cuvinte dulci, precum medicamentele amare folosesc mai mult decât siropurile dulci.

Dragostea lăuntrică descoperă pe cel ce o are, deoarece îndulceşte chiar şi pe întreg omul dinafară şi îl înfrumuseţează cu harul dumnezeiesc, care nu se poate ascunde, deoarece iradiază.

Îngerul întotdeauna împarte ca un înger ceea ce are, bucurie şi veselie cerească, în timp ce diavolul ce se camuflează în înger împrăştie tulburare (ceea ce are) sau

irită puțin inima în mod trupesc, ca să înșele sufletul cu plăcerea trupească, ca și cum aceasta ar fi, chipurile, duhovnicească, dumnezeiască.

Omul smerit, chiar și fără experiență de ar fi, distinge pe îngerul lui Dumnezeu de diavol pentru că are curăție duhovnicească și se înrudește cu îngerul. În timp ce acel egoist și trupesc, pe lângă că este înșelat repede de cel viclean, dar transmite și el viclenia și senzualitatea sa, vătămând sufletele bolnăvicioase cu microbii săi duhovnicești.

Omul lui Dumnezeu cel harismatic transmite harul dumnezeiesc și preface pe oamenii trupești, eliberându-i din robia patimilor și, apropiindu-i în felul acesta de Dumnezeu, ei se mântuiesc.

Cei ce se îndepărtează de Hristos se lipsesc de iluminarea dumnezeiască, pentru că lasă expunerea la soare și, ca niște neghiobi, merg acolo unde nu este soare, fiind, prin urmare, răciți și bolnavi duhovnicește. Deși toți am fost înzestrați de Dumnezeu cu harismele respective, cu toate acestea nu le folosim spre mântuirea sufletului nostru și cea a semenilor noștri, ci, de cele mai multe ori, cei mai mulți le folosim spre răul nostru și al celorlalți.

Dacă cel blând sau cel nepătimaș din fire este ajutat și de caracterul său pentru sporirea sa duhovnicească, cel aprins sau mânios se ajută de două ori de puterea caracterului său, ca să o folosească atât împotriva patimilor sale, cât și a celui viclean.

Cei ce n-au luat aminte la viața lor lumească și au dobândit obișnuințe rele să primească acum fără să cârtească războiul vicleanului, fără să primească pofte rele și astfel, nevoindu-se, se vor curăți și vor veni la măsura oamenilor nevinovați care n-au cunoscut nici păcate mari, nici n-au dobândit obișnuințe rele și nici nu duc un război mare.

Avem nevoie de multă luare-aminte ca să nu primim

deloc telefoanele viclene ale vrăjmașului (gânduri rele), ca să nu întinăm "Biserica Sfântului Duh"*, căci atunci ne părăsește harul lui Dumnezeu și ne întunecăm.

Omul care ia aminte la curăția sa duhovnicească și o păzește păstrează și harul dumnezeiesc și vede totdeauna curat, și pe cele necurate le face bune în atelierul său duhovnicesc cel bun; hârtiile cele nefolositoare le face șervețele curate, coli, caiete etc. Obiectele sparte de bronz le face sfeșnice, iar aurul sfinte potire. Și iarăși, dimpotrivă, omul ce primește viclenia și gândește în mod viclean și pe cele bune le preface în rele, precum fabrica ce face material de război, făcând din aur gloanțe și proiectile de tun, deoarece așa au fost alcătuite mașinăriile ei.

De aceea, să nu îngăduim deloc gândul cel rău și să lucrăm numai cele bune, dacă voim ca fabrica cea rea a inimii noastre să se transforme în bună.

Nu trebuie, firește, să se nevoiască nimeni cu scolasticitatea bolnăvicioasă, ca să nu se înece apoi în neliniște (luptându-se cu gândurile), ci să-și simplifice nevoința sa nădăjduind în Hristos, iar nu în el însuși. Hristos este dragoste, bunătate și mângâiere și niciodată nu îneacă, ci are oxigen duhovnicesc din belșug, mângâierea dumnezeiască. Altceva este lucrarea duhovnicească subțire și altceva este scolasticitatea bolnăvicioasă, care îneacă în neliniște lăuntrică (din pricina silirii exterioare fără discernământ) și vatămă capul cu durerea de cap.

Cu scolasticitate nici asupra celorlalți nu trebuie să insistăm, ca să nu ne doară capul presându-i, fie spunându-le de multe ori adevărul, dacă aceia nu cunosc adevărul, ci numai minciuni. (Aceasta ar fi ca și cum ar încorda cineva ceasurile cu arcurile sărite de pe axe.) Dar și celor care cunosc adevărul dar îl fac al lor, prin modul lor propriu de cugetare, spre a-și susține ideile lor, mai bine e

* I Cor. 6, 19

să-i evităm, ca să nu ne ostenim în zadar și a irosi marile adevăruri, deoarece atunci când peretele e zidit cu pământ nu prinde tencuială de var, ci de pământ cu paie.

Cei ce au o stare de mânie și de tulburare și forțează situațiile ca să aducă, chipurile, bunătate și liniște sufletească în lume, seamănă cu vântul puternic și mânios care lovește și amenință marea cu valurile înspumate pe care le ridică aparent spre a o liniști, dar astfel afundă corăbiile și în larg, și în port.

Să nu dorim să liniștim, chipurile, pe alții, dacă noi înșine nu avem liniștea lăuntrică a sufletului. Nici să așteptăm liniștea interioară de la duhovnicul nostru dacă nu ne vom împăca mai întâi lăuntric cu omul pe care l-am rănit sau nedreptățit, dacă există posibilitatea să-l aflăm. Nici să folosim îndreptățiri în mărturisirea noastră, pentru că acestea vor deveni îngreuieri pentru conștiința noastră.

Pe cel foarte smerit și sensibil nu trebuie să-l mustrăm cu asprime, deoarece se poate încărca cu mai multă greutate decât a greșit și e în primejdie să se îndoaie.

Pe cel egoist și încăpățânat nu trebuie să insistăm să-l smerim cu cuvinte, ci prin rugăciune și smerenie, pentru că dacă insistăm și acela se va înspuma, și noi ne vom obosi, vom transpira și ne vom mâhni.

Comportamentul fără discernământ de cele mai multe ori pricinuiește mai mare rău decât comportamentul celor foarte nebuni, care sparg capete, deoarece cei fără discernământ cu cuvintele lor tăioase rănesc inimi sensibile și de multe ori le rănesc de moarte (duc sufletele la deznădejde).

Precum iarăși foarte rău face și noblețea lumească care se preface, pentru că te poți înșela, îți deschide inima și în cele din urmă îți spulberă evlavia în omul lumesc, care nu știe ce înseamnă evlavia. (Ca și cum ar da cineva lire de aur celui care cunoaște numai drahmele de bronz.)

Nici să nu pierdem vremea noastră fără scop, dojenind duhovnicește pe oamenii care se odihnesc în discuții lumești și rostesc moduri de exprimare egoiste.

Cu oamenii cunoscuți e bine să luăm aminte în discuții, căci dacă nu există un subiect comun de discuție se începe duhovnicește și se sfârșește în bârfă femeiască. Și nu numai că pierdem vremea, ci pierdem și sufletul nostru cu judecata, deși nu avem dreptul să judecăm pe nimeni, nici oameni, nici situații, ci, dacă putem, să ajutăm într-o situație după discuția noastră îndurerată. Nici pe morți nu trebuie să-i osândim, deoarece sufletele tuturor oamenilor sunt, din fericire, în mâinile lui Dumnezeu; astfel procedând, cred că vom afla mila.

Ceea ce se impune fiecărui ortodox este să pună neliniștea cea bună și în heterodocși, adică să înțeleagă că se află în înșelare, ca să nu se odihnească în mod fals în gândul lor și să se lipsească și în această viață de binecuvântările cele bogate ale Ortodoxiei, iar în cealaltă să se lipsească de binecuvântări încă mai multe și veșnice, cele ale lui Dumnezeu.

Acela pe care trebuie să-l judecăm cu asprime, și avem tot dreptul, este pe noi înșine. Dacă nu ne vom pedepsi noi pe noi înșine în viața aceasta pentru greșelile ce le-am făcut și dacă nu vom tăia și relele noastre dorințe, ele ne vor chinui veșnic.

Prin urmare, nu ne este absolut necesar să știm când va fi a Doua Venire a Domnului, deoarece atunci când moare cineva se judecă potrivit cu starea în care l-a găsit moartea.

Bunul Dumnezeu să ne dea pocăință, ca să moștenim raiul ca niște fii ai Săi, rai pe care ni l-a pregătit ca un Părinte iubitor de fii. Amin.

EPISTOLA a III-a

"Plante duhovnicești"

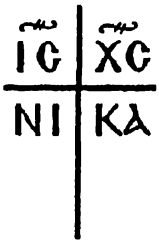

Chilia Cinstitei Cruci, 13.01.1971

Surorilor în Hristos, binecuvântați!

Cu mai multe zile în urmă am primit scrisorile voastre și m-am gândit să vă trimit puține plante duhovnicești. Firește, personale nu am avut, însă în Grădina Maicii Domnului sunt destule. Le am de la un monah lucrător, nu foarte cunoscut mie, dar care a folosit mult sufletul meu, pe care le și citez ca să înțelegeți mai bine ce fel de plante a prescris pentru fiecare patimă. Poate că nu vă fac trebuință acum, dar e bine să se afle, pentru că oameni suntem. Sunt încă și aceste coli străine, cu care împachetez aceste plante străine.

Deoarece cea mai mare boală e mândria, care ne-a tras din rai pe pământ și de pe pământ încearcă să ne ducă în iad, încep de la ea.

* *

L-a întrebat oarecine:

- Cum este cu putință, Părinte, să nu mă mândresc, când văd că-mi vin gânduri înțelepte și mă admiră colegii mei?

A răspuns:

- Cele ce ne vin în creier de sus, frate, sunt de la Dumnezeu. Cele ce le scoate creierul nostru pe nas sunt ale noastre.

* *

A fost întrebat de un altul:

- De ce, atunci când mă rog ca să mă slobozesc de vreo patimă, sau pentru vreun cunoscut al meu, câteodată mă aude Dumnezeu, iar alteori nu, deși mă ostenesc în rugăciune?

A răspuns:

- Dumnezeu cercetează mai mult câtă smerenie avem, iar nu câtă osteneală depunem. Dacă avem mândrie, care aduce și căderile, iar noi ne rugăm să ne tămăduiască căderile, și ne aude Dumnezeu, și ni le tămăduiește, ce folos? De aceea Bunul Dumnezeu nu ne aude, căci poate multele căderi ne sunt de folos, ca să ne smerim. De aceea, când nu ne tămăduiește patima, trebuie să înțelegem că există mândrie și va trebui să-L rugăm să ne tămăduiască de aceasta, iar toate celelalte pleacă singure atunci.

* *

A fost întrebat odată de un monah:

- Când eram în lume, Părinte, eram mai bun; acum, de când am venit la mânăstire, de ce sunt mai rău?

A răspuns:

- Acesta e adevărul, frate, deoarece în lume te comparai cu mirenii; în mânăstire te compari cu sfinții.

A fost întrebat altădată:

- Ce să fac, Părinte, căci pizmuiesc și de multe ori mă bucur când frații mai sporiți fac greșeli?

A răspuns:

- Să spui: "Dumnezeule, Te rog să-i ajuți pe frați, ca fiecare să ajungă la măsura sfântului al cărui nume îl poartă, iar pe mine să ajung la măsura fraților." Fă așa și vei vedea lucrarea lui Dumnezeu.

* *

A fost întrebat odată de un frate:

- Vreau să plec din mânăstire pentru că nu mă

odihnesc. Oare bine fac?

A răspuns Bătrânul:

- Ești monah?

- Nu, Părinte, frate începător.

- Firește, poți pleca. Dar spune-mi, frate, cât timp ai fost încercat?

- Cam trei ani.

- Dacă te gândești la cele mai dinăuntru ale pustiei, cred că e prea devreme. Dacă cugeți pentru cele mai dinăuntru ale lumii, cred că e prea târziu, deoarece toți cei ce te-au văzut cu rasa timp de trei ani au impresia că ești monah, iar după aceea vor crede că te-ai lepădat de călugărie și vei sminti multe suflete.

- De ce îmi vin aceste gânduri pentru lume?

- Deoarece ai uitat foarte repede ce ai tras ca să te eliberezi de lume. Dacă le-ai fi ținut minte, ai fi încetat să-ți aduci aminte de lume, iar mintea ta s-ar agăța de ceruri.

* *

A fost întrebat de un monah foarte sporit:

- Părinte, mintea mea se mișcă singură în rugăciune nu numai ziua, ci chiar și când doarme. De multe ori mă trezesc și, într-adevăr, continuă fără întrerupere și cealaltă rămășiță a rugăciunii. Nu cumva e o înșelare?

A răspuns:

- Înșelare nu e, frate, dar nici al tău nu e. E darul lui Dumnezeu și va trebui să-I mulțumești, dar și să-L rogi să îl dea și altora care sunt mai buni ca tine. Să spui lui Dumnezeu: "Dumnezeul meu, dacă astăzi nu Te-ai îngrețoșat de mine și mi-ai dat darul Tău cel dumnezeiesc, va trebui să-L dai tuturor făpturilor Tale care sunt cu mult mai bune decât mine."

* *

A fost întrebat altădată de altul:

- Când priveghez mult, atunci îmi vin multe gânduri rele și mă mâhnesc, deoarece de multe ori nici nu le pot alunga. Ce să fac?

A răspuns:

- Frate, privegherea ta ori are mândrie, sau te nevoiești peste puterile tale, lucru care nu este nici acesta curat. Încearcă ca nevoința ta să nu fie seacă și să-ți creeze sentimente false, precum și celorlalți care te văd, căci ele te vor conduce spre înșelare.

- Câte ore trebuie să dorm? Marele Arsenie spune o oră.

A răspuns:

- Marele Arsenie spune o oră dacă ești nevoitor. Și eu îți spun asta, dacă ești Marele Arsenie. Părerea mea este că începătorul, când nu are război, va trebui să doarmă cu discernământ, precum și să mănânce cu discernământ, ca să nu fie ca puiul de găină amețit și să-l mănânce uliul.

Deoarece atunci când face nevoință peste puterile sale și este amețit, neînțelegând nici cele ce le citește, și nici cele ce le spune în rugăciune, și neavând încă rezerve duhovnicești, cum este cu putință să se dezvolte și să rodească? Când este război, și atunci începătorul înainte de a începe să-și lovească trupul cu asprime, trebuie să se cerceteze bine pe sine însuși, dacă nu cumva e de vină mândria și nu trupul, ori judecata etc. Aceasta o înțelegem atunci când, de pildă, facem o mică nevoință (închidere în priveghere) și ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute și nu ne ajută. Din aceasta se dovedește că "picură în altă parte".

* *

A fost întrebat:

- Părinte, de ce Sfinții Părinți au făcut exagerări, deși au omorât pe omul cel vechi?

A răspuns:

- Fratele meu, mă întrebi de îngerii pământești și nu

de oameni. Când omul distruge pe omul cel vechi se face purtător de Dumnezeu. Aflându-se în această stare, mai este cu putință ca el să dorească lucruri materiale? Câteodată mâncau ceva, alteori uitau; la fel și cu somnul. Prezența energică a lui Dumnezeu îi hrănea cu dulceața raiului și în timp ce se aflau în această stare imaterială nu aveau, ca noi, mare nevoie de hrană și somn; aveau putere deoarece aveau pe Hristos locuind întru ei.

* *

A fost întrebat:

- Câte rugăciuni "Doamne, Iisuse..." e bine să facă cineva?

A răspuns:

- Un agricultor scoate cinci mii de kilograme de grâu de pe zece pogoane ce le seamănă, iar altul de pe cincizeci de pogoane nu scoate nici sămânța ce a aruncat-o, rămânându-i osteneala mâinii de pe plug.

* *

A fost întrebat odată:

- Când mergeam la Universitate, Părinte, puteam supraveghea sporirea mea după note. Aici, în viața duhovnicească, nu știu unde mă aflu.

A răspuns:

- Și aici o poți supraveghea după gândurile tale. Dacă îți vin mereu gânduri rele și le alungi, și iarăși vin și le alungi, trebuie să știi că ai trecut în locul (clasa) pocăinței și te nevoiești. Dacă-ți vin uneori gânduri rele și le alungi, iar alteori bune, dacă cele rele sunt zero, iar cele bune zece, potrivit cu monadele poți pune și nota. Dacă vezi, de pildă, că gândurile rele s-au împuținat, și mai multe sunt cele bune, să știi că s-au micșorat zerourile și s-au mărit decarii, îmbunătățindu-se notarea ta. Când încetează să mai vină gânduri rele, și vin numai bune, atunci să știi că s-a făcut curățirea, ți s-a curățit inima ta, peștera ta, transformându-se în Peștera din Betleem.

A fost întrebat odată de un frate:

- Părinte, e rău că mă împotrivesc cu o încăpățânare copilărească chiar și starețului meu?

A răspuns:

- Tipicul, precum știi, o dată rânduiește "Doamne miluiește" de trei ori, altă dată de douăsprezece ori, iar altă dată de patruzeci de ori. Adică patimile nu încetează să fie un rău în toate vârstele și potrivit cu vârsta sa fiecare are și pe "Doamne miluiește". Ceea ce nu pot înțelege este că, deși ești mare, ai încăpățânare copilărească! Dacă totuși insiști că e copilărească, să primești atunci să fi tras de urechi și din când în când să ți se dea și câte-o palmă.

* *

A fost întrebat de un alt frate:

- Părinte, eu am multe harisme și daruri, și gândul îmi spune că sunt nedreptățit. Gândurile acestea m-au zăpăcit. Ce să fac?

A răspuns:

- Când am auzit de la început "eu am" am înțeles că nu ai nimic afară de "eul" tău. Acest "eu" al tău este cel ce te chinuiește și te va chinui. Numai atunci când va dispărea "eul" tău se va zdrobi ciocanul vrăjmașului și va înceta să-ți mai lovească capul cu gândurile. Altfel îți va face capul toacă și-ți vor răsuna "harismele" tale.

* *

Un frate l-a întrebat odată:

- Ce să fac cu felul meu brutal de a mă purta, care rănește pe frați?

A răspuns:

- Felul tău brutal de a te purta să-l întorci înspre omul tău cel vechi, pentru a-l pune în valoare. Trebuie să știm că într-o obște există și suflete rănite, care au nevoie cel puțin de mângâiere, dacă nu de vindecare, și nu de mai multă rănire. De asemenea, există și suflete îngerești față

de care trebuie să ne purtăm cu evlavie, deoarece în ochii lui Dumnezeu cred că îngerii trupești au mai mare valoare decât îngerii. Diavolul însă de multe ori ne batjocorește prin felul acesta: ne îndeamnă să ne închinăm cu mare evlavie chipului îngerului, iar pe îngerul trupesc, aproapele nostru, care e chipul lui Dumnezeu, să-l rănim, să-l necinstim etc.

* *

A fost întrebat odată:

- Câte ore trebuie să citesc?

A răspuns:

- Asta n-o înțeleg, frate. Sănătate au nu cei ce mănâncă mult și nu apucă să mestece, ci cei ce mănâncă puțin și mestecă bine. Ceea ce citești trebuie să rumegi bine și să rogi pe Dumnezeu să-ți vindece sterpiciunea minții tale cu iluminarea Sa dumnezeiască, ca să înceapă să nască noime dumnezeiști. Atunci vei primi limba cea de foc a Cincizecimii. Celelalte citiri, pe care le învățăm pe dinafară, ca să dobândim cunoștințe și să vindem deșteptăciuni, fără să ne silim pe noi înșine spre lucrare, nu numai că nu folosesc pe ceilalți, ci dimpotrivă, semănăm necredința când oamenii ne văd că cele ce le spunem nu au nici o legătură cu noi înșine.

De aceea, scopul citirii să fie punerea în lucrare a noastră înșine și nu învățarea pe dinafară, ci pe dinăuntru; nu să exersăm limba,ci să ne străduim să primim limba cea de foc și să trăim tainele lui Dumnezeu. Prin a învăța cineva multe, ca să dobândească cunoștințe și să facă pe dascălul cu ceilalți, iar el însuși să nu le pună în lucrare, nu face nimic altceva decât să-și umfle capul cu aer, cel mult să urce pe Lună cu aparate. Scopul creștinului este să se suie la Dumnezeu fără aparate.

* *

A fost întrebat odată:

- Ce să fac, Părinte, că îmi trec prin cap gânduri rele? Firește că nu le primesc, dar mă mâhnesc.

A răspuns:

- Fratele meu, și pe deasupra acoperișului colibei mele de multe ori trec avioane și îmi strică liniștea. Rău e atunci când nivelează cineva o parte a inimii sale și primește celelalte avioane! Dacă vreodată se întâmplă asta, imediat mărturisire și cultivarea aeroportului prin plantarea imediată de copaci roditori, ca să devină iarăși rai.

* *

A fost întrebat:

- Părinte, dacă gândurile sunt astfel încât nu se pot spune, ce să fac?

A răspuns:

- Înțeleg la care gânduri te referi: la acelea privitoare la Dumnezeu, la cele dumnezeiești etc. și de multe ori la cele despre părintele tău duhovnicesc. Gândurile acestea de hulă sunt ale diavolului. Și hulele sunt ale diavolului. Și păcatele acestea sunt ale diavolului. De aceea, frate, nu e corect să ne mâhnim și pentru păcatele diavolului.

Duhovnicului nu trebuie să-i spui mai mult decât: "Îmi trec gânduri de hulă despre Dumnezeu, sau despre Hristos, sau despre Duhul Sfânt, sau despre Maica Domnului, sau despre sfinți, sau despre Sfinția Voastră, Părinte." Nici duhovnicul nu va cere amănunte, dar nici noi nu trebuie să le spunem. Numai "îmi trec gânduri de hulă" și este destul.

Diavolul cel făcător de rău, ca să ne încurce, ne aduce gânduri chiar și despre Prea Sfântul Duh, iar după asta el însuși ne spune că păcatul acesta nu se iartă etc. Ce ne spune? Noi știm asta. S-o audă cel ce hulește pe Prea Sfântul Duh și nu noi, cei care ne închinăm Lui. De aici putem înțelege că sunt de la diavol, deoarece de obicei astfel de gânduri aduce el celor foarte evlavioși și sensibili

duhovnicește, cu scopul de a reuși ceva. Dacă nu izbutește să aducă pe om la deznădejde să se sinucidă, vrea cel puțin să-l înnebunească sau, dacă nu poate nici asta, e mulțumit dacă îi pricinuiește cel puțin o melancolie. Este suficient diavolului să facă netrebnică o făptură a lui Dumnezeu.

Deoarece știu că ați fi vrut să știți ce este hula împotriva Sfântului Duh și când este vinovat omul, vă spun numai două cuvinte, pe care le simt.

Hula este, în general, disprețuirea celor dumnezeiești, când omul, se înțelege, este în toate mințile sale. Atunci este și vinovat. Prin urmare este cu neputință ca într-un om evlavios să existe hula. În prima fază a hulei împotriva Sfântului Duh se află oamenii obraznici, iar în a doua disprețuitorii lui Dumnezeu și ai celor dumnezeiești. În a treia se află diavolul.

De aceea va trebui, pe cât putem, să ne păzim de obrăznicie, de dispreț, nu numai față de cele dumnezeiești, ci și față de semenul nostru, deoarece e chipul lui Dumnezeu, și să nu dăm importanță gândurilor de hulă ce le aduce diavolul, fără ca noi să le vrem.

* *

A fost întrebat odată:

- Părinte, trebuie să credem în visuri și să le explicăm?

A răspuns:

- Frate, dacă ai ajuns la măsura lui Iosif, trebuie. Dacă însă nu, nu.

Mi se pare că ajung aceste plante pentru moment, și va trebui să le pun în pungă (în plic), să le trimit; dar și ea (punga) e străină, precum străine sunt și colile cu care s-au împachetat plantele cele străine. Dintr-ale mele am cheltuit numai două ore ca să le împachetez și de aceea această osteneală a mea vreau să mi-o plătiți cu câte o rugăciune din când în când. Am nevoie de multe rugăciuni de la voi, dar nu vreau să vă obosesc.

Pe cât puteți, cultivați noblețea duhovnicească și finețea duhovnicească. Nu lăsați invidia să intre înlăuntru prin fire (cabluri), deoarece vă va murdări toată bunătatea voastră, precum șoarecele mort în vasul cu untdelemn. Bunătatea femeii este mare din fire, dar, din păcate, cele mai multe femei își acoperă vasul bunătății cu o basma, și cad apoi șoareci înăuntru și îl murdăresc. De aceea e trebuință de luare-aminte.

Hristos și Maica Domnului să fie cu voi.
Fratele vostru, Monahul Paisie

EPISTOLA a IV-a

"O mână de experiență, semințe de dovleac prăjite la focul ispitelor"

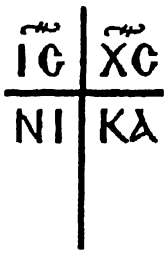

Chilia "Cinstita Cruce" aprilie 1974,
Duminica Mironosițelor

Către surorile Sihăstriei
Evanghelistului Ioan Teologul
(Suroti)

Surorilor în Hristos, Hristos a înviat!

Azi, în Duminica Mironosițelor, mergând noaptea la Sfânta Mânăstire Stavronikita, pentru Sfânta Liturghie, mintea mea s-a îndreptat către marea dragoste a mironosițelor, care a biruit bărbăția Apostolilor.

Mi-am adus aminte după aceea și de mironosițele vremii de azi și am considerat că e bine să scriu cele ce le-am simțit în această zi sfântă, Duminica Mironosițelor, și să le trimit surorilor mele. Lucruri importante nu sunt, ci numai o mână de experiență, semințe de dovleac pe care le-am prăjit la focul ispitelor. De multe ori ajută și semințele ca să-și uite cineva foamea până la vremea prânzului bogat.

Există printre ele și câteva pentru mirenii care au legătură cu monahismul, ca să le avem în vedere și să ne păzim de diferite curente lumești care încearcă să rănească duhul monahal curat și să-l mirenizeze, deși ar trebui ca

mirenii să fie influențați de monahism și să trăiască și ei, pe cât pot, duhovnicește, deoarece poruncile sunt aceleași și pentru mireni, și pentru monahi, precum și raiul unul este.

Precum am înțeles, pe lângă cea mai mare bărbăție pe care o dă dragostea duhovnicească, ea are împrejurul ei pe toate celelalte virtuți. Se vede dar că dragostea este maica cea iubitoare a tuturor virtuților.

Cei ce își dăruiesc toată dragostea lor lui Dumnezeu primesc și ei toată dragostea lui Dumnezeu și de către Dumnezeu se dăruiesc oamenilor.

Cei ce iubesc pe oameni mai mult decât pe Dumnezeu, deoarece dragostea lor este trupească, fie în înțelesul ei bun, fie în cel rău, nu încetează să fie numai trup. Precum și cei care iubesc mai mult cele pământești decât cele cerești sunt și aceștia lut.

Cei ce se odihnesc în lumea materială și nu se neliniștesc pentru mântuirea sufletului lor se aseamănă cu puii neghiobi care nu fac zgomot înăuntrul oului, ca să spargă coaja, să iasă afară și să se bucure de soare - zborul ceresc către viața paradisiacă -, ci rămân nemișcați și mor înlăuntrul cojii oului.

Cei ce se tem de moarte și iubesc viața deșartă se tem chiar și de microbi, aflându-se, prin urmare, mereu biruiți de frică, care-i ține totdeauna în această moarte duhovnicească.

Oamenii bărbătoși nu se tem niciodată de moarte, de accea se și nevoiesc cu mărime de suflet și râvnă și, deoarece își pun înaintea lor moartea și se gândesc la ea zilnic, se

pregătesc mai bine duhovnicește și se nevoiesc cu mai mult curaj. Astfel biruiesc deșertăciunea și trăiesc încă de aici în veșnicie, cu bucurie paradisiacă.

Să nu așteptăm să se dezrădăcineze ușor lumea cea deșartă dinlăuntrul nostru, dacă ne place să ne aflăm înlăuntrul lumii celei deșarte.

Când ne înstrăinăm din lume, și mintea noastră se înstrăinează și ea ușor de lume și dorește să se afle alături de Dumnezeu.

Mintea, când începe să urce adesea aproape de Dumnezeu, de multe ori uită nu numai de locuința sa, ci chiar și de această locuință a sufletului, de trupul cel de lut.

Oamenii care le dau pe toate lui Dumnezeu și se dăruiesc în întregime Lui se acoperă de turnul cel mare al lui Dumnezeu și sunt apărați de Pronia Sa dumnezeiască. Atunci se fac fii ai lui Dumnezeu și pot ajuta mai mult lumea cea nefericită cu ajutorul lui Dumnezeu prin rugăciunile lor, și iarăși, prin iluminarea lui Dumnezeu, pot da o orientare dreaptă oamenilor, ca să se apropie de Dumnezeu, să-și afle mântuirea, fericirea și pacea sufletului lor în mângâierea cea de la Dumnezeu, căci numai aproape de Dumnezeu se află odihna sufletului.

Oamenii care se depărtează de Dumnezeu nicăieri nu pot afla odihnă. De aceea se învârtesc neliniștiți chiar și în jurul Lunii, pentru că în toată planeta noastră nu încape multa lor neliniște și de aceea se învârtesc ca și cureaua mașinii în jurul roții nebune, cheltuind mulți bani în aer. Iar ca să ia multă pâine în aceste călătorii mari ale lor lasă multă lume flămândă și astfel flămânzesc oameni în secolul XX.

Tot răul începe de la minte, când se învârteşte numai în jurul ştiinţei şi este cu desăvârşire îndepărtată de Dumnezeu. De aceea aceşti oameni nici nu-şi pot afla pacea lăuntrică şi echilibrul lor. În timp ce dacă mintea li s-ar învârti în jurul lui Dumnezeu ar folosi chiar şi ştiinţa pentru cultivarea lor lăuntrică şi pentru binele lumii, deoarece atunci mintea le-ar fi sfinţită.

Din păcate, instruirea exterioară (lumească) desfigurează continuu pe oameni, chiar şi această fire frumoasă a lui Dumnezeu, şi face nefirească viaţa oamenilor cu neliniştea ce o adaugă mereu, îndreptând zilnic sute de oameni (chiar şi copilaşi) spre psihanalize şi psihiatrii şi construind continuu spitale de psihiatrie şi instruind doctori psihiatri - dintre care cei mai mulţi nu cred nici în Dumnezeu şi nici nu primesc existenţa sufletului. Prin urmare, cum este cu putinţă ca aceşti oameni să ajute suflete, când şi ei sunt plini de nelinişte? Cum este cu putinţă ca omul să fie mângâiat în adevăr, dacă nu crede în Dumnezeu şi în viaţa adevărată, cea de după moarte, cea veşnică? Când omul va prinde sensul cel mai profund al vieţii celei adevărate, atunci îi va fugi toată neliniştea sa şi-i va veni dumnezeiască mângâiere şi se tămăduieşte.

Cei care dau întâietate instruirii lor lăuntrice (sufleteşti) şi folosesc şi instruirea exterioară pentru cea lăuntrică, aceştia repede se schimbă duhovniceşte, dacă se şi nevoiesc duhovniceşte şi ajută efectiv multă lume, deoarece scot lumea din neliniştea iadului şi o îndreaptă spre veselia raiului. Aceşti oameni ai lui Dumnezeu pot avea mai puţine diplome, dar ajută mai mult deoarece au mai mult har şi nu multe hârtii (diplome).

Mai mare har are o floare mică a lui Dumnezeu decât o grămadă de flori de hârtie, false; precum diferă aylonul * de naylon.

Oamenii trăind numai în exteriorul lumii instruite sunt plini de egoism și de mândrie și se aseamănă cu sateliții care se învârtesc în spațiu, dând impresia că sunt stele; dar dacă iei bine seama, vei vedea mersul lor anapoda și vei înțelege că sunt un fals omenesc.

Oamenii interiorizați, deoarece au smerenie, sunt stelele adevărate care se mișcă cu repeziciune, dar fără zgomot și smerit, fără să înțeleagă cineva cum se mișcă, deși sunt planete mari. Se ascund în adâncimile cerului și dau impresia oamenilor că sunt candele aprinse cu foc smerit.

Iarăși, cei smeriți se aseamănă cu rândunelele care și ele se ascund în văgăuni și aduc veselie sufletelor oamenilor prin ciripitul lor dulce, slavoslovind pe Ziditorul lumii zi și noapte; în timp ce acei mândri fac ca unele găini zgomotoase care asurzesc lumea cu cotcodăcitul lor, crezând că oul lor este la fel de mare ca planeta noastră.

Păsările mari care migrează în țările calde (fiindcă știu marea osteneală a călătoriei) au mare dragoste și duc pe aripile lor pe puii cei mici pe care îi întâlnesc în călătoria lor. Însă de multe ori sunt clevetite de unii pui de găină care au ochii iritați de gunoaiele pe care le scormonesc zilnic și de aceea nu pot vedea curat, sărmanii. Ar fi mai bine ca astfel de oameni să-și pună limba în foarfece, ca să nu se osândească, dacă se îngreuiază să își pună fermoar la gură.

* Imaterial, în greacă.

De la oamenii care nu cred în Dumnezeu să nu așteptăm înțelegere duhovnicească. Să ne rugăm să-i ierte Dumnezeu și să-i lumineze.

Nici pe oamenii care au egoism și răutate (deși spun că sunt creștini) să nu te ostenești spre a-i sili să înțeleagă adevărul, căci nu încape adevărul înlăuntrul lor.

Dacă acest fel de creștini, care poartă numai numele, ne cer să le dezlegăm diferendele dintre ei (când se mănâncă între ei), să primim numai atunci când primesc și ei ca acestea să le rezolvăm prin Evanghelie, deoarece toate celelalte feluri de dezlegări nu înseamnă decât o continuă durere de cap cu aspirine.

Oamenilor care se ceartă între ei toți le spun că au dreptate, numai că așa-zisa mai multă dreptate a lor și-o iau din orice cred ei că este drept, de aceea mereu nu se înțeleg.

Evanghelia face cea mai bună împărțeală.

Cei mândri nu ies din ei înșiși, căci au înlăuntrul lor mult egoism. Deoarece se lipsesc și de iluminarea dumnezeiască, pe toți oamenii îi văd ca pe niște furnici și nu îi iau în considerare. Dacă vreodată ei ar cere oameni pentru planul lor distrugător, îi cer în esență ca lucrători, iar nu drept colaboratori, voind să pună în valoare posibilitățile fiecăruia pentru scopul lor. Victime sunt binevoitorii, care sunt și cei mai câștigați, deoarece își depun bunătatea lor în casieria lui Dumnezeu.

Oamenilor care au probleme personale între ei să le spunem părerea noastră în prezența amândurora, ca nu cumva fiecare să ia cuvântul nostru precum îi convine și să-l

folosească apoi ca artilerie grea (când cuvântul nostru are greutate) și să lovească fără milă pe adversarul său și să ne ia și nouă proiectilele "pe nepusă masă". Este bine, pe cât este cu putință, să se evite astfel de oameni, ca să avem pace și să ne putem ruga și pentru pacea acestor oameni și pentru pacea lumii. Când cineva nu poate evita complet astfel de oameni (făcători de sminteli), să încerce să evite cel puțin cuvintele cele multe, ca să aibă mai puține probleme de la ei. Nu are importanță dacă unii oameni nu au răutate, ci ușurătate, deoarece și aceștia cu ușurătatea lor iarăși creează probleme.

Dacă vreodată vrem să facem cunoscut ceva, atunci să chemăm un ușuratic și să-i spunem lucrul acela, chipurile ca taină, și să-l rugăm mult să rămână între noi această taină. Aceasta este suficient ca să o răspândească în toată lumea, să folosească către fiecare cuvântul: "Să rămână taina asta între noi."

Când suntem clevetiți sau nedreptățiți fie de cei ușuratici, fie de cei vicleni, care au răutate și răstălmăcesc adevărul, este bine dacă putem să nu voim a fi îndreptățiți de oameni, dacă nedreptatea se referă numai la persoana noastră. Nici să spunem: "Dumnezeu să le răsplătească", pentru că și acesta este un blestem. Este bine să-i iertăm cu toată inima noastră și să rugăm pe Dumnezeu să ne întărească spre a putea ridica greutatea clevetirii și să continuăm viața duhovnicească (în ascuns, pe cât putem). Iar oamenii care au ca tipic să judece și să osândească să continue, deoarece în felul lor ne pregătesc cununi de aur pentru viața cea adevărată.

Fericiți și de trei ori fericiți sunt cei socotiți în ochii oamenilor de bronz, din pricina reclamei rele ce le-o fac

oamenii răi, deși ei sunt aur curat de douăzeci și patru de carate.

Vai și de trei ori vai bronzurilor pe care le lustruiesc unii oameni și înșală lumea ca și cum ar fi aur. (În situația aceasta mă aflu și eu. O, sărmane Paisie! Rugați-vă pentru mine!)

Când inima se face cuptor aprins de dragostea lui Dumnezeu, atunci poate arde deșertăciunea, când vine peste ea; și atunci vine liniștea interioară, când omul trece încercări de cuptor aprins în viața lui.

Curăția are însușirea de a alunga muștele și microbii și de a hărăzi sănătate omului, precum și curăția sufletului pune pe fugă pe draci când nu pricinuim pretexte. În mod firesc, în afară nu-i putem împiedica, dar nu ne pot nici vătăma sufletul.

Muștele se adună de obicei la mâncăruri bine pregătite, care au mirodenii și salate. Când le vom evita pe acestea, aghiuță iarăși se află departe și dezarmat.

Pe lucrător îl ajută puținii cărbuni, care nu scot flăcări și fum, să-și facă la foc potolit treaba sa în chip plăcut. Tot astfel, când mâncărurile noastre sunt puține și ne adaugăm continuu altele, poftele trupului - afară numai dacă nu înflăcărează și nu întunecă mintea cu fumul (aburul) lor - încet-încet se sting cu desăvîrșire, ba chiar și gândurile.

Când poftele noastre se limitează la mâncare cumpătată (la pâine goală) și la puțină odihnă a trupului nostru scheletic, atunci sufletul se veselește în trupul lui.

Să nu deznădăjduiască cei ce se află în lume atunci când sunt stăpâniți de multe patimi, și firea lor e dezordonată și aleargă cu violență la vale, ci să nădăjduiască în atotputernicia lui Dumnezeu și să răsucească brusc volanul mașinii lor puternice pe calea lui Dumnezeu cea suitoare, și foarte repede vor depăși celelalte mașini care merg încet, deși acestea au alergat încă dinainte cu mulți ani pe drumul lui Dumnezeu, dar într-un ritm lent.

De obicei, cele mai mari ispite sunt cele de moment, și dacă trecem de clipa aceea trece și se duce ceata dracilor și scăpăm din mâinile vrăjmașilor.

Copiii neatenți, care cască gura pe drumuri, mor de obicei în accidente, precum și păsările ce privesc în ochii șerpilor sunt electrizate și cad în gura șarpelui și sunt înghițite de el.

"Păsărelele" sunt protejate de mama cea iubitoare, care are aripi de modestie și le încălzește cu evlavia și frica de Dumnezeu. Însă când sunt "jumulite", ele îngheață. Primele răceli duhovnicești copiii le iau de la ferestrele deschise ale simțurilor părinților. Mai mult îi răcește mama, când nu este îmbrăcată cu modestia și încearcă chiar să-și "înghețe" și pe copii ei.

Comportamentul fals al părinților, oricât de bun s-ar părea, nu ajută lăuntric pe copii, de aceea nici nu se supun, nici măcar atunci când se folosește un ton mai aspru. Dacă totuși se supun, aceasta o fac deoarece pentru moment nu pot face altfel. Când însă se măresc puțin și nu au mare nevoie de părinți, atunci lovesc urât cu piciorul și scot la iveală împotriva părinților lor toată mânia ce-o aveau ascunsă înlăuntrul lor.

Viața sfântă a părinților ajută sufletele copiilor, făcându-i să se supună în mod firesc, și cresc cu evlavie și fără răni sufletești (cu îndoită sănătate); atunci se bucură copiii de părinții lor, precum se bucură și părinții de copiii lor și în această viață, și în cealaltă veșnică, unde iarăși se vor veseli împreună.

Starețele, care sunt maici duhovnicești și au marea misiune în a renaște duhovnicește pe copile, este bine ca să nu se impună față de acestea cu funcția egumeniei, ci cu harul evlaviei, care să izvorască din viața lor sfântă. Cele care n-au făcut niciodată supunere cu adevărat au un motiv în plus de a nu face pe marile starețe.

Să nu dorim să ținem ucenici dacă nu putem și noi la început să o facem din când în când pe ucenicul, ca să putem merge împreună.

Ucenicul, mai ales la început, are nevoie de mare afecțiune pentru a nu crește dezavantajat, deoarece mulți copii în lume au părinți, dar nu puțini dintre ei, din păcate, fie că au, fie că n-au părinți, tot una le este, deoarece nu știu ce înseamnă afecțiunea, ci numai nemulțumirile lor.

De aceea trebuie să avem dragoste și afecțiune cu mult discernământ, ca să ne putem crește fiii duhovnicești cu îndoită sănătate, pentru ca să nu se vatăme când sunt mici nici de râvna lor copilărească și fără de discernământ.

Precum mirenii cei bogați își fac copiii lor bogați în cele materiale, pentru că au bogăție, așa și cei bogați duhovnicește își fac pe fiii lor bogați. Însă ca să dobândim bogăția cea duhovnicească va trebui să devenim mai întâi săraci de patimi (lepădați, firește, și de lucrurile materiale). Când deci nu vom mai avea deloc patimi, atunci vom avea

bunătate din belșug și o vom împărți, în general, la toți fiii, care se vor hrăni chiar și trupește, deoarece bunătatea împreunată cu căldura dragostei dă mai multe calorii fiilor decât orice altă hrană.

Așadar, dacă noi nu dobândim bogăția duhovnicească, spre a ne putea întreține din dobânzile duhovnicești atunci când vom lucra în dar pentru ceilalți, vom fi cei mai nefericiți și vrednici de milă. Dar nici să nu socotim drept timp pierdut lucrarea pentru noi înșine - fie pentru puțin timp, fie pentru mult, fie pentru totdeauna - în toată viața noastră, deoarece lucrarea mistică are însușirea să propovăduiască tainic cuvântul lui Dumnezeu înlăuntru, în sufletele oamenilor.

Virtutea are însușirea să trădeze pe om, oriunde s-ar ascunde. Chiar de s-ar preface cu nebunia în Hristos, ea tot îl va trăda, deși mai târziu, căci vistieria agonisită de ea, care se va descoperi toată mai târziu, de asemenea va ajuta multe suflete, ba poate atunci chiar mai mult.

Încrederea în Dumnezeu este o rugăciune tainică neîncetată, care atrage fără zgomot puterile lui Dumnezeu acolo unde trebuie, și astfel mereu Dumnezeu este proslăvit cu recunoștință de fiii Săi cei iubitori.

Monahii cei neagonisitori, care se încred pe ei înșiși lui Dumnezeu, au toate vistieriile lui Dumnezeu în mâinile lor, dacă vor voi să-și întindă mâinile lor la cer și să ia de acolo binecuvântări.

Cei neagonisitori au și toate vistieriile oamenilor cunoscuți lor, care s-au încredințat pe ei înșiși în mâinile oamenilor neagonisitori ai lui Dumnezeu.

Cei neagonisitori mișcă chiar și pe tâlhari, care de multe ori ajută și ei pe cei lipsiți, precum și tâlharii înșiși sunt ajutați prin pilda neagonisirii lor, dar mai ales prin rugăciunea lor ca Dumnezeu să-i lumineze să se pocăiască și să nu mai fure pe mai departe. Dacă vreodată tâlharii se înșală și merg să fure de la unii ca aceștia și nu găsesc lucruri de procopseală ca să ia, se învață iarăși din neagoniseala lor, dar mai mult din bunătatea negonisitorilor, cărora le pare rău pentru furi că au făcut atâta osteneală și pleacă cu mâna goală. Această părere de rău este foarte sensibilă și îi preschimbă pe tâlhari.

Însă cei ce nu ne ținem făgăduința neagoniselii și adunăm bogăție, adunăm și pe tâlhari noaptea, ne dau și bătăi, ne iau și bunurile de valoare și ne lasă numai cele sărace, cele călugărești. Adică ce nu punem în lucrare datorită Evangheliei și Sfinților Părinți, o punem în lucrare prin prădarea tîlharilor.

Să nu ne odihnim cu gândul când rămânem neagonisitori din prădarea tâlharilor, ci dimpotrivă, va trebui să ne mustre conștiința că n-am ținut neagoniseala și nu ne-am gândit din timp să dăm noi înșine lucrurile noastre, care le trebuiau mirenilor, pentru ca să nu fie nevoiți să devină hoți, și astfel să-și primejduiască și să-și piardă reputația lor. Iar dacă ar fi și puțin sensibili, atunci vor avea și mustrări de conștiință că au lovit un călugăr, deși în esență i-au făcut un bine, chiar și în acest mod rău.

Așadar să dezgolim puțin chilia noastră de bogăție și sufletul nostru de patimi, ca să aibă sens viața și misiunea noastră de monahi, deoarece acolo unde este bogăție materială, este sărăcie duhovnicească.

Bogăția aduce catastrofă în suflet, atunci când nu se împarte sufletelor sărace pentru sufletul nostru și pentru sufletele morților noștri.

Bogăția înecă sufletul cu multa neliniște a nesăturării. Când vom vedea un om cu o mare neliniștc, mâhnire și întristare, deși le are pe toate (nu-i lipsește nimic), trebuie să știm că îi lipsește Dumnezeu.

Bogații cei mai mari și cei mai buni ai lumii sunt cei care nu au bogăție materială, ci sunt prea săraci, precum sunt prea săraci și de patimi. Aceștia nu au lucruri nefolositoare nici înlăuntrul lor, nici în afară din cele materiale, ci numai pe Dumnezeu și se veselesc mereu trăind viața paradisiacă încă de aici, deoarece acolo unde este Dumnezeu, acolo este raiul.

Unde nu există deloc mângâiere omenească, acolo împărătește Dumnezeu, și atunci veselia dă pe dinafară, pentru că este multă și nu mai încape înlăuntru, în inimă.

Dragostea care se cultivă în pustia cea fără de mângâiere nu încape în lume, deoarece ea nu are nimic lumesc în ea. Nici în mintea multor oameni (care gândesc lumește) nu poate încăpea, ba chiar de multe ori unii ca aceștia auzind despre ea (dragostea pustnicească), se pot și sminti.

Când deștelenirea duhovnicească a inimii lumești se face departe de lume de către dragostea lui Dumnezeu, atunci un om poate cuprinde în inima sa pe toți oamenii, toate animalele, chiar și toți șerpii, dimpreună cu toată firea cea frumoasă a lui Dumnezeu și pe toate le vede bune și frumoase, deoarece atunci sufletul cel frumos al omului izvorăște mereu numai bunătate.

Pentru a dobândi bunătatea lăuntrică ajută mult să ne punem în situația celuilalt, deoarece atunci vin în mod firesc dragostea, întristarea, smerenia, recunoștința noastră

față de Dumnezeu, dimpreună cu necurmata doxologie și cu rugăciunea din inimă pentru aproapele nostru. Atunci și rugăciunea noastră este primită de Dumnezeu și ajută pe aproapele nostru.

Dacă vom cugeta chiar și la starea șarpelui fără îndoială că și pentru acesta ne va durea mult, lucru pe care îl va simți îndată și se va apropia de noi ca un prieten. Firește, atunci recunoștința noastră față de Dumnezeu va fi mai mare că ne-a cinstit cu chipul Său și nu ne-a făcut șerpi - deși este Stăpân și ar fi putut să ne facă și șerpi, să ne târâm pe jos și să mâncăm pământ și cea mai mare parte din vreme ne-am fi aflat amorțiți prin găurile înghețate.

Prin urmare, dragostea cea îndurerată, când se pune în situația celuilalt, acel om ia și pe șerpi în inima sa și și-i face prieteni; în timp ce invidia face pe om șarpe mușcând pe oameni și otrăvindu-i, iar oamenii cei otrăviți îl lovesc atunci cu răutate. Iar atunci - ferească Dumnezeu - se prezintă o priveliște a iadului cu tot tipicul diavolesc.

Cei invidioși și răi, oriunde s-ar afla, transmit răutatea și toate drăciile, precum și chinul iadului, încercând să chinuie și pe alții, precum fac și dracii.

Oamenii care au dragoste și bunătate se aseamănă cu îngerii, care transmit bucurie și veselie, oriunde s-ar afla.

Pe femei, deoarece au mai multă dragoste din firea lor, diavolul le luptă cu tărie (din invidie) și încearcă să otrăvească dragostea lor cu invidia cea otrăvitoare, și dacă reușește asta la vreo femeie, răutatea acesteia poate ajunge la un grad drăcesc, ferească Dumnezeu!

Bărbații au mai multă ceață de mândrie, dar, dacă la mai puțina ceață femeiasă vrăjmașul adaugă și invidia, atunci se face mai nesuferită decât acea ceață otrăvitoare a bărbaților (prin umezeala invidiei).

Oamenii care ne supraveghează ne pot ajuta, numai să le îngăduim prin caracterul nostru smerit, deoarece dacă - ferească Dumnezeu - trăim învăluiți în ceață vom crede că toată lumea trăiește într-o astfel de atmosferă, și nu ne vom neliniști defel, ci vom rămâne mereu bolnavi în ceață, până ce vom muri, tot bolnavi.

Dacă vreodată ne aflăm singuri și nu avem pe altcineva ca să-l rugăm să ne ajute, pentru a ne vedea greșelile noastre, atunci să ieșim afară din atmosfera chiliei noastre la un loc liniștit și singuratic și să ne cercetăm pe noi înșine ca pe o a doua persoană și astfel vom înțelege dacă mergem drept sau ne înșelăm.

Cercetarea de sine este absolut necesară - precum și băcanii, dacă nu urmăresc câștigurile sau pagubele lor, ca să se ferească de ele, repede dau faliment. De asemenea, și atenția la gânduri e absolut necesară, deoarece dintr-o mică neatenție mulți și-au ars casele lor, rămânând pe drumuri și nefericiți.

Începătorul, pentru construirea casei lui duhovnicești, pe lângă materialele ce le pune la dispoziție, are trebuință și de un meșter bun, care, după ce îi va dărâma vechea sa casă, pentru a-i izgoni dinlăuntru pe vechiul chiriaș, omul cel vechi, să înceapă lucrările pe rând, până la mobilarea casei lui celei noi.

Când încep dările la rindea, va trebui să găsim fibrele lemnului, ca să nu rindeluim contra și, din pricina noastră,

să se ridice aşchii. Dacă sunt aşchii va trebui ca şi cuţitul rindelei să nu fie mult în afară şi să pătrundă adânc. În acest caz trebuie ca rindeluirea să se facă când dintr-o parte, când din alta, pentru că altfel lemnele nu devin netede.

Unele scânduri, deşi pe dinafară se văd că ar fi tari, pe dinăuntru sunt numai putregai care se vede atunci când li se rindeluieşte puful. Altele, deşi pe dinafară se văd nefolositoare, pe dinăuntru sunt sănătoase. De aceea, să nu ne bizuim pe concluzii exterioare, fără să încercăm cât mai mult, atunci când ne lipseşte iluminarea dumnezeiască sau experienţa.

Monahii ar trebui să devină lumină, de aceea vor trebui să săvârşească lucrarea pinului, care îşi schimbă aşchiile sale în făclie. Pinul trebuie să crească la loc stâncos şi însorit şi după ce i s-a cioplit coaja şi începe să lăcrimeze, acele lacrimi ale răşinei care adapă continuu trunchiul, prin razele calde ale soarelui, încet-încet preschimbă tot pinul într-o făclie mare ce îşi oferă lumina şi surcelele, pentru ca oamenii să-şi aprindă făcliile lor.

În mod firesc, cioplirea are drept scop să înlăture coaja omului vechi, iar nu să rănească fără discernământ pe oameni şi să-i facă nefolositori.

Să nu ne impunem niciodată în mod milităresc, ci în cel îngeresc al evlaviei. Cârja stăreţiei, când are harul lui Dumnezeu, de departe adună pe călugări, ca metalele (cele dumnezeieşti), prin magnetul (evlaviei).

Dacă aţi ajuns starеţe, slujiţi în smerenie pe Hristos în misiunea voastră şi slujiţi precum Hristos pe Ucenicii Săi.

Totdeauna să vă aduceți aminte și de Moisi, câte a tras cu cele două milioane de popor cârtitor și câtă rugăciune cu dragoste a făcut pentru poporul său, primejduindu-se ani întregi și el în pustie, până să-l aducă în pământul făgăduinței. Dacă acestea le veți aduce în memoria voastră, veți lua curaj mult și nu veți murmura niciodată pentru prea neînsemnatele voastre greutăți în comparație cu cele ale lui Moisi.

Să nu urmărim niciodată stărețiе său alte ranguri, ca să fim slăviți pentru ele, deoarece aceasta descoperă boala avansată ce o avem și că mergem fiind bolnavi pe un alt drum decât acela al smereniei, pe care au călătorit Sfinții Părinți și au ajuns în rai.

Dacă nu putem imita pe Sfinții Părinți ai Egiptului, cu marea lor scumpătate morală, să imităm cel puțin pe cămile, care, deși mănâncă puțin, ridică totuși multă greutate și din multa îngenunchere și-au ros genunchii lor; și, fiind greu încărcate, merg smerit în urma unui măgăruș. Au și următorul tipic: pe binefăcătorul lor nu îl uită niciodată și îi sunt îndatorate cu recunoștință.

Cei ce în mod firesc au cunoscut marea valoare a Pocăinței (Schimei îngerești), nu doresc alte vrednicii, căci toate sunt deșarte în această viață. Când înțelegem acestea, atunci în mod firesc ne supunem în mod smerit și trăim în pocăință în locul nostru de metanie (mânăstire) cu răbdare, bucuroși în toată viața noastră.

Cei ce primesc Schima Îngerească în tinerețe și se nevoiesc smerit și cu mărime de suflet, mișcă mult pe Dumnezeu. Și deși s-a prăfuit puțin Schima pe dinafară (în

vremea cea îndelungată), cred că e mai curată decât schima ce o primesc cu scop la bătrânețele lor, pentru a trăi puțin în nepăsare și a se făli cu ea nouă în ceasul morții (luată de la croitor în ceasul acela), dând făgăduințele lor năsăliei cu o voce pe jumătate moartă, că își vor păzi fecioria, neagoniseala și ascultarea. Unde? În mormânt? Să nu ne odihnim gândul nostru cu aceste simțăminte false.

Altceva este când un bătrân a izbutit să ajungă în ceasul al unsprezecelea și primește imediat Schima îngerească și se nevoiește cu mai multă prihănire de sine pentru că multă asceză trupească nu mai poate face.

Fericiți sunt cei ce au primit Schima îngerească și se nevoiesc cu smerenie și mărinimie de suflet și trăiesc pe pământ ca îngerii, luminând lumea cu exemplul lor luminos și miluiesc lumea (vii și morți) cu rugăciunile lor către milostivul Dumnezeu. Viața lor sfântă cred că este cea mai mare pomenire pentru toate generațiile de morți din rudenia lor, odihnind mult sufletele lor, prin bucuria ce-o simt pentru cele izbutite de generația acestor schimnici; firește, aceasta pe lângă faptul că Dumnezeu le odihnește sufletele prin rugăciunile acelora, cele bine primite.

Foarte întristător e atunci când oamenii care trăiesc o viață păcătoasă adaugă mereu greutate peste sufletele adormiților din neamul lor, deoarece aceia se simt vinovați că s-au făcut pricină să se nască acești oameni și să trăiască depărtați de Dumnezeu și că îi așteaptă iadul cel veșnic, după micul iad al acestei vieți în care trăiesc în păcat.

Rugați-vă ca Bunul Dumnezeu să ne lumineze pe noi, toți oamenii și să ne dea pocăință, de care toți avem nevoie (eu poate mai mult decât toți), pentru ca moartea să

ne găsească într-o stare duhovnicească bună, și să dobândim Împărăția cea cerească a lui Dumnezeu.

Amin, Amin, Amin!
Să dea Dumnezeu!

Cu dragoste în Hristos,
fratele vostru, Monahul Paisie

EPISTOLA a V-a

Despre Feciorie și Dragoste

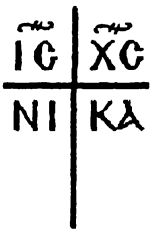

"Cinstita Cruce" 26.11.1973

Maică Stareță Filoteia, binecuvântați.

Mă mir cum de surorile așteaptă să vin, deși nu am nici 6 luni de când am plecat. Ca să nu le mâhnesc, am stat și am scris o scrisoare de 30 de pagini obișnuite și în ele fiecare va afla câte ceva, să-și liniștească gândul și să simtă cam aceeași bucurie pe care ar simți-o în prezență mea.

În ea scriu despre dragoste și smerenie lovind mintea în general și subliniind însemnătatea harului lui Dumnezeu. În puține cuvinte lovesc duhul filosofic de înșelare și cel apusean eretic, curente care, din păcate, influențează începând de la paraclisieri și până la universitari.

Un motiv în plus, pentru care am simțit nevoia de a scrie acestea a fost faptul că aveți acolo multe intelectuale care, dacă nu vor înțelege ce înseamnă harul lui Dumnezeu, se vor chinui toată viața și se vor simți nefericite, căci într-adevăr, așa și vor fi.

Dacă vreodată o veți transcrie, să-mi trimiteți o copie, ca nu cumva să vă scriu aceleași lucruri într-o altă scrisoare viitoare.

Nu am nimic altceva.

Hristos și Maica Domnului să fie cu voi
Fratele vostru, Monahul Paisie

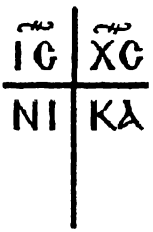

Chilia "Cinstita Cruce" 25.11.1973

"Sfântă Ecaterina, ajută-ne nouă!"

Către surorile mele monahii afierisite lui Hristos din sihăstria Sfântului Ioan Teologul, care s-au distins prin feciorie și dragoste, trimit de departe puține pagini despre feciorie și dragoste, ca să le ajut să le imite după literă. Cuvintele mele sărace le voi însoți cu rugăciune, ca să le binecuvânteze Dumnezeu, Părintele nostru Cel bogat.

Precum am înțeles, ca să iubim pe Dumnezeu trebuie să credem în Dumnezeu. În mod firesc, asemenea cu credința noastră este și credința noastră. Dacă dragostea noastră este căldicică, se vede că și credința noastră este căldicică. Credința fierbinte în Dumnezeu naște dragostea fierbinte față de Dumnezeu și față de chipul lui Dumnezeu, semenul nostru, și din preaplinul dragostei noastre - care nu încape în inimă și se revarsă - se adapă și sărmanele animale.

Dragostea fierbinte și îmbelșugată, deoarece este și nobilă, niciodată nu privește la interes în jertfa ce o face fie pentru Dumnezeu, fie pentru aproapele. Cel ce face fapte bune, dar privește la răsplată, este lucrător, și când se îndepărtează de păcat ca să nu meargă în iad și unul ca

acesta se îngrijește pentru starea sa cea bună. Însă cel ce face fapte bune din dragoste, fără ca să se gândească la răsplata cea cerească și nu păcătuiește ca să nu-L rănească pe Hristos, Făcătorul său de bine, Care S-a rănit sus pe Cruce, ca să ne răscumpere cu Prea Scumpul Său Sânge, și din mărime de suflet nu vrea să meargă în iad, ca să nu-L mâhnească, acesta nu este numai lucrător bun, ci și fiu bun al lui Dumnezeu.

Mulți grăim despre dragoste (precum și eu), dar nu cunoaștem de câte carate este dragostea noastră. Dacă Hristos, vrând să ne încerce, ca să aflăm fiecare dintre noi valoarea dragostei noastre, ne-ar fi spus: "Fiilor, raiul s-a umplut și nu mai am unde să vă pun!", unii dintre noi am fi spus cu obrăznicie: "Și de ce nu ne-ai spus asta mai devreme!" Unii ar fi alergat ca să nu piardă deloc timp, nici măcar un minut, ca să se distreze, și nu ar mai fi vrut nici să audă de Hristos.

Însă fiii cei mărinimoși ai lui Dumnezeu I-ar fi spus lui Hristos cu evlavie: "Nu te mâhni deloc pentru noi, este destul că raiul este plin. Aceasta ne dă o atât de mare bucurie, ca și cum noi ne-am afla în rai!" și ar fi continuat ca și mai înainte nevoințele lor duhovnicești, cu mărime de suflet și bucurie pentru Acela pe Care L-au iubit cu atâta dragoste.

Dragostea ieftină privește întotdeauna la interes și creștinul care o trăiește, deoarece această dragoste e puțină, are o limită până acolo unde nu se osândește, ca să dobândească cele ale lumii. De pildă să mănânce până la miezul nopții lăsatului de sec (până la doisprezece fără cinci minute) și să vrea să dobândească și orice bucurie lumească până acolo unde nu se osândește, pentru ca să

aibă apoi și pretenție: de ce nu simte dragostea lui Dumnezeu înlăuntrul său etc. (înlăuntrul dragostei sale celei ieftine).

Dragostea scumpă (fierbinte) care se jertfește nu mănâncă lumește, ci mănâncă lăuntric din dragostea lui Dumnezeu, și atunci toată viața omului este un post continuu și toate zilele sale sunt o bucurie continuă de Paști. Dragostea scumpă față de Dumnezeu, cu jertfele ei, înfierbântă dulce inima și ca un abur sare din ea dumnezeiasca dragoste care nu se poate abține, ci se unește cu Dumnezeu. Această stare duhovnicească ieșită din limite scoate pe om nu numai afară din sine, ci și inima o scoate afară din trup (din dorințele trupești) și se dă în întregime și filtrată lui Dumnezeu.

Inima, când în întregime este dată lui Dumnezeu, atunci în mod firesc este împărțită și la lumea toată, iar dragostea este atunci dumnezeiască. Această dragoste mare și dumnezeiască a lui Hristos nu se închide nici înlăuntrul inimii, nici în casă, nici în asociații, nici cu sârma ghimpată a frontierelor, deoarece Hristos nu Se poate închide. Dacă există sârmă ghimpată la frontierele creștinilor ortodocși, aceasta dovedește starea noastră duhovnicească ghimpoasă, că purtăm numai numele lui Hristos, nefiind în esență creștini, închizând numai numele lui Hristos și nu pe Hristos, Care nu Se poate închide.

Uităm că suntem fiii lui Adam după trup și ai lui Hristos după duh. Când va exista dragostea cea scumpă, atunci va simți unul pe altul frate și, fiindcă roada Duhului este dragostea (Hristos), atunci creștinii nu vor da atenție nici la frunze (prin a face deosebire trupească), pentru că pe toate le vor vedea curate și sfinte, fiind îmbrăcați cu harul lui Dumnezeu.

Cât timp Adam a iubit pe Dumnezeu și a ținut porunca

Sa, a locuit în raiul lui Dumnezeu, și Dumnezeu a locuit în inima paradisiacă a lui Adam. Iar Adam cel gol era îmbrăcat cu harul lui Dumnezeu și împrejurul său se mișcau toate animalele, pe care le mângâia cu dragoste, iar acelea îl lingeau cu evlavie, ca pe stăpânul lor. Când Adam a călcat porunca lui Dumnezeu s-a golit de harul lui Dumnezeu și a îmbrăcat îmbrăcăminte de piele și fiind alungat din rai s-a sălbăticit harismaticul Adam. Precum și multe animale s-au sălbăticit din pricina lui Adam și în loc să se apropie de el cu evlavie, să-l lingă cu dragoste, se năpusteau cu mânie ca să-l rupă sau să-l muște.

Împlinirea poruncilor lui Dumnezeu și acum îl apropie pe om de Dumnezeu, îndepărtându-i hitonul de piele, omul cel vechi. Și îmbrăcându-se din nou omul de către Dumnezeu cu harul Său, revine în starea sa primară, de dinainte de cădere. Atunci se mișcă nevinovat printre oameni și fără frică printre animalele sălbatice, care simt de foarte departe nevinovăția și dragostea sa, apropiindu-se iarăși de om și, gudurându-se cu evlavie, îl recunosc ca stăpân al lor, încetând sălbăticia lor, căci stăpânul lor s-a domesticit.

O, binecuvântată pustie, care ajuți atât de mult ca să împaci făptura lui Dumnezeu cu Ziditorul ei și care te preschimbi apoi în rai pământesc și readuni animalele sălbatice în jurul omului ce s-a domesticit!

Așadar, iubește, pe cât poți, pustia și viața nematerială și aruncă, pe cât poți, din lucrurile tale materiale în curțile săracilor. Schimbă-ți viața atât cât poți, ca să te eliberezi de neliniștea lumească și viața ta să dobândească sens.

Cel ce se eliberează de lucrurile materiale foarte repede își eliberează și inima sa, ca să o dea lui Dumnezeu, precum ușor își taie și patimile. Această îndoită eliberare

sunt cele două aripi care urcă sufletul alături de Dumnezeu, la menirea sa.

Iubește binecuvântata pustie și respect-o, dacă vrei să te ajute și ea cu pustietatea ei cea sfântă și cu liniștea ei cea dulce, ca să te domesticești și să se pustiască patimile tale și să te apropii de Dumnezeu.

Ia aminte să nu adaptezi pustia cea sfântă la starea ta pătimașă, deoarece aceasta este o mare neevlavie (ca și cum ai merge să te închini la Sfânta Golgota cu alăuta). Pustia este pentru o viață duhovnicească mai înaltă, îngerească, și pentru mai multă nevoință trupească, iar nu pentru mai multă comoditate trupească.

Iubește așadar pustia cu toată pustietatea sa aspră, dacă vrei să rodească repede sufletul tău cel sterp și să se imaterializeze.

Când se depărtează cineva în pustie, departe de lume și de materie, îndată i se adună inima sa la Dumnezeu, și atunci inima sa nu mai lucrează întru nimic, în afară de Dumnezeu. Deoarece omul vrea să urce adesea la Dumnezeu, prin urmare este necesar să se și ridice de multe ori de pe pământ. Când începe să se ridice, mintea nu mai lucrează atunci, ci lucrează numai harul lui Dumnezeu, care se interesează numai de cele duhovnicești. În mod firesc nu se compară atunci lucrarea dumnezeiască cu lucrarea creierului, care este trup. Creierul se ostenește de multe ori ani întregi să învețe una-două limbi străine, și în epoca noastră aproape cei mai mulți oameni știu limbi străine, dar, neavând nici o legătură cu limbile Sfintei Cincizecimi, trăim cea mai mare babilonie.

Când omul are Dragostea (pe Hristos), și mut să fie, se poate înțelege cu toate miliardele de oameni, ba chiar și

cu orice vârstă a oamenilor, care și ea are propria sa limbă. Dragostea cu durere față de semenul său are puterea lui Hristos și schimbă suflete de barbari și îmblânzește animalele sălbatice care se apropie de el ca mielușeii.

Cel ce iubește pe toți oamenii și suferă pentru nenorocirile lor, unuia ca acesta Dumnezeu niciodată nu va îngădui să sufere din pricina nenorocirii sale.

Celuia ce nu îi pasă de sine din dragoste față de ceilalți află marele interes al lui Dumnezeu față de el și toți oamenii se interesează de el.

Cel ce izbutește să aibă mereu mintea sa la Dumnezeu simte mereu prezența lui Dumnezeu alături de el, cu toată afecțiunea Sa părintească.

Unde există dragoste, acolo sălășluiește Hristos (Dragostea), și unde există smerenie deținătorul ei prinde harul lui Dumnezeu și stăpânește în el Dumnezeu, iar pământul se preschimbă în rai. Acolo unde lipsesc dragostea și smerenia se sălășluiește aghiuță (vrăjmașul), și oamenii trăiesc încă de aici iadul împreună cu el, înrăutățindu-și mereu starea lor în cealaltă viață, în focul veșnic.

Bogatul cel nemilostiv și mândru * din Evanghelie, când a murit, nu putea sări peste marea prăpastie ce îl despărțea de rai, de sânul lui Avraam. Noi, cei care ne aflăm acum în viață, dacă vrem, cu harul lui Dumnezeu putem să o sărim și să ne aflăm încă de acum în sânurile lui Dumnezeu, dacă ne vom lepăda de nemilostivirea și mândria noastră.

Iar dacă omul împovărat ar vrea să sară, va trebui ca mai întâi să se ușureze de povară; la fel și noi va trebui să lăsăm greutatea păcatelor noastre prin mărturisire. Precum

* Lc. 16, 19-31

omul care nu poate ieși afară își otrăvește tot organismul și își creează multe anomalii trupești și chiar sufletești, la fel și cel ce nu se mărturisește își otrăvește mereu sufletul său și își distruge și trupul prin viermele conștiinței ce lucrează mereu în el.

Precum părinții cei buni își iubesc toți copiii lor deopotrivă și arată un interes mai deosebit pentru cei slabi și neputincioși, la fel face și Bunul nostru Părinte, Dumnezeu, pentru fiii Lui cei neputincioși (trupește sau duhovnicește), numai ei de ar avea dispoziția cea bună pentru a da prilej intervenției Sale dumnezeiești.

Precum frații cei sănătoși din dragoste față de frații cei slabi sau bolnăvicioși, întotdeauna ridică lucrurile cele mai grele și lasă pe cele mai ușoare, tot astfel și frații cei buni în viața duhovnicească întotdeauna iau asupra lor nedreptatea cea grea și lasă dreptatea cea ușoară celor neputincioși.

Cei ce au dragoste și smerenie mare și adună ticăloasa nedreptate, de care toți se scârbesc, fac cea mai mare pomană, deoarece, în timp ce pentru sărmanii copii din flori există case de copii, unde sunt protejați de oameni, pentru ticăloasa nedreptate însă, din păcate, nu există azil și toți se scârbesc de ea, pentru că este foarte grea și urâtă. Mulți vor dreptatea și spun că au dreptate, dar răul e că, din nefericire, fiecare își ia mai multă dreptate decât i se cuvine, de aceea se și mănâncă între ei.

Cei sănătoși, care au dragoste și smerenie, de multe ori se ceartă din dragoste: care dintre ei să ridice mai întâi cele mai grele și să agonisească lucrurile cele mai rele, sau să țină cele putrede pentru el ca să le mănânce, iar pe cele mai bune să le dea aproapelui său, care este Hristos. Și,

deși mănâncă cele putrede, simte mai mare dulceață decât fratele său care mănâncă cele sănătoase, deoarece mănâncă dragoste și se mănâncă de dragoste. (Așa se mănâncă între ei oamenii duhovnicești.)

Precum pentru sănătatea trupului ajută mult ieșirea spre locuri bogate în oxigen, cu o atmosferă curată și liniște, așa și sănătatea sufletului este ajutată mult de mânăstire și de pustietatea ei, cu nerăspândirea și liniștea lor, departe de lume.

Ia aminte ca nu cumva liniștea ta să o faci neliniște, datorită vizitatorilor neliniștiți.

Primirea de străini să o faci numai atunci când este motiv, deoarece altfel te faci fără de minte, precum și vizitatorul care insistă să fie primit, deși nu are motiv, se face foarte obraznic.

Să nu te faci prieten nici cu ranguri mari, a căror vizită va fi ca la o grădină zoologică, când au duh lumesc, nici cu oameni neîntorși la cele dinlăuntru sau cu duhuri neliniștite, care să treacă ca vântul prin grădina ta duhovnicească.

Ia aminte să nu te încurci cu afacerile oamenilor care nu au legătură cu viața monahală; nici de departe să nu-i ajuți (afară numai cu rugăciunea), deoarece mereu îți vor strica liniștea și pacea și niciodată nu te vei putea ruga nici pentru pacea lumii, nici pentru tine însuți, nici pentru alții.

Pe omul care te încurcă cu voie, dacă nu e bolnav, iartă-l și încă de "șaptezeci de ori câte șapte"* și îndepărtează-te de el cu dragoste, pentru mântuirea lui și pentru mântuirea ta (numai roagă-te pentru unul ca acesta).

* Mt. 18, 22

Cel ce se îndepărtează de oameni și nu pierde timpul păcătuind în continuare, ci se închide în chilia sa și sapă înlăuntrul său, foarte repede își va deschide mina sa duhovnicească și devine bogat duhovnicește, putând să ajute și pe alții.

Cel ce se îngreuiază să sape înlăuntrul său și vrea să se plimbe, niciodată nu se va gospodări duhovnicește, ci întotdeauna va fi lucrător, cultivând patimile sale sub supravegherea lui aghiuță. De aceea e mai bine să se închidă cineva în chilia sa și să lucreze cele puține pe care le știe, decât să umble mereu să învețe multe, vânzând în afară multe deșteptăciuni, iar înlăuntrul său să fie gol și să rămână nelucrător.

Cât prețuiește o cunoaștere de sine nu prețuiesc toate cunoștințele lumii. Deoarece cunoașterea de sine va aduce în mod firesc smerenia, și cel ce o are și-o va face avuție, însoțindu-l mereu harul lui Dumnezeu, iar multele cunoștințe tind să umfle capul, să-l facă aerostat și să se primejduiască, fie spărgându-se în aer (cu schizofrenia), fie prăbușindu-se (cu mândria) și făcându-se praf. De aceea cunoștința trebuie să fie urmată de frica de Dumnezeu și să păsească împreună cu practica, ca să existe echilibru. Prin urmare, avem mai multă nevoie de lucrare în chilie decât să dorim să învățăm mereu.

Nu te obișnui să ieși afară din chilia ta cea călduroasă dacă nu există motiv serios, ca să nu te lovească pe neașteptate curenții lumești cei reci; iar aceasta mai ales dacă ești bolnav duhovnicește.

Sufletul celui ce obișnuiește să umble numai afară de chilia sa seamănă cu starea părăsită a chiliei sale, pe care o găsește plină de murdărie de șoareci, precum și curtea sa plină de buruieni și de șerpi.

Cel ce stă în chilia sa este ocrotit ca ostașul în refugiul

său, și mai ales dacă e "puf" (nou recrut) va trebui să nu iasă afară.

Începătorii, datorită miopiei lor duhovnicești ar trebui să simtă ca o nevoie sfatul celor mai bătrâni, care văd departe datorită experienței.

Începătorii nu trebuie să se descurajeze la început în mânăstire din pricina negrelii duhovnicești ce o simt, deoarece verdeața aceea din lume era iarbă și nu grâu, și odihnea numai ochii. În vreme ce negreala aceasta este arătura semănăturii duhovnicești, în care mai târziu va înverzi grâul și va da spic și rod.

Să nu îți pară rău nici pentru kilogramele trupului pe care le-ai pierdut prin călugăria ta, deoarece numai viermilor le pare rău pentru aceasta, care așteaptă să prăznuiască, după ce vei muri. Tu va trebui să te bucuri că se dezintoxică în felul acesta și sufletul, iar jertfa aceasta a nevoinței pentru dragostea lui Dumnezeu are mai mare valoare decât jertfele ce le-au făcut oamenii în Vechiul Testament, care, ca să-și arate recunoștința lor față de Dumnezeu, jertfeau animale grase.

Monahul nevoitor se înduioșează de trupul său scheletic și-l privește cu evlavie, ca pe prietenul său.

Însă cel iubitor de trup se întărâtă mereu de sălbaticul său trup cel bine hrănit și îl vede ca pe un vrăjmaș, simțindu-se supus lui și primind arderea iadului încă din această viață în trupul și în sufletul său.

Pe trup îl ajută mult postul, și mai mult privegherea și rugăciunea, dar acestea numai atunci când în suflet este găzduită smerenia.

Când în suflet există mândrie și îl avem pe aghiuță, de aceea și dă mereu cu copita, deși scheletic de-ar fi, ca

măgarii scheletici care au nărav, pe care deși îi lasă flămânzi până la moarte ca să se îmblânzească, ei lovesc mereu cu copitele pentru că au în ei nărăvire rea (pe aghiuță).

De aceea este absolut necesară radiografia pentru începător, făcută de medicul său duhovnicesc, ca să-i vadă mai întâi suferința, după care același medic urmează să rânduiască medicamentele și dieta.

Începătorul bolnăvicios, când evită să consulte pe medicul duhovnicesc, nu va câștiga niciodată sănătate (îndoita sa sănătate).

Începătorul sănătos care evită sfaturile și supravegherea duhovnicească, mai devreme sau mai târziu se va îmbolnăvi greu.

Mândria și voia proprie sunt cele două coarne ale lui aghiuță, care neîncetat îmbrâncesc pe începători spre prăpastie.

Smerenia, deoarece are ascultare și jertfire, mulțumește mai mult pe Dumnezeu decât orice altă jertfă și alungă pe diavolul foarte departe, ca nici o altă tămâie, și atunci încetează să funcționeze și legile duhovnicești.

Omul care se vatămă când este lăudat își descoperă boala duhovnicească (afară numai dacă e mic de vârstă și are pruncia și egoismul îndreptățit, pe care nu e recomandat să le taie cineva deodată).

Cel ce face pe stricatul la minte (nebunul pentru Hristos) are mai multă minte decât toți filosofii lumii, deoarece filosofii se înșală de lumea cea deșartă și de slavele ei, iar nebunul pentru Hristos a izbutit să-și bată joc de deșertăciunea lumii și să trăiască în realitate ascuns în sfânta fățărnicie; adică a fugit de fățărnicia lumii în laturea adevărului. Când a văzut că pe el sinceritatea nu l-a folosit,

a înaintat la sfânta fățărnicie, ca să-și păstreze comoara sa duhovnicească.

Nu te chinui la gândul că n-ai izbutit să fi slăvit sau să te îmbogățești cu bucurii și slave deșarte, pentru că în adevărata viață acestea nici nu sunt de trebuință, nici nu se pot muta, ci vom duce numai faptele noastre, care ne vor și scoate pașaportul potrivit pentru călătoria noastră cea mare și veșnică.

Să simți mare bucurie atunci când trăiești lipsit de griji și când au dispărut dinaintea ochilor tăi lucrurile materiale, pentru că atunci vei vedea fața lui Dumnezeu și încă din această viață vei simți prezența Lui alături de tine, descoperindu-ți tainele Lui.

Eroul smerit și nebăgat în seamă al lui Hristos este cel mai înțelept din lume, deoarece izbutește să-și păzească vistieria lui duhovnicească în tezaurul lui Dumnezeu.

Cel mândru e lipsit de minte, deoarece îl înșală aghiuță cu o caramea de laudă și îi mănâncă toată osteneala averii sale.

Cel smerit are totdeauna și dragoste - deoarece aceste două virtuți sunt surori -, și prin aceste două însușiri distinctive, smerenia și dragostea, Sfinții Îngeri deosebesc pe fiii lui Dumnezeu, pe care îi iau cu dragoste și îi trec fără frică prin vămile din văzduh, urcându-i la Părintele Cel iubitor.

Cel smerit este evlavios și tăcut, și prin acestea se înrudește și cu Prea Sfânta Născătoarea de Dumnezeu Maria, cea plină de har, care deși avea înlăuntrul ei pe Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, a tăcut până ce S-a născut Cuvântul și a vorbit El singur la vremea când a trebuit.

Cel mândru este neliniștit lăuntric și zgomotos în

afară, mereu aruncând cuvinte, nucile goale pe care le are, ca să facă zgomot. Și chiar de va avea vreuna sănătoasă, dar și ea e plină de egoisme (ca nuca cu tăciune).

Iar când îi atingi egoismul, atunci îi ies la iveală toate patimile sale (ca furnicile când atingi trunchiul putred al nucului).

Cel ce nu primește o pălmuială smerită sau o observație - fie că n-a greșit deloc atunci, dar a greșit altădată și a achitat acum, fie că n-a greșit deloc niciodată, dar a îngăduit Dumnezeu să depună o drahmă în casa de depuneri veșnică a Sa -, un om ca acela va fi pălmuit mereu de egoismul său, va fi pălmuit de ceilalți și mereu va fi pălmuit de aghiuță, care îl va arunca din ispită în ispită, ca să-l descurajeze și să își piardă și sufletul.

Cel ce sapă adânc înlăuntrul său și pune o temeile smerită casei lui duhovnicești, taie astfel și rădăcinile egoismului său, iar casa sa rămâne în veac fără de nici o vătămare.

Cel ce nu se încrede în Dumnezeu, ci cu încredere în sine zidește cu închipuire lumească, unul ca acesta zidește pe gunoaie, iar mai devreme sau mai târziu zidirea lui se va surpa și-l va surpa și pe el și pe cei ce îi acoperea.

Cel ce se încrede în capitalul său și deschide lucrare mare, dacă nu are cap, se va îndatora. La fel și în viața duhovnicească nu ajung numai aptitudinile trupești și mintea cea multă, dacă nu dăm întâietate harului lui Dumnezeu, ca el să chivernisească.

Viața simplă dă multe posibilități omului ca să se poată urmări pe sine, ca să nu falimenteze duhovnicește și să-și aibă îndoita sa sănătate. Cel mai mult însă ajută caracterul simplu, care primește simplu și cu mulțumire

observațiile ce i se fac, și în felul acesta izbutește să-i facă pe toți oamenii medicii și infirmierii săi și să aibă o sănătate mai bună decât a tuturor.

Unii suferă de egoism când li se fac observații. Însă nu toți cei care suferă când li se fac observații au și egoism, ci mulți din multă filotimie și mare sensibilitate își măresc greșelile lor și din pricina greutății în plus ce o ridică (fiind sensibili) se încovoaie. De aceea e necesar să luăm aminte la sufletele sensibile, care au multă filotimie, să nu le nedreptățim, (socotind că ar avea chipurile mult egoism), ca să nu le rănim și să le facem netrebnice.

Pe cel mândru căruia i-ai rănit egoismul să nu-l cercetezi îndată, dacă nu se vindecă puțin rănile lui, deoarece și cu răsfățarea (cu cuvintele tale bune) îi vei irita rănile. Este de preferat să nu te apropii de el până ce nu se vor închide prin trecerea timpului și se vor uita.

Copacului celui mare, care are multe sucuri, să nu îi tai deodată toate ramurile, atunci când vrei să îl altoiești, pentru că va arunca mereu sucurile lui cele mânioase și lăstărișul său. La fel se petrece și cu cel în vârstă în viața duhovnicească.

Cartoful vechi are nevoie desigur de cuțit ca să se curățe bine (chiar și fiert de ar fi, când se răcește), și de multe ori dacă vrea cineva să-l curețe bine, nu rămâne nimic. Și nici cel ce curăță nu scoate nimic, iar cartoful suferă și se descurajează că nu a rămas nimic din el. De aceea este de preferat să te faci că nu vezi și să lași puține pete negre, deoarece e fără rațiune să cerem aceleași de la unii ca aceștia, ca și de la cei mici, care se aseamănă cu cartofii cei noi, a căror coajă e fragedă și se duce și fără cuțit.

Fiindcă Hristos dă aceeași plată lucrătorului din ceasul al unsprezecelea, ca și celui din ceasul întâi, să potrivim logica noastră la cea a Evangheliei, care, omenește, se vede nelogică.

La Dumnezeu toate sunt bune foarte: și zecele celor cinci talanți, și patrul celor doi talanți, și doiul fiecărui talant. Dreptatea dumnezeiască are alte limite matematice, căci uneori unu și cu unu fac doi, iar alteori fac milioane.

Cel ce vrea să examineze logica dumnezeiască cu mintea sa, va pierde și puțina minte ce-o are. Și cel ce limitează logica dumnezeiască în capul său, îl va crăpa și va deveni schizofrenic.

Cel ce își ascute mintea sa mereu cu cunoștințe și trăiește depărtat de Dumnezeu, o va face în cele din urmă pe aceasta cu două tăișuri; cu unul se va tăia încet-încet pe sine, iar cu celălalt va tăia pe oameni, cu hotărârile minții lui exclusiv omenești.

Dimpotrivă, credința în Dumnezeu atrage puterea dumnezeiască spre cele de jos și întoarce pe dos toate concluziile omenești, face minuni, învie morți și lasă știința cu gura căscată.

Taina este taină și mintea n-o poate explica, ci ea numai se trăiește. Ca să trăiască cineva tainele, va trebui să își omoare omul cel vechi, să revină într-un fel la starea cea dintâi, de dinainte de cădere, să aibă nevinovăție și simplitate, astfel ca credința sa să fie neclătinată, și să creadă cu desăvârșire că la Dumnezeu nu există nimic pe care să nu îl poate face. Când cineva înaintează de la început cu credință, fără îndoială, încet-încet se vor petrece cu el fapte mici și mai mari, devenind astfel mai credincios, trăind tainele dumnezeiești de aproape și devenind astfel teolog, deoarece

nu le-a prins numai cu mintea, ci le-a trăit în realitate.

Mare rău este când teologhisim sec cu mintea noastră și o prezentăm pe ea ca având Duh Sfânt. Asta se numește encefalologia care naște babilonia, în timp ce în teologie există multe limbi (multe harisme), dar toate limbile sunt de acord, deoarece Unul este Stăpânul lor, Sfântul Duh al Cincizecimii, iar limbile sunt de foc.

Cel ce trece cu vederea iluminarea dumnezeiască și dă întâietate minții, alcătuind numai o predică frumoasă cu cuvinte frumoase, unul ca acesta se înrudește cu arienii, care credeau că Hristos este zidire a lui Dumnezeu.

Noi, ortodocșii, credem și mărturisim că Dumnezeu Cuvântul nu a fost făcut, ci S-a născut "din Tatăl, mai înainte de toți vecii" și S-a întrupat "de la Duhul Sfânt" și din Fecioara Maria și a adus mântuirea lumii.

Cuvântul minții nu produce schimbare în suflete, pentru că e trup. Cuvântul lui Dumnezeu, Care S-a născut de la Duhul Sfânt, are putere dumnezeiască și preface sufletele.

Duhul Sfânt nu Se pogoară cu aparatele, de aceea teologia nu are nici o treabă cu duhul științific. Duhul Sfânt pogoară singur, când va afla condițiile duhovnicești în om. Condiția duhovnicească este ca omul să își curețe de zgură cablurile sale duhovnicești, să se facă un conductor bun, ca să primească curentul duhovnicesc al iluminării dumnezeiești, făcându-se astfel savant duhovnicesc, teolog.

Harul lui Dumnezeu adună ca magnetul metalele (oamenii). Mintea goală este un toiag de fier fără magnet, care lovește metalele ca să se lipească, dar ele se îndoaie și nu se lipesc.

Ia aminte să nu ceri vreodată vedenii sau harisme de

la Dumnezeu etc., ci pocăință, care îți va aduce smerenia, după care Bunul Dumnezeu îți va da ceea ce îți este absolut necesar.

Dacă vrei să prinzi pe Dumnezeu așa fel ca să te audă când te rogi, întoarce butonul la smerenie, deoarece pe această frecvență lucrează întotdeauna Dumnezeu, și cere cu smerenie mila Lui.

Atunci când în mod firesc se va înmulți dragostea dumnezeiască înlăuntrul tău, atunci să apuci microfonul, ca cel îndrăgostit, și să nu dorești să te depărtezi de chilia ta, fără numai dacă te întrerupe cineva sau intervine vreo lucrare serioasă; ba chiar și de aceasta de multe ori nu se interesează (cel ce se roagă).

Cel care n-a intrat în noima rugăciunii, ca să-i simtă marea ei necesitate, socoate rugăciunea ca pe o corvoadă și se aseamănă cu copilul cel fără de minte care se scârbește de sânul maicii sale și de toată dulceața dragostei și siguranței din brațele ei și, prin urmare, este bolnăvicios și nenorocit. Ia aminte să nu îți irosești prețioasele tale puteri în griji de prisos și deșarte, obosindu-ți trupul, iar mintea risipind-o fără folos și dând apoi lui Dumnezeu în vremea rugăciunii oboseala și căscăturile tale, ca jertfa lui Cain cu rămășițele lui. Căci, ca urmare, și starea ta lăuntrică va fi cea a lui Cain, cu neliniște și suspine de la aghiuță, care va fi alături de tine.

Cel care trece cu vederea rugăciunea și îndatoririle sale, fără îndreptățire, și mereu muncește doar fizic (zidește piramide lui Faraon), se depărtează de Dumnezeu și se sălbăticește, lovind mereu cu tărie pe Sfântul Înger păzitor cu loviturile neorânduielilor lui, până când îl alungă de tot. Și atunci îl primește pe aghiuță ca chivernisitor al său, care

îi face îndată următoarele schimbări: 1) îi suprimă metaniile și i le înlocuiește cu comboloiul* lumesc; 2) îi suprimă cu desăvârșire studiul duhovnicesc și i-l înlocuiește cu reviste și ziare lumești. Îl stăpânește cu totul în cele din urmă și suferă lăuntric cerând relaxare, ca și Saul când s-a depărtat de Dumnezeu și s-a îndrăcit.

Studiul duhovnicesc încălzește mult sufletul și alungă grijile zilei, și atunci, cu sufletul eliberat și transpus în duhovnicia atmosferei dumnezeiești, mintea se mișcă nerăpită.

Ia aminte să nu ceri în rugăciunea ta ca să vezi lumină, vedenii sau îngeri. Nevoiește-te cu smerenie și fă puțină răbdare și vei vedea în cealaltă viață toate tainele lui Dumnezeu, iar aici vei călători în siguranță. Unii cer să vadă lumini și îngeri, dar degrabă au sosit dracii, cu veșminte și lumină falsă, răpind pe unii ca aceștia, chipurile ca să-i urce la Dumnezeu, dar i-au prăbușit în haos.

Dacă nu ești luptat de draci să nu crezi că ai ajuns la măsuri mari și se tem de tine, ci să știi că Bunul Dumnezeu te păzește (deoarece ești slab duhovnicește), ca pe puiul de găină de uliu.

Dacă simți mereu mare veselie lăuntrică în sineți, să nu-ți spună gândul că ai ajuns sus, ci să știi că toate patimile sunt vii înlăuntrul tău. Iar aceasta o face Dumnezeu din marea Sa bunătate, că îți dăruiește mângâierea Sa dumnezeiască pentru că te-ai chinuit pentru dragostea Lui și te-ai lipsit de mângâierea omenească în pustie.

Chiar dacă ești luptat cu tărie de la început, aceasta nu numai că nu trebuie să te deznădăjduiască, ci

*Ață cu mărgele învârtite pe mână de oameni lumești spre alungarea plictiselii.

dimpotrivă,trebuie să știi că vrăjmașul cu experiența sa de mii de ani a înțeles că vei spori și vrea să te înfricoșeze cu amenințări, cu năluciri în somn și în stare de trezie, ca să te împuținеze și să-ți părăsești nevoința ta.

Dacă îl disprețuiești și te încrezi în Dumnezeu, va ceda, dar după puțin se va apropia de tine ca un prieten, din partea dreaptă, care, după ce te-a ajutat să te nevoiești mai mult, acum te va servi cu bomboane, ca să sugi gândurile de mândrie. Și dacă nu le scuipi, ci le vei suge (că aproape te-ai sfințit, sau chiar te-ai sfințit), atunci va veni cu televizorul său, cu aparițiile sale ca Sfânt, ca înger etc. până ce sau te va scoate din minți, sau te va prăpăstui - ferească Dumnezeu!

Ia aminte, de asemena, să nu-ți apreciezi singur starea ta duhovnicească după cantitatea nevoințelor tale, a rugăciunilor cu metaniile, a metaniilor etc. Cere smerit mila lui Dumnezeu și mântuirea tuturor oamenilor, mai întâi, și apoi un colț al raiului pentru păcătoșenia ta, numai și numai ca să nu mâhnești pe Hristos că te afli în iad.

Dacă te iubești pe tine mai mult decât pe ceilalți oameni, să știi că nu trăiești în duhul lui Hristos. Dacă în tine vezi mai multe isprăvi decât în ceilalți și te mândrești pentru aceasta, chiar dacă este adevărat, să știi că ești într-adevăr foarte nedrept (nedreptățești pe Dumnezeu) și nemulțumitor, pentru că nu le-ai legat acestea de Dumnezeu.

Dacă simți odihnă în locurile frumoase, cu verdeață etc. și nu te odihnești în chilia ta, să știi că încă trăiește toată lumea în tine. Însă a ieși cineva afară din chilie și a folosi aceasta în cele duhovnicești, sau în lucru, aceasta ajută mult, deoarece și lucrul aduce îndoita sănătate, în suflet și în trup, când se face cu dreaptă socoteală.

Munca multă și multa grijă face pe monah lumesc și trăiește deja ca un mirean, cu toată neliniștea și agonia lumească. În puține cuvinte, ții o parte din iad încă din această viață prin neîncetatele neliniști, nenorociri etc.

Să ai cu tine neîncetat răbdarea, ca fiind medicamentul cel mai bun, care tămăduiește încercările de durată, deoarece multe încercări trec numai cu răbdarea (cu trecerea timpului), precum și zăpada și gheții trec numai cu răbdarea așteptării primăverii, când se topesc de însorire. Zăpezile și gheții nu se topesc cu mâhnirea, ci cu răbdarea.

Nădejdea în Dumnezeu este cea mai mare siguranță a omului. Încrederea în sine este vrăjmașul nostru cel mai mare și mai rău, ce ne aruncă deodată și fără milă în aer, lăsându-ne nefericiți pe drumuri.

Nu te nevoi fără discernământ, ca torentul, cheltuindu-ți toate puterile tale deodată, ci cu filotimie și dreaptă socoteală (cu atât mai mult cu cât în firea ta există mărime de suflet), ca să nu-ți creeze vrăjmașul neliniște, silindu-ți filotimia ta, fără discernământ, peste puterile tale.

Dacă din fire ești oarecum aspru, nici așa să nu te silești fără discernământ, ca să nu te răzvrătești și să te stăpânească vrăjmașul cu nerușinarea duhovnicească față de cele dumnezeiești și prin desăvârșita nepăsare.

Înmoaie-ți, pe cât poți, inima ta cea aspră când e alături de sufletele rănite, ca să devină sensibilă și smerită, și cere smerit mila lui Dumnezeu, care nu va întârzia să vină.

Cel ce nu crede în Dumnezeu, ca să-I ceară mila Sa în încercările sale, mereu rămâne neajutorat, nemângâiat și chinuit în viața sa de aici (pentru că atunci viața sa nu are sens), osândindu-se veșnic pe sine însuși. Iar cel ce crede în Dumnezeu nu bea niciodată otravă (numai să vrea), dacă otrava încercării ce i-a venit îl apropie de dulcele Iisus, Care o va preschimba în sirop dulce și îl va folosi.

Cel mai bun medicament pentru cea mai mare nenorocire a noastră este nenorocirea cea mai mare a celuilalt, numai să o alăturăm de a noastră, ca să distingem marea diferență și marea dragoste ce ne-a arătat-o Dumnezeu, îngăduind mica încercare ce ne-a ajuns. Atunci vom mulțumi și lui Dumnezeu și ne va durea și pentru cel ce suferă și ne vom ruga din inimă ca să-l ajute Dumnezeu, Care îl va și încununa, dacă nu murmură, ci suferă cu bucurie și cere chiar și încercări, ca să plătească pentru păcatele sale sau să se facă astfel părtaș la Patima Domnului său, ca dovadă de recunoștință.

Fericit este cel ce izbutește în felul acesta să îl ia din urmă pe diavolul cel fricos care își adună atunci pe drăcușorii lui și se face fum negru, pentru că i s-a aflat scopul său. Bunul Dumnezeu să lumineze și să întărească toată lumea Sa ca să-l lovească pe aghiuță drept în scopul său și să nu se mai miște din iad (să-și facă acolo canonul său și să se pocăiască, dacă e cu putință), lăsând în pace făpturile lui Dumnezeu, ca să-și spele păcatele și să nu mai adauge altele.

Rugați-vă și pentru mine, făptura cea slabă a lui Dumnezeu, căci "pentru păcatele mele cele multe se îmbolnăvește trupul și slăbește și sufletul meu"... nădăjduiesc în Dumnezeu să mă învrednicesc de pocăință pentru rugăciunile voastre.

Cu dragoste în Hristos,
fratele vostru, Monahul Paisie.

EPISTOLA a VI-a

Fericiri...

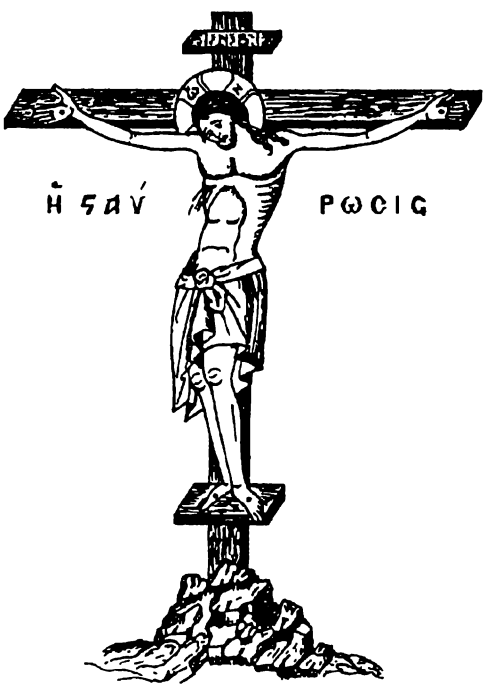

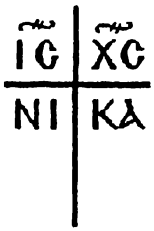

Chilia "Cinstita Cruce", 2.12.1972

Maică stareță Filoteia, binecuvântați!

Astăzi m-a apucat o nebunie și am luat creionul și așa cum face nebunul când își scrie năzbâtiile sale pe ziduri cu cărbune, am stat și eu să scriu cele ale mele pe hârtie ca un smintit, și iarăși ca un smintit să trimit cele scrise. Această a doua nebunie o fac din multa dragoste față de surorile mele, ca să se folosească măcar câtuși de puțin.

Pricina primei nebunii au fost cinci scrisori, una după alta, primite din diferite locuri ale Greciei, pe diferite teme. Deși toate întâmplările erau binecuvântări mari ale lui Dumnezeu, aceștia însă au ajuns la deznădejde, deoarece le-au întâmpinat în mod lumesc.

După cuvenitul răspuns la scrisorile lor am luat creionul ca un smintit, precum am spus, și am scris acestea, pentru că cred că și bănuțul de la fratele vostru cel călător va fi ca un amnar pentru fiecare soră, ca să-și aprindă cu el lumânarea în chilia sa și să-și aducă slavoslovia ei Bunului nostru Dumnezeu.

Simt mare bucurie atunci când fiecare soră, ducându-și crucea ei, face și nevoința corespunzătoare cu mărime de suflet.

O inimă ca soarele de mare și de strălucitoare, și tot este puțin dacă ar da-o cineva lui Hristos ca recunoștință pentru marile Lui daruri, și în chip deosebit pentru cinstea aparte ce ne-a făcut-o nouă, monahilor, prin înrolarea în tagma Sa îngerească prin chemări personale.

De asemenea, mare cinste li se cuvine părinților acestora, care s-au învrednicit să se încuscrească cu Dumnezeu. Din păcate însă, cei mai mulți părinți nu înțeleg aceasta și, în loc să fie recunoscători lui Dumnezeu, dimpotrivă, se revoltă etc., deoarece pe toate le văd lumește, precum și oamenii care mi s-au făcut pricină să iau creionul și să scriu toate acestea ce le voi arăta mai departe.

1) Fericiți sunt cei ce au iubit pe Hristos mai mult decât toate cele ale lumii și trăiesc departe de lume și aproape de Dumnezeu, împărtășindu-se de bucurii paradisiace încă de pe pământ.

2) Fericiți sunt cei ce au izbutit să trăiască ascunși și, dobândind virtuți mari, n-au dobândit nici măcar un nume mic.

3) Fericiți sunt cei ce au izbutit să facă pe nebunii și în felul acesta și-au păzit bogăția lor duhovnicească.

4) Fericiți sunt cei ce nu propovăduiesc Evanghelia prin cuvinte, ci o trăiesc și o propovăduiesc prin tăcerea lor, prin harul lui Dumnezeu, care îi și trădează.

5) Fericiți sunt cei ce se bucură când sunt clevetiți pe nedrept, iar nu atunci când sunt lăudați pe drept pentru

viața lor virtuoasă. Aici este semnul sfințeniei și nu în nevoința seacă a faptelor trupești și în numărul mare al nevoințelor, care, atunci când nu se fac ce smerenie și cu scopul de a omorî pe omul cel vechi, creează numai simțăminte false.

6) Fericiți sunt cei ce preferă să fie nedreptățiți, iar nu să nedreptățească, și primesc în mod liniștit și în tăcere nedreptățile, deoarece ei arată de fapt, prin aceasta, că ei cred "întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul" și pe Acesta Îl așteaptă ca să fie îndreptățiți, iar nu de oameni, și astfel termină de îndată cu deșertăciunea.

7) Fericiți sunt cei ce fie s-au născut betegi, fie s-au făcut din neatenția lor și nu murmură, ci slavoslovesc pe Dumnezeu. Aceștia vor avea locul cel mai bun în rai, împreună cu mărturisitorii și mucenicii, care pentru dragostea lui Hristos și-au dat mâinile și picioarele lor, iar acum, în rai, neîncetat sărută cu evlavie picioarele și mâinile lui Hristos.

8) Fericiți sunt cei ce s-au născut urâți și sunt disprețuiți aici, pe pământ, deoarece acestora li se cuvine locul cel mai frumos din rai, atunci când slavoslovesc pe Dumnezeu și nu cârtesc.

9) Fericite sunt și văduvele care au purtat negru în această viață, fie și fără de voie, și trăiesc o viață duhovnicească albită, slavoslovind pe Dumnezeu fără să murmure, și nu cele nefericite, care poartă haine pestrițe și duc o viață pestriță.

10) Fericiți și de trei ori fericiți sunt orfanii care s-au lipsit de afecțiunea părinților lor, deoarece unii ca aceștia au izbutit să-și facă pe Dumnezeu ca tată al lor încă din această viață, având în același timp și afecțiunea părinților lor, de care s-au lipsit, depusă în Casa lui Dumnezeu, care crește cu dobândă.

11) Fericiți sunt părinții care nu folosesc cuvântul "nu" pentru copiii lor, ci îi înfrânează de la rău prin viața lor sfântă, pe care copiii o imită și, bucuroși, urmează lui Hristos cu noblețe duhovnicească.

12) Fericiți sunt copiii care s-au născut sfinți "din pântecele maicii lor", dar mai fericiți sunt aceia care s-au născut cu toate patimile moștenite ale lumii, însă s-au nevoit cu sudori și le-au dezrădăcinat, dobândind Împărăția lui Dumnezeu "întru sudoarea feții"*.

13) Fericiți sunt copiii care de mici au trăit într-un mediu duhovicesc și astfel, fără osteneală, au sporit în viața cea duhovnicească.

Dar de trei ori fericiți sunt copiii cei nedreptățiți, care nu au fost ajutați deloc (ci dimpotrivă, au fost îmbrânciți spre rău), dar care îndată ce au auzit de Hristos și-au și curățat ochii și, cu o întoarcere la 180 de grade, și-au lustruit deodată sufletul lor, ieșind din sfera de atracție a pământului și mișcându-se în orbita duhovnicească.

14) Mirenii îi numesc norocoși pe astronauții care se mișcă în spațiu, câteodată în jurul lunii, alteori pe lună.

* Fac. 3, 19

Însă fericiți sunt nematerialnicii lui Hristos, zburătorii prin rai, care urcă la Dumnezeu și regulat umblă prin rai, în locuința lor permanentă, cu mijlocul cel mai rapid și fără mult combustibil, ci cu un posmag.

15) Fericiți sunt cei ce slavoslovesc pe Dumnezeu și pentru luna ce îi luminează și pot merge noaptea.

Însă mai fericiți sunt cei ce au priceput că nici lumina lunii nu este a lunii, și nici lumina lor duhovnicească nu este a lor, ci a lui Dumnezeu. Căci făpturile, fie că strălucesc ca oglinda, fie ca o sticlă simplă, fie ca o tablă de conservă, dacă nu vor cădea razele soarelui pe ele nu este cu putință să strălucească.

16) Mirenii îi numesc norocoși pe cei ce trăiesc în palate de cristal și au toate înlesnirile.

Însă fericiți sunt cei care au izbutit să-și simplifice viața lor și s-au eliberat de lațul acestei evoluții lumești a multor înlesniri (= a multor greutăți) și s-au slobozit de neliniștea înfricoșătoare a epocii noastre de azi.

17) Mirenii îi numesc norocoși pe cei ce pot să dobândească bunătățile lumii.

Dar fericiți sunt cei ce le dau pe toate pentru Hristos și sunt lipsiți de orice mângâiere omenească, tot pentru Hristos, astfel izbutind să se afle mereu în Hristos, zi și noapte, în mângâierea Sa dumnezeiască, cea care de multe ori e atât de mare, încât unii îi spun lui Dumnezeu: "Dumnezeul meu, dragostea Ta nu se poate suporta deoarece este multă și nu încape în inima mea cea mică."

18) Mirenii numesc norocoși pe cei ce au funcțiile cele mai înalte și cele mai mari case, deoarece aceștia au toate posibilitățile și se mișcă ușor.

Dar fericiți sunt cei care au numai un cuib, în care se cuibăresc, și puțină hrană și îmbrăcăminte, după dumnezeiescul Pavel*; în felul acesta ei au izbutit să se înstrăineze de lumea cea deșartă, folosind pământul drept scăunel, ca niște copii ai lui Dumnezeu, iar cu mintea aflându-se mereu alături de Dumnezeu, Bunul lor Părinte.

19) Norocoși li se pare mirenilor că sunt cei care, îmbătându-se, se socot ajunși generali și miniștrii, fie numai și pentru puține ceasuri, și mult se bucură ei de aceasta.

Dar fericiți sunt cei ce și-au omorât omul cel vechi și s-au imaterializat și au izbutit să devină îngeri pământești prin Sfântul Duh și au aflat caneaua cea dumnezeiască a raiului, din care beau și se îmbată continuu cu vinul cel din rai.

20) Fericiți cei ce s-au născut nebuni, căci vor fi judecați ca nebuni, și astfel vor intra în rai fără pașaport.

Dar fericiți și de trei ori fericiți sunt cei foarte învățați care o fac pe nebunii pentru dragostea lui Hristos și își bat joc de toată deșertăciunea lumii, care nebunie pentru Hristos prețuiește mai mult decât toată știința și înțelepciunea înțelepților întregii lumi acesteia.

Vă rog pe toate surorile să vă rugați ca să-mi dea Dumnezeu, sau mai degrabă să-mi ia puțina mea minte, ca să dobândesc raiul, fie și în felul acesta, prin faptul de a mă

* I Tim. 6, 8

judeca ca nebun. Sau să mă înnebunească cu dragostea Sa, ca să ies afară din mine, afară din lume și din sfera de atracție a pământului, deoarece altfel nu are sens viața mea ca monah. Am albit la exterior ca un monah nepăsător, dar mă îndreptățesc că sunt bolnav, când se întâmplă să fiu bolnav. Iar alteori iarăși mă îndreptățesc că sunt bolnav, deși sunt bine, și doresc scândură umedă. Rugați-vă pentru mine.

Hristos și Maica Domnului să fie cu voi
Cu dragoste în Hristos,
Fratele vostru, Monahul Paisie

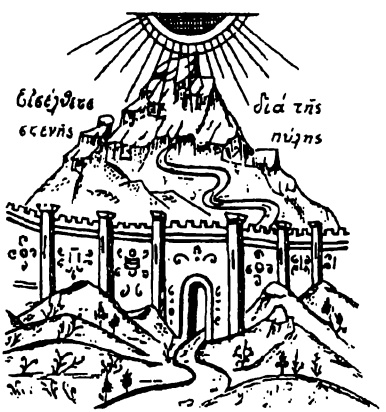

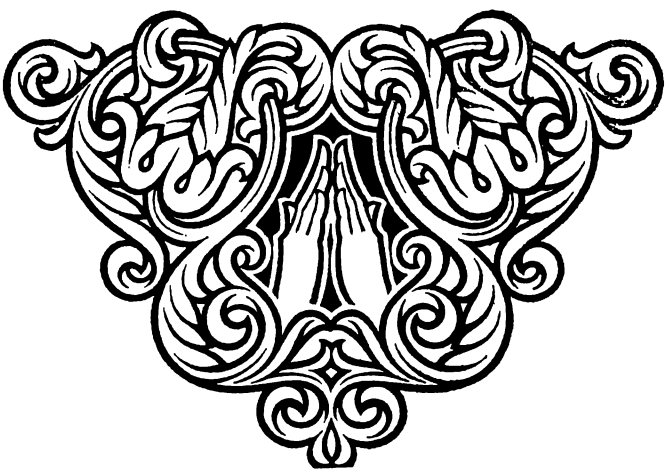

CUPRINS

ÎN LOC DE PREFAȚĂ 9

ÎNSEMNARE CA PROLOG 19
EPISTOLĂ – TESTAMENT 21

EPISTOLA I-a: **CĂTRE ÎNCEPĂTORI** 23
Misiunea monahului 28
Pregătirea în lume 34
Despre păstrarea nevinovăției sufletești și trupești 35
Studiul duhovnicesc 37
Pregătirea părinților și fraților 39
Obligații familiare 41
Plecarea din lume 44
Alegerea mânăstirii 46
Monahism și gând lumesc 51
Începutul petrecerii monahicești 55
Ascultare 56
Legăturile cu străinii și frații 57
Punerea în valoare a chiliei 61
Atenție în afara chiliei 62
Rugăciunea neîncetată și cunoașterea de sine 63
Studiul duhovnicesc 66
Asceza 70
Discernământul în postire 72
Metaniile 75

Discernământ la somn 76
Atenție la nevoința duhovnicească 78
Bucuria duhovnicească 80
Pocăința 82

EPISTOLA a II-a: **O MICĂ BINECUVÂNTARE DIN PUȚINE „SEMINȚE USCATE“** 85
Monahismul 88
Dragostea 99
Smerenia 106
Rugăciunea 109
Teologia 118
Părinții Bisericii 121
Mândria 126
Ispitele 131
Sfințenia 134
Discernământul 137

EPISTOLA a III-a: **„PLANTE DUHOVNICEȘTI“** 147

EPISTOLA a IV-a: **„O MÂNĂ DE EXPERIENȚĂ, SEMINȚE DE DOVLEAC PRĂJITE LA FOCUL ISPITELOR“** 159

EPISTOLA a V-a: **DESPRE FECIORIE ȘI DRAGOSTE** 181

EPISTOLA a VI-a: **FERICIRI** 207

PESCUIREA MINUNATĂ. EV. LUCA, CAP. V, STIH 1-11.

Tipărit la "PUBLISTAR " - Bucureşti

„Curăția lăuntrică a frumuseții sufletești a omului adevărat înfrumusețează și pe omul cel din afară, acea dulceață dumnezeiască a dragostei lui Dumnezeu îndulcind chiar și înfățișarea sa. Frumusețea lăuntrică a sufletului, pe lângă că înfrumusețează duhovnicește, sfințind chiar și exteriorul omului, lucru trădat de dumnezeiescul har, înfrumusețează și sfințește chiar și hainele cele rupte pe care le poartă omul lui Dumnezeu."

*

„Inima, când este dată lui Dumnezeu în întregime, atunci în mod firesc este împărțită și întregii lumi, iar dragostea este atunci dumnezeiască. Această dragoste mare și dumnezeiască a lui Hristos nu se închide nici înlăuntrul inimii, nici în casă, nici în asociații, nici cu sârma ghimpată a frontierelor, deoarece Hristos nu Se poate închide. Dacă există sârmă ghimpată la frontierele creștinilor ortodocși, aceasta dovedește starea noastră duhovnicească ghimpoasă, că purtăm numai numele lui Hristos, nefiind în esență creștini, închizând numai numele lui Hristos și nu pe Hristos, Care nu Se poate închide."

*

„Dragostea duhovnicească este mai înaltă decât dragostea ce o au frații după trup, pentru că se înrudește cineva prin Hristos și nu prin mamă. Toți cei ce au această dragoste nobilă sunt plini de bunătate, pentru că înlăuntrul lor au pe Hristos, iar pe fețele lor este zugrăvită îndumnezeirea. Nu este cu putință să vină dragostea lui Hristos în noi dacă nu ieșim noi înșine din dragostea noastră, astfel ca să o dăm lui Dumnezeu și chipurilor Sale și să ne dăruim mereu celorlalți, fără să vrem ca ceilalți să ni se dăruiască nouă."

(Din cuprinsul „Epistolelor")